

BEHEERPLAN BIJZONDERE NATUURWAARDEN
OUDELAND VAN STRIJEN
2016 - 2021

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Dwerggans *Anser erythropus* (Foto: Eric Menkveld)

Een bijdrage aan het Europese programma Natura 2000

BEHEERPLAN BIJZONDERE NATUURWAARDEN
OUDELAND VAN STRIJEN
2016 - 2021

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

Bevoegd gezag:

Vastgesteld d.d. 13-12-2016

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Vastgesteld d.d.

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Het Natura 2000-netwerk	7
1.3	Het doel van een beheerplan	7
1.4	Voorgeschiedenis	8
1.5	Beheerplan bijzondere natuurwaarden.....	8
1.6	Totstandkoming van dit plan.....	8
2	Juridisch kader Natura 2000-beheerplan	10
2.1	Natura 2000	10
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	10
2.3	Aanwijzingsbesluit en beheerplan	11
2.4	Juridische positie van het Natura 2000-beheerplan.....	11
2.5	Programma Aanpak Stikstof	11
2.6	Beheerplan en Milieueffectrapportage (MER)	11
2.7	Vaststellingsprocedure	12
3	Gebiedsbeschrijving	13
3.1	Ligging en begrenzing	13
3.2	Ontstaansgeschiedenis.....	14
3.3	Karakteristiek gebruik van het gebied	14
3.4	Landschap en omgeving.....	15
3.5	Bodem en hoogteligging	15
3.6	Eigendom- en beheersituatie	16
3.7	Wegen en waterlopen	18
3.7.1	Wegen	18
3.7.2	Waterlopen	20
3.8	Peilbeheer en waterkwaliteit	20
3.8.1	Peilbeheer en grondwaterinvloeden	20
3.8.2	Waterkwaliteit.....	20
3.9	Huidige monitoring natuurwaarden	21
4	Kernopgaven en instandhoudingsdoelen	22
4.1	Kernopgaven	22
4.1.1	Kernopgave: Behoud en herstel van samenhang tussen slaappleatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels.....	22
4.1.2	Kernopgave 4.07: Plas/dras-situaties voor smienten en broedvogels.....	23
4.2	Instandhoudingsdoelen	23
4.2.1	Kolgans (Anser albifrons)	24
4.2.2	Dwerggans (Anser erythropus).....	32
4.2.3	Brandgans (Branta leucopsis)	38
4.2.4	Smient (Anas penelope)	44

4.2.5	Terreingebruik aanwijzingssoorten.....	50
5	Ontwikkeling overige flora en fauna	52
5.1	Vegetatie, flora en fauna	52
5.1.1	Vegetatie	52
5.1.2	Flora	53
5.1.3	Fauna	53
6	Evaluatie 1^e beheerplanperiode.....	56
6.1	Conclusie ten aanzien van de kernopgave 4.07 (plas/dras-situaties voor smienten en broedvogels).....	56
6.2	Conclusies ten aanzien van de instandhoudingdoelstellingen.....	56
6.3	Conclusies ten aanzien van het huidig gebruik.....	57
6.4	Conclusies ten aanzien van de afgesproken maatregelen.....	59
6.5	Conclusies ten aanzien van de bestuurlijke aspecten.....	59
6.6	Kennislacunes.....	60
7	Visie.....	61
7.1	Visie op hoofdlijnen	61
7.1.1	Voldoende eiwitrijk grasland	61
7.1.2	Rust	62
7.1.3	Behoud permanent grasland en microreliëf.....	62
7.1.4	Behoud openheid	63
7.1.5	Voorkomen onnodige sterfte	63
7.1.6	Behoud van de landschappelijke samenhang.....	63
7.1.7	Behoud voldoende plas-dras situaties	64
7.1.8	Handhaving.....	64
8	Huidig beleid	65
8.1	Inleiding.....	65
8.2	Europese regelgeving.....	65
8.2.1	Vogelrichtlijn	65
8.2.2	Programma Natura 2000.....	65
8.2.3	Europese Kaderrichtlijn Water	66
8.2.4	Overige Europese wetgeving.....	66
8.3	Nationale regelgeving en nationaal beleid	66
8.3.1	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR).....	66
8.3.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	67
8.3.3	Flora- en faunawet	67
8.3.4	Waterwet	67
8.3.5	Wet algemeen bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	68
8.3.6	Overige nationale wetgeving en nationaal beleid	68
8.4	Provinciaal beleid.....	68
8.4.1	Visie ruimte en mobiliteit en Verordening ruimte	68
8.4.2	Natuurbeheerplan 2016.....	70
8.4.3	Ganzenbeleidskader.....	71
8.4.4	Provinciaal Waterplan 2010 – 2015.....	73
8.4.5	Nationaal Landschap Hoeksche Waard.....	73
8.5	Beleid van het Waterschap	73

8.5.1	Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta	73
8.5.2	Waterschapskeur	74
8.5.3	Watertoets	74
8.6	Gemeentelijk beleid	74
8.6.1	Bestemmingsplan buitengebied	74
9	Toetsing huidig gebruik	77
9.1	Inleiding	77
9.2	Wettelijk kader	77
9.3	Methodiek toetsing	77
9.3.1	Indeling in categorieën	80
9.4	Ecologische effectbeoordeling	81
9.4.1	(Natuur)beheer van het reservaatdeel	81
9.4.2	Peilbeheer	83
9.4.3	Slootbeheer	90
9.4.4	Landbouw en agrarisch gebruik buiten het reservaatgebied	92
9.4.5	Wildbeheer en schadebestrijding	94
9.4.6	Visserij	98
9.4.7	Recreatie	100
9.4.8	Beheer buisleidingen	103
9.4.9	Beheer hoogspanningstracé	107
9.4.10	Beheer wegen	109
9.4.11	Milieuhandhaving	110
9.4.12	Gebruik en beheer Hollands Diep	111
9.5	Cumulatie	112
9.6	Conclusies	115
10	Uitvoeringsprogramma	118
10.1	Mitigerende voorwaarden en maatregelen	118
10.1.1	Verantwoordelijkheden	119
10.1.2	Borging	119
10.1.3	Evaluatie en monitoring	120
10.2	Vervolgonderzoek	122
10.2.1	De precieze oorzaken van het eerder wegtrekken van de kolgans	122
10.2.2	Is de brandgans een voedselconcurrent voor de kolgans en smient?	122
10.2.3	Hoe is de gedetailleerde verspreiding van brandgans, kolgans en smient over het N2000-gebied in ruimte en tijd?	122
10.3	Toezicht en handhaving	123
10.4	Overzicht kosten en financiering	123
10.5	Communicatie	125
10.5.1	Doelen	125
10.5.2	Taakverdeling	125
10.6	Planning	126
11	Sociaaleconomische gevolgen	128
11.1	Resultaten	128
11.2	sociaaleconomische gevolgen	128
12	Ruimte voor toekomstige ontwikkelingen	129

12.1	Afwegingskader vergunningverlening toekomstige ontwikkelingen.....	129
12.2	Wat is er belangrijk voor het Oudeland van Strijen?.....	130
12.3	Cruciale milieufactoren.....	130
12.4	De vergunningprocedure	131
13	Bronnen	134
Bijlage 1	Stappenplan cumulatietoets.....	136
Colofon		137

1 Inleiding

1.1 INLEIDING

Dit beheerplan geeft invulling aan de uitwerking van de aanwijzing van het Oudeland van Strijen als Natura 2000-gebied. Het is het tweede beheerplan voor dit gebied. Het beheerplan heeft een looptijd van zes jaar en geldt voor de periode van 2016 – 2021.

Het Oudeland van Strijen is een open gebied in de Hoeksche Waard, één van de Zuid-Hollandse eilanden. Het gebied is als Natura 2000-gebieden aangewezen vanwege de betekenis ervan voor trekkende en overwinterende ganzen en smienten.

1.2 HET NATURA 2000-NETWERK

In het Europese programma, dat Natura 2000 heet, is over heel Europa een netwerk van natuurgebieden opgenomen. Het netwerk heeft tot doel om in Europa een rijke variatie aan planten en dieren te behouden en uitsterven van soorten te voorkomen. Biodiversiteit is in de ogen van de Europese Commissie van essentieel belang voor de kwaliteit van leven van de mens. Het Oudeland van Strijen is één van deze Natura 2000-gebieden.

In Nederland en het Nederlandse deel van de Noordzee liggen 164 grote en kleinere natuurgebieden die in dit netwerk zijn opgenomen. Daarvan liggen er 23 in de provincie Zuid-Holland. De Staatssecretaris van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de aanwijzing van de Nederlandse natuurgebieden met bijzondere waarden in een aanwijzingsbesluit. In een aanwijzingsbesluit staan de gebiedsbegrenzing en de natuurdoelen. Door deze gebieden intelligent te beheren en te onderhouden, moet het voortbestaan van de soorten en vegetaties (in de Europese terminologie 'habitattypen' genoemd) waarvoor de gebieden zijn aangewezen verzekerd zijn. Per gebied moet er daarom een beheerplan worden opgesteld waarin het beheer van de bijzondere natuurwaarden uitgangspunt is. Uiteindelijke resultaat is een internationaal netwerk van natuurgebieden met een rijke diversiteit aan planten en dieren, waarin mensen kunnen recreëren en soms wonen en werken, zij het met respect voor het noodzakelijke natuurlijke evenwicht. De natuur van het Oudeland van Strijen levert daarmee een bijdrage aan de kwaliteit van leven in Zuid-Holland.

1.3 HET DOEL VAN EEN BEHEERPLAN

Een Natura 2000 beheerplan, ook het voorliggende, heeft verschillende doeleinden, namelijk:

1. Het formuleert een maatregelenpakket dat naar Europa garandeert dat de instandhoudings- en verbeterdoelen uit het aanwijzingsbesluit daadwerkelijk kunnen worden gehaald. Dat kan door de doelen uit te werken, door het bestaande beheer en ander gebruik te toetsen, door zo nodig een pakket aanvullende maatregelen voor te leggen en door de afspraken daarover te borgen.

2. Het biedt duidelijkheid aan beheerders, gebruikers en belanghebbenden over welke activiteiten zonder significante negatieve gevolgen voor de natuur in en bij het Natura 2000-gebied kunnen blijven bestaan of kunnen worden ontwikkeld. En ook over welke activiteiten mogelijk wel negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen en (opnieuw) zullen moeten worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna aan te duiden als Nbw 1998).
3. Na definitieve vaststelling van het beheerplan, heeft het beheerplan bovendien een juridische status en fungeert als een afwegingskader voor de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

1.4 VOORGESCHIEDENIS

Aan de aanwijzing van het Oudeland van Strijen is een uitvoerige procedure voorafgegaan. Het gebied is in 2000 door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aangewezen als Speciale Beschermingszone onder de Europese Vogelrichtlijn en in 2009 als Natura 2000-gebied (Ministerie van LNV, 2009). Daarmee behoort het tot het Natura 2000-netwerk van de Europese Unie. De definitieve aanwijzing heeft plaatsgevonden op 23 december 2009.

Het Oudeland van Strijen is aangewezen in het kader van het Natura 2000-netwerk omdat het één van de belangrijke gebieden in de provincie Zuid-Holland is voor doortrekkende en overwinterende ganzen en smienten, een kleine eendensoort. Vanwege deze betekenis is Oudeland van Strijen door Nederland aangemeld onder de Vogelrichtlijn.

In 2009 is het eerste beheerplan voor dit gebied opgesteld. Het ontwerpbeheerplan heeft in de herfst van 2009 ter inzage gelegen. Dit beheerplan is definitief geworden in de zomer van 2010 (Provincie Zuid-Holland, 2010). Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Minister van Verkeer en Waterstaat (VenW) hebben elk hun handtekening gezet, op respectievelijk 1 juni, 12 juli en 26 augustus 2010.

Dit eerste beheerplan heeft een looptijd van zes jaar. Begin 2016 dient een nieuw beheerplan beschikbaar te zijn, eveneens voor zes jaar (2e beheerplanperiode). Het voorliggende document geeft hieraan invulling. De Provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het opstellen van het plan.

1.5 BEHEERPLAN BIJZONDERE NATUURWAARDEN

In elk beheerplan wil de Provincie Zuid-Holland een balans vinden tussen het bereiken van de natuurdoelen enerzijds en het beheer en gebruik van het natuurgebied door particulieren en ondernemers anderzijds. Bij het opstellen betreft de Provincie direct betrokkenen zoals landbouw- en natuurorganisaties, lokale overheden en de ondernemers in het gebied. Andere geïnteresseerden kunnen later via de formele inspraakprocedure hun reactie geven.

1.6 TOTSTANDKOMING VAN DIT PLAN

Het opstellen van het tweede beheerplan is in opdracht van de Provincie Zuid-Holland uitgevoerd door ARCADIS Nederland BV. Aan de totstandkoming is deze keer een evaluatie voorafgegaan. Deze evaluatie staat bekend als het 'Evaluatierapport Natura 2000-beheerplan Oudeland van Strijen 2010 – 2015' (ARCADIS, 2015). Het voorliggende beheerplan bouwt voort op de conclusies uit dit evaluatierapport. Hoofdstuk 6 in dit beheerplan vat de conclusies van deze evaluatie samen.

Tijdens het opstellen van het evaluatierapport en dit beheerplan is het schrijftteam geadviseerd door de Projectgroep Natura 2000 beheerplan Oudeland van Strijen. Hierin zitten:

Harm Blom	Staatsbosbeheer
Marion Bilius	Staatsbosbeheer
Gerard Ouweeneel	Hoekschewaards Landschap
Cees Mesker	Hoekschewaards Landschap
Henk Westerlaken	LTO Noord
Janneke Zevenbergen	Rietgors, stichting voor agrarisch natuurbeheer in de Hoeksche Waard
Marina van der Waal	Namens de particuliere grondeigenaren in het gebied
Dick van Houwelingen	Wetlandwacht voor Vogelbescherming Nederland
Inge Both	Vogelbescherming Nederland
Annemieke Doomen	LSNed (buisleidingenstraat)
Leen van Kampen	SHW (kartbaan)
Hans Flieringa	Wildbeheereenheid Hoeksche Waard
Kors van Vliet	Waterschap Hollandse Delta
Joost Hoogesteeger	Gemeente Strijen
Bert de Bles	Omgevingsdienst Haaglanden (vergunningverlening)
André de la Sencerie	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (handhaving)
Leo Jalink	Provincie Zuid-Holland
Kees Mostert	Provincie Zuid-Holland

2

Juridisch kader Natura 2000-beheerplan

2.1 NATURA 2000

Het Europese beleid rondom Natura 2000 vindt zijn oorsprong in de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Vogelrichtlijn (1979) regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats en bedreigde en kwetsbare dier- (andere dan vogels) en plantensoorten beschermd. De Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Deze gebieden samen vormen het omvangrijke Europese netwerk Natura 2000. Het hoofddoel van Natura 2000 is het stoppen van de achteruitgang en de waarborging van de biodiversiteit in Europa.

2.2 NATUURBESCHERMINGSWET 1998¹

Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998) overgenomen. Vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn staat. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden.

In aanwijzingsbesluiten is door de staatssecretaris van EZ de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudings-doelstellingen (leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten), waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

Naast de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt de Nbw 1998 ook de bescherming van de Beschermde Natuurmonumenten (Beschermd en/of Staatsnatuurmonumenten) uit de 'oude' Natuurbeschermingswet 1968. Dit onderdeel is echter voor het Oudeland van Strijen minder relevant omdat dit gebied nooit als beschermd natuurmonument is aangewezen.

¹ Het kabinet wil de Natuurbeschermingswet, met de Flora- en faunawet en Boswet samenvoegen tot 1 wet: de Wet natuurbescherming. Het is de bedoeling dat de Nieuwe Natuurwet in 2016 ingaat, wanneer is echter nog niet bekend. De Tweede Kamer is reeds akkoord met het wetsvoorstel. In het kader van de Nieuwe natuurwet blijven Natura 2000-gebieden gehandhaafd. Ook beheerplannen als kaderstellend instrument blijven gehandhaafd.

2.3 AANWIJZINGSBESLUIT EN BEHEERPLAN

Op 23 december 2009 is het Oudeland van Strijen door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangewezen als Natura 2000-gebied. De aanwijzing vond plaats in het kader van de uitvoering van de Vogelrichtlijn (79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103)). Op 17 april 2015 heeft de staatssecretaris van EZ een wijzigingsbesluit met betrekking tot het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen vastgesteld. (Ministerie van EZ, 2015). De terinzagelegging van dit besluit was van 28 april t/m 9 juni 2015. Het besluit behelst een grenswijziging in het noorden van het Vogelrichtlijngebied Oudeland van Strijen op het perceel van Ritselaarsdijk 12. Tegelijkertijd is een in het zuidoosten van dat perceel uitgezonderd terrein aan het gebied toegevoegd (+0,65 ha). Per saldo is hiermee het Natura 2000-gebied met ongeveer 0,3 ha uitgebreid.

Op grond van artikel 19a van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998) dient voor een Natura 2000-gebied een beheerplan opgesteld te worden. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Minister van Verkeer en Waterstaat hebben in 2010 het beheerplan voor de periode 2010 - 2015 gezamenlijk vastgesteld.

Een beheerplan heeft een geldigheidsduur van maximaal 6 jaar. Het plan wordt steeds voor een periode van maximaal 6 jaar opnieuw vastgesteld, na evaluatie van de uitvoering.

2.4 JURIDISCHE POSITIE VAN HET NATURA 2000-BEHEERPLAN

Het Natura 2000-beheerplan onder de Nbw 1998 is een uitwerking van het aanwijzingsbesluit dat de staatssecretaris heeft genomen. Het beheerplan is een eigen, onafhankelijk toetsingskader voor de instandhoudingsdoelstellingen die de staatssecretaris in het aanwijzingsbesluit heeft vastgesteld. Met andere woorden: een activiteit die volgens andere wet- en regelgeving is toegestaan, kan onder de Nbw 1998 niet zijn toegestaan, en andersom. Andere juridische kaders die bij een activiteit horen, zoals Flora- en faunawet, Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en dergelijke, staan los van de toetsing onder Nbw 1998 en moeten onder omstandigheden juist zelf getoetst worden binnen het beheerplan. In het geval van conflicten tussen deze juridische kaders en de Nbw 1998, prevaleert de Nbw 1998.

De looptijd van een Natura 2000-beheerplan is wettelijk vastgesteld op maximaal zes jaar (art. 19a, lid 2 Nbw 1998). Dit beheerplan voor Oudeland van Strijen geldt van 2016 tot en met 2021.

2.5 PROGRAMMA AANPAK STIKSTOF

Sinds 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) van kracht. In het PAS werken overheden en maatschappelijke partners samen om de gevolgen van stikstofuitstoot te verminderen en daarmee ook economische ontwikkelingen mogelijk te maken. Dit programma heeft mogelijk grote gevolgen voor de Natura 2000-gebieden en hun omgeving. In het PAS zijn alle Natura 2000-gebieden opgenomen waarbinnen ten minste één stikstofgevoelig habitatype voorkomt dat te maken heeft met overbelasting door stikstof. Dit is het geval voor 117 van de ruim 160 Natura 2000-gebieden. Omdat het Oudeland van Strijen niet gevoelig is voor stikstof en de leefgebieden van de aangewezen ganzensoorten en smienten evenmin, is dit programma niet van toepassing op het Oudeland van Strijen.

2.6 BEHEERPLAN EN MILIEUEFFECTRAPPORTAGE (MER)

Het is niet nodig om voor een beheerplan een passende beoordeling op te stellen. Hierdoor is ook het uitvoeren van een plan-MER niet nodig voor het beheerplan zelf.

2.7 VASTSTELLINGSPROCEDURE

De Provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het opstellen van het beheerplan. Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland en het Rijk stellen het beheerplan vast. Het ontwerp beheerplan heeft zes weken ter inzage gelegen. Na het einde van de periode van ter inzagelegging hebben de bevoegde gezagen de ontvangen zienswijzen beoordeeld. De ontvangen zienswijzen zijn beoordeeld op ontvankelijkheid en inhoud. Enkele van de zienswijzen hebben geleid tot aanpassingen in het beheerplan.. De reactie van Gedeputeerde Staten en het Rijk op de zienswijzen is vastgelegd in een Nota van beantwoording. Deze Nota van beantwoording en het aangepaste beheerplan zijn vervolgens door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en het Rijk vastgesteld.

Een ieder die een zienswijze heeft ingediend krijgt het besluit van de definitieve vaststelling van het beheerplan en de Nota van beantwoording toegestuurd. Daarnaast wordt het definitieve Beheerplan bijzondere natuurwaarden Oudeland van Strijen gedurende zes weken ter inzage gelegd op de volgende adressen:

- Het loket van het Provinciehuis van Zuid-Holland (Zuid-Hollandplein 1, Den Haag);
- Gemeentehuis van de gemeente Strijen (Waleplein 2, Strijen);
- Tevens is het ontwerp-beheerplan te raadplegen via internet (www.zuid-holland.nl/natuur).

Tegen het besluit tot definitieve vaststelling van het beheerplan, is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State te Den Haag.

Oudeland van Strijen geldt dat bestaande bebouwing, erven, tuinen en verhardingen geen deel uitmaken van het aangewezen gebied. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities:

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Bestaande verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer (ook wegen die niet tot de openbare weg horen) in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten. De bermen direct langs de verharde wegen vallen ook buiten de begrenzing. Het aanleggen van nieuwe wegen of andere verhardingen moet apart getoetst worden.

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen en watergangen geldt het volgende:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg, wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/leefgebieden.
- In de overige gevallen waar de buitengrens samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk (aan de gebiedszijde).

3.2 ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Het gebied Oudeland van Strijen kan worden beschouwd als een stuk voorland (buitendijks gebied) van de voormalige Groote of Zuid-Hollandse Waard. De Zuid-Hollandse Waard was een bedijkt gebied dat globaal gelegen was tussen Dordrecht, Werkendam, Heusden en Geertruidenberg. Deze Waard is na de overstromingen in 1421/22 (St. Elizabethsvloed) verloren gegaan. Het Oudeland van Strijen is ontstaan door de her-inpoldering van het buitendijkse gebied in 1436. In 1471 is de huidige oostelijke grens ontstaan door inpoldering van Oud-Bonaventura.

3.3 KARAKTERISTIEK GEBRUIK VAN HET GEBIED

Het Oudeland van Strijen werd oorspronkelijk bemalen door verschillende windmolens, in de 19e eeuw is men overgestapt op stoomgemalen. In 1936 is het stoomgemaal vervangen door het huidige gemaal Overwater aan de Waleweg te Strijen.

Het Oudeland van Strijen is voornamelijk in gebruik als agrarisch gebied. Akkerbouw en tuinbouw worden uitsluitend in het noordwesten en noordoosten (langs de Hoekseweg) van het gebied bedreven, terwijl de rest van het gebied vooral als weidegrond in gebruik is. Een belangrijk deel van het poldergebied bestaat nog uit oude graslanden.

Langs de Keen is een reservaatgebied aanwezig dat in eigendom en beheer is van Staatsbosbeheer. Dit gebied is na de ruilverkaveling ontstaan. De overdracht van agrarisch gebied naar reservaatgebied heeft gefaseerd plaatsgevonden. Vanaf 1993 zijn de eerste gronden aan Staatsbosbeheer overgedragen. Het merendeel van het reservaatgebied van Staatsbosbeheer wordt verpacht aan agrariërs die het gebied als weidegrond gebruiken. Er vindt weidevogelbeheer plaats, daarnaast is het beheer van Staatsbosbeheer gericht op de opvang van overwinterende ganzen en smienten. Langs de Lage Vliet zijn moerassen en natte graslanden aanwezig. De moerassen zijn ontstaan bij natuurontwikkelingsprojecten in het kader van de ruilverkaveling.

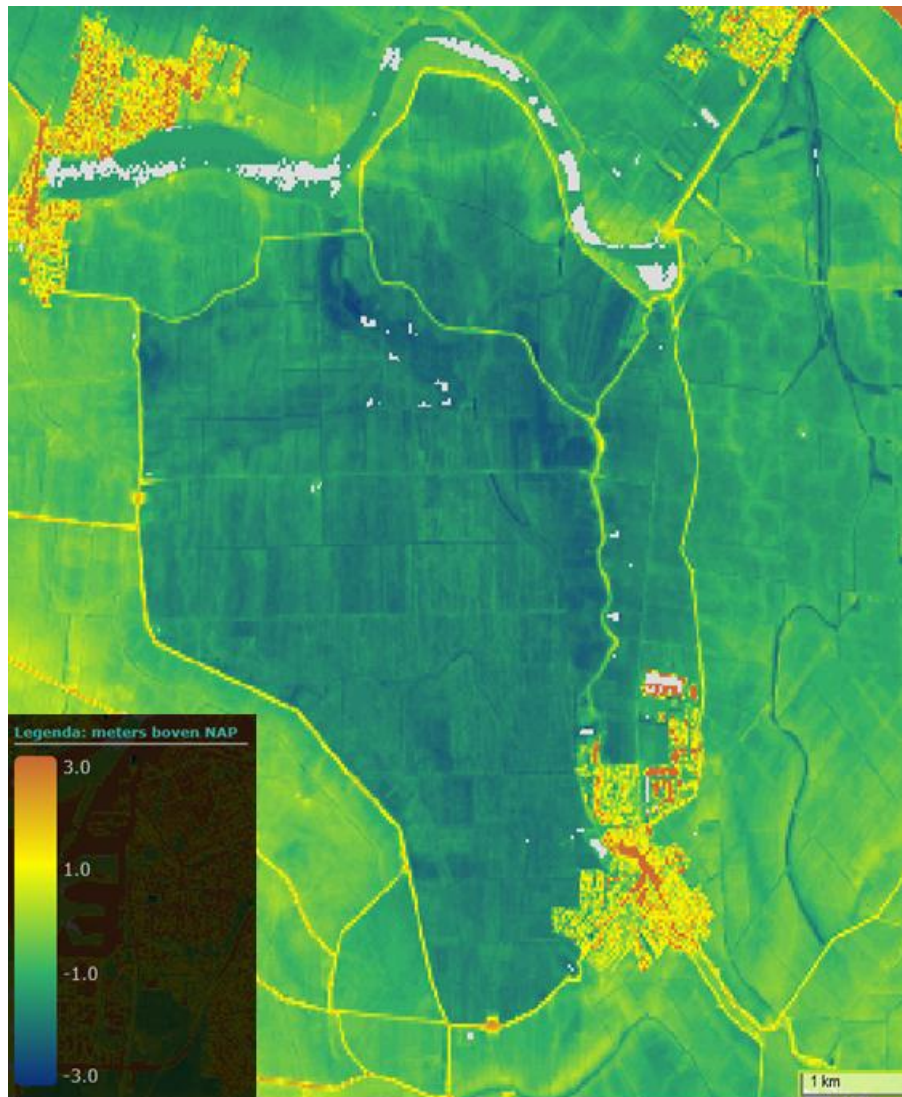
3.4 LANDSCHAP EN OMGEVING

Het Oudeland van Strijen is een laaggelegen veenpolder die gebruikt wordt voor veeteelt, akkerbouw, tuinbouw en voor natuurbeheer: weidevogelbeheer en als foerageergebied van ganzen en smienten. Kenmerkend voor het landschap van het Oudeland van Strijen zijn de grote mate van openheid, het cultuurhistorisch waardevolle polderpatroon van wegen, sloten en perceelgrenzen en het reliëf van dijken en (oude) kreekruigten. De kreekrestanten zijn nog goed zichtbaar in het Oudeland; de kronkelige vorm contrasteert met de rechte wegen en dijken in het gebied. De oude kreken functioneren als poldersloten en hebben relatief brede gras- en rietoevers. Langs de Keizersdijk en Weelsedijk zijn daarnaast nog enkele wielen aanwezig als restanten van vroegere dijkdoorbraken. Bebouwing en opgaande begroeiing zijn in het poldergebied nauwelijks aanwezig en ook zijn er weinig wegen die het gebied doorsnijden (zie verder ook paragraaf 3.7.1). Boerderijen staan hoofdzakelijk langs de dijken aan de rand van het gebied.

Voor het oostelijk en zuidelijk deel van het gebied, langs de Lage Vliet en de Dwarsche Vaart, ademen nog het karakter van het oude veenlandschap uit. Hier heeft het gebied nog een onregelmatige, kleinschalige verkaveling met tussen de graslandpercelen talloze sloten. De percelen zijn langwerpig en worden sterk bepaald door de restanten van oude veenstromen. In het zuidelijke stuk van het Oudeland komt nog een kleinschalige rechthoekige verkaveling voor.

3.5 BODEM EN HOOGTELIKKING

In het gebied ligt overwegend een dunne kleilaag (jonge zeeklei, afzettingen van Duinkerke), met een dikte van 30 tot 200 centimeter, op een veenondergrond (Hollandveen). Meest voorkomende bodemtypen zijn kalkloze zeekleibodems, bestaande uit zavel en klei (Drechtvaag-, Liederd- en Poldervaaggronden). Alleen in het noordwestelijke deel van de polder bevinden zich kalkrijke bodems. Door inklinking is het gebied (vooral het gedeelte met veel veen) laag komen te liggen ten opzichte van de omliggende (klei)polders. Het gebied ligt tussen -1.20 m en -2.66 m NAP. De dijken en oude kreken (Keen, Lage Vliet en Dwarsche Vaart) met hun oeverwallen zijn niet ingeklonken. Deze liggen daardoor relatief hoog in het landschap (zie ook Afbeelding 2).

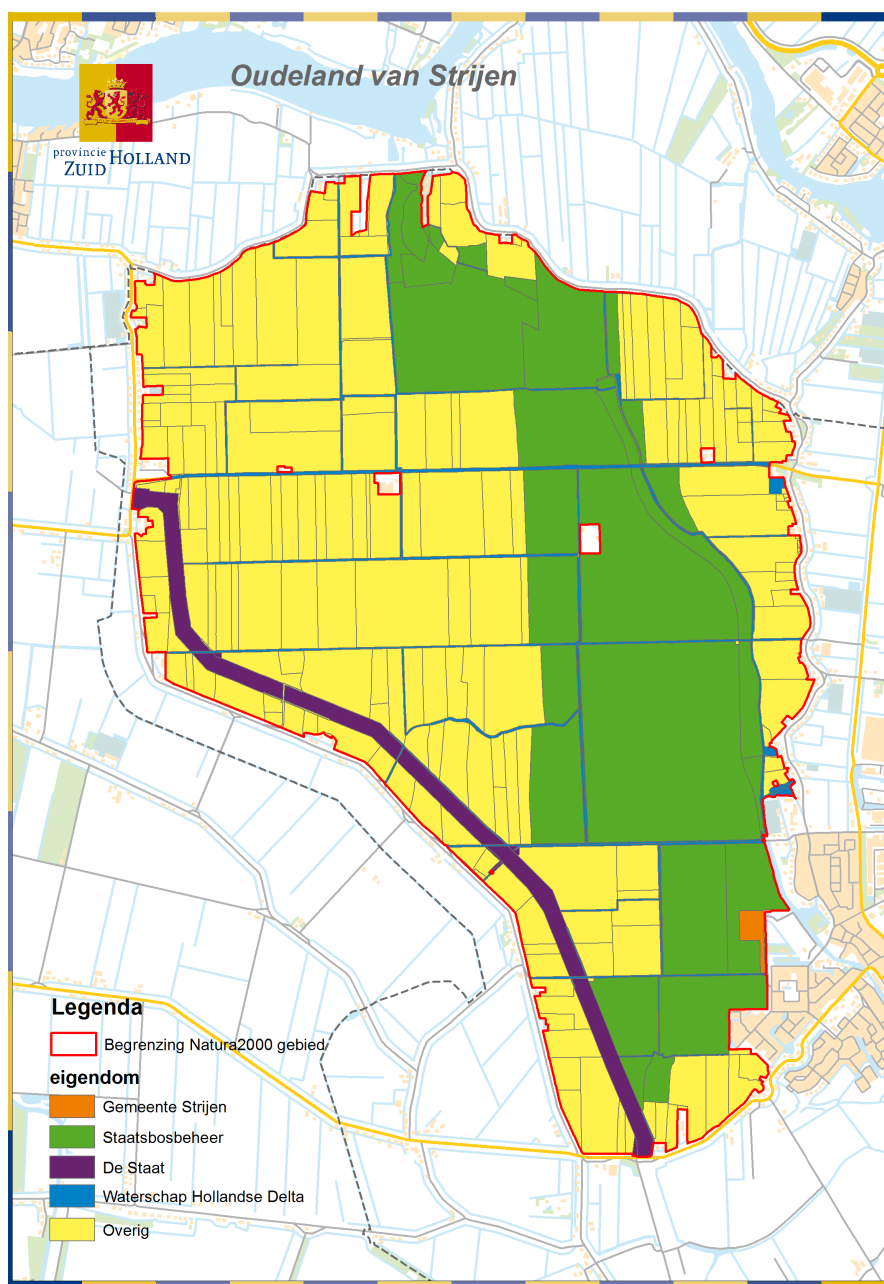
Afbeelding 2 Hoogteligging Oudeland van Strijen. Bron: www.ahn.nl (AHN1).

3.6 EIGENDOM- EN BEHEERSITUATIE

De terreineigenaren in het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen zijn:

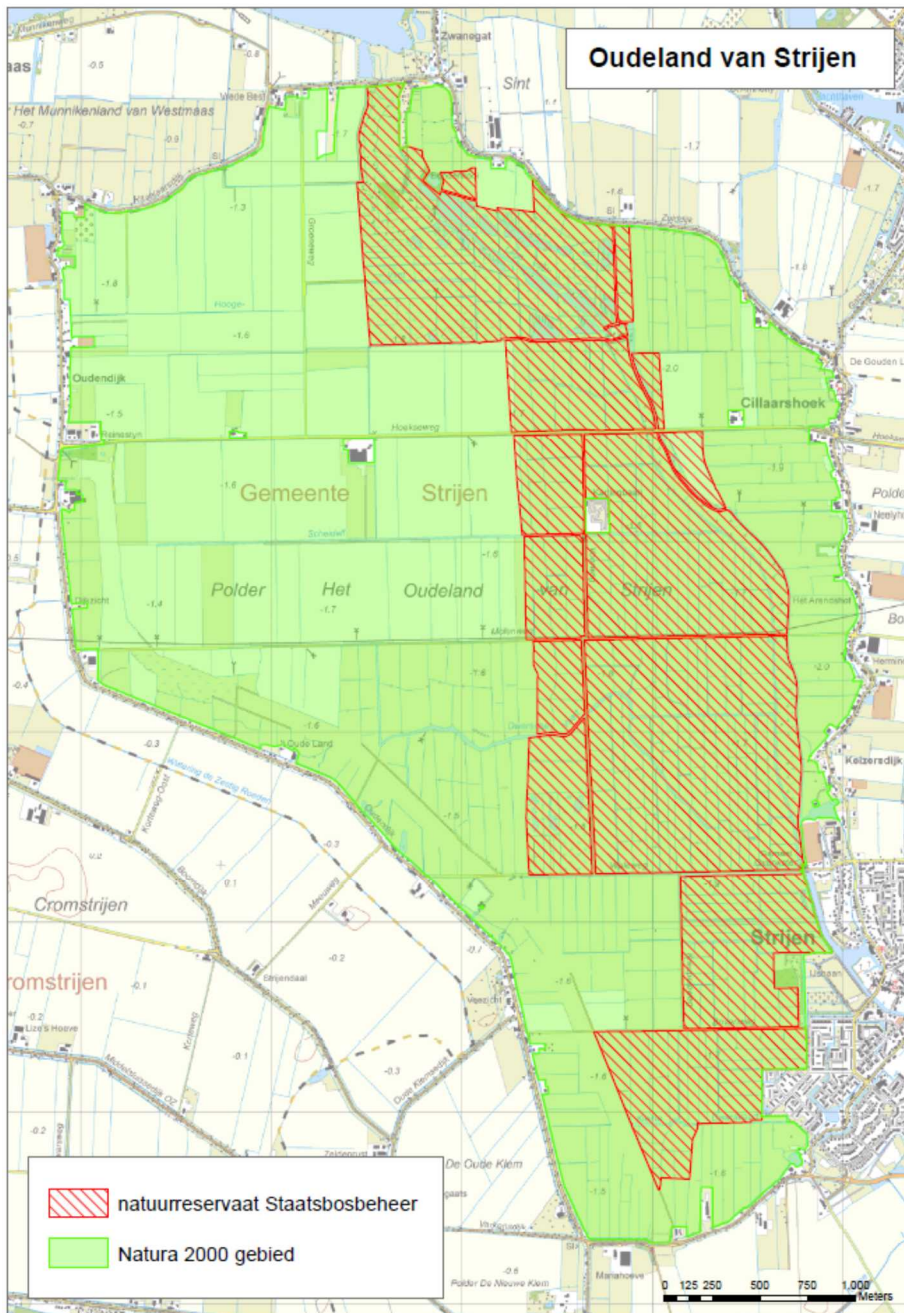
- Staatsbosbeheer;
- Provincie Zuid-Holland;
- Ministerie van Infrastructuur & Milieu;
- Bedrijven/ particulieren;
- Waterschap Hollandse Delta.

Circa tweederde van het Oudeland van Strijen is in eigendom van agrarische bedrijven en particulieren. Circa eenderde van het gebied (bijna 545 hectare), langs de Lage Vliet, is in eigendom van Staatsbosbeheer. De wegen in het gebied zijn eigendom van het Waterschap Hollandse Delta. Leidingstraat Nederland (LSNed) heeft de 100 meter brede buisleidingenstraat in erfpacht van het Ministerie van Infrastructuur & Milieu. De buisleidingenstraat in het Oudeland van Strijen is onderdeel van het tracé dat loopt van Pernis, via Moerdijk naar Antwerpen.

Afbeelding 3 Eigendomssituatie Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.

Het beheerplan onderscheidt twee deelgebieden: het reservaatgebied van Staatsbosbeheer en het overige deel van het gebied dat voornamelijk in agrarisch gebruik is en verschillende eigenaren kent. Zie voor de ligging van beide deelgebieden Afbeelding 4. Beide deelgebieden verschillen van elkaar in kenmerken en/of gebruik en hebben daarmee ook een verschillend belang voor de Natura 2000-doelen. Waar in dit beheerplan gesproken wordt over het Oudeland van Strijen, wordt het hele gebied bedoeld dat als Natura 2000-gebied is aangewezen.

Afbeelding 4 Ligging deelgebieden in Oudeland van Strijen.

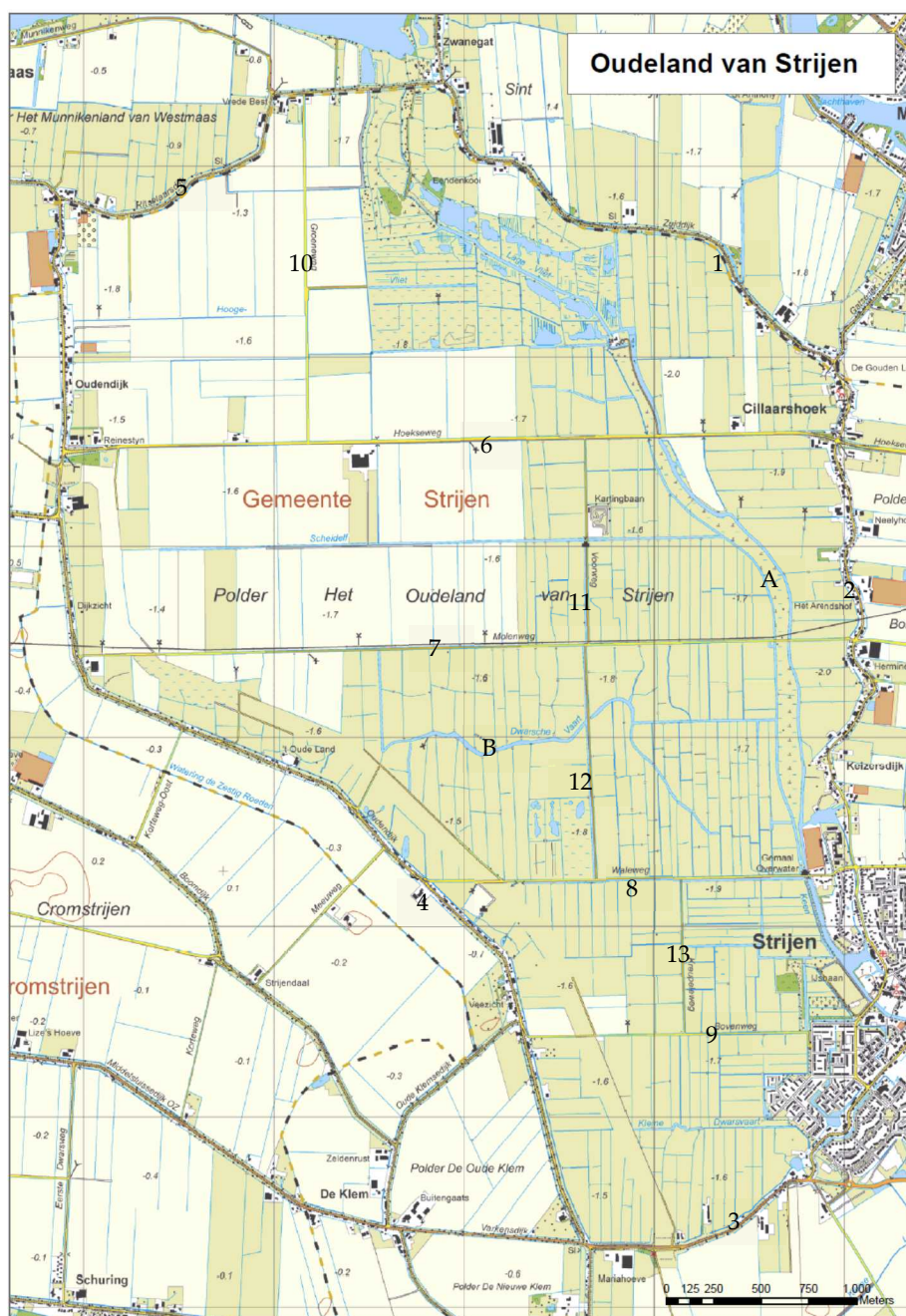
3.7 WEGEN EN WATERLOPEN

3.7.1 WEGEN

Het Oudeland van Strijen wordt zowel in oost-west richting als in noord-zuid richting doorsneden door een aantal verharde wegen. Het gebied wordt daarnaast omringd door een aantal dijkwegen, welke tevens de begrenzing vormen van het Natura 2000-gebied: de Zuidijk (1) in het noordoosten, de Keizersdijk (2) in het oosten, de Weelsedijk (3) in het zuiden, de Oudendijk (4) in het westen en de Ritselaarsdijk (5) in het noordwesten (zie ook Afbeelding 5). De wegen in en rond het Oudeland van Strijen maken geen deel uit van het Natura 2000-gebied. De wegen in het gebied zijn alle onverlicht.

De oost-west wegen door het Oudeland van Strijen zijn, van noord naar zuid: Hoekseweg (6), Molenweg (7), Waleweg (8) en Bovenweg (9). Van de Molenweg is het westelijke deel half verhard. De overige wegen hebben een asfaltverharding. Het onverharde deel van de Molenweg is autovrij, met ontheffing voor landbouwverkeer. Van de genoemde wegen is de Hoekse weg de belangrijkste als het gaat om de verkeersafwikkeling in oost-west richting. De andere wegen zijn daarvoor te smal, maar worden wel als sluiproute gebruikt.

In noord-zuid richting liggen door het Oudeland van Strijen ook een aantal wegen. Dit zijn de Groeneweg (10), Voorweg (11), Vlaamseweg (12) en Kreupeleweg (13). Alleen de Groeneweg is geasfalteerd; de overige zijn half-verharde wegen met steenslag.

Afbeelding 5 Wegen en waterlopen in Oudeland van Strijen.

3.7.2 WATERLOPEN

In het gebied bevindt zich een dicht patroon van kreken en sloten (zie ook Afbeelding 5). In de noordwesthoek is het slootpatroon minder dicht, doordat bij de ruilverkaveling percelen zijn samengevoegd. Het slootpatroon is hier vergelijkbaar met percelen elders in het oostelijke deel van de Hoeksche Waard. De (oude) kreken, waaronder De Keen (A) en Dwarsche Vaart (B), lopen kronkelig door het strakke kavelslotenpatroon en worden gekenmerkt door brede gras- en rietoevers.

3.8 PEILBEHEER EN WATERKWALITEIT

3.8.1 PEILBEHEER EN GRONDWATERINVLOEDEN

Het Oudeland van Strijen behoort tot het bemalingsgebied Overwater & de Oude Klem in de Hoeksche Waard. Binnen het Natura 2000-gebied zijn 16 peilgebieden aanwezig, waarvan binnen 11 peilgebieden het peil is afgestemd op de landbouw. Binnen vijf peilgebieden is het peil afgestemd op de natuur. Het vigerende peil buiten het natuurreservaat varieert van -2,35 m tot -2,80 m NAP. Binnen het reservaat wordt een maximumpeil van -2,20 m NAP en een minimumpeil van -2,40 gehanteerd. In de praktijk blijken de gewenste peilen niet overal binnen het Natura 2000-gebied gehaald te worden. Dit geldt hoofdzakelijk voor het reservaatgebied. In het noordelijke gedeelte van het SBB-reservaat (ten noorden van de Waleweg) is het peil overwegend -2,35 NAP. In het zuidelijk gedeelte van het SBB-reservaat (ten zuiden van de Waleweg) ligt het peil in de praktijk op -2.40 m NAP.

Waterschap Hollandse Delta is voornemens voor het gebied een nieuw peilbesluit te nemen. In het kader hiervan zijn beheerafspraken gemaakt met Staatsbosbeheer. In paragraaf 9.4.2 is een nadere toelichting hiervan opgenomen.

In het gehele reservaat zijn kwelzones aanwezig; in het zuiden is sprake van brakke kwel, in het noorden van zoete kwel. De optredende grondwatertrappen zijn hoofdzakelijk II en III. Vooral in de winterperiode zijn de grondwaterstanden hoog.

3.8.2 WATERKWALITEIT

De voedselrijkdom (stikstof en fosfaat) van het oppervlaktewater in het Oudeland van Strijen is hoog ten opzichte van de (voormalige) MTR-waarden (fosfaat (P) > 0,15 mg/l en stikstof (N) > 2,2 mg/l)²; vergeleken met ecologische normen (Bal et al., 2001) betreft dit een zeer voedselrijk (hypertroof) watersysteem. De hoge concentraties zijn het gevolg van nutriëntenrijke kwel, uitspoeling vanuit de landbouw en nalevering uit de bodem (klei/veen) en vanuit de aanwezige sliblaag in watergangen. Over de laatste 10 monitoringsjaren (2004 – 2013) lijkt wel sprake te zijn van een lichte afname van de stikstof- en fosfaatconcentraties (Waterschap Hollandse Delta, 2015).

² MTR = Maximaal toelaatbaar risico. In de Vierde Nota Waterhuishouding (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1998) zijn onder andere MTR waarden bepaald voor nutriënten en eutrofiëringparameters. De MTR waarden voor nutriënten hebben betrekking op zomergemiddelde waarden voor eutrofiëringgevoelige, stagnante wateren.

3.9 HUIDIGE MONITORING NATUURWAARDEN

Monitoring instandhoudingsdoelen

Er vinden in het Oudeland van Strijen eens per maand (rond het midden van de maand) wintervogeltellingen plaats in het kader van het project wintervogeltellingen in Zuid-Holland. De tellingen worden uitgevoerd door vrijwilligers en gecoördineerd door SOVON in opdracht van de Provincie Zuid-Holland. Deze tellingen vinden plaats volgens de standaard SOVON-systematiek. Het telseizoen loopt van juli tot en met juni in het volgende jaar. Hiermee is de monitoring van de instandhoudingsdoelen gedekt. Bij de tellingen worden ook andere aanwezige vogelsoorten geteld.

Monitoring vindt plaats op basis van aantallen/trends en op basis van verdeling over het gebied. Het Oudeland van Strijen is door de Provincie Zuid-Holland in drie telgebieden verdeeld, namelijk 'Noord' (telgebied nummer 1748), 'Midden' (nummer 1780) en 'Zuid' (nummer 1756). Deze telgebieden lopen van west naar oost waarbij bestaande wegen de begrenzing vormen.

Monitoring overige natuurwaarden

Naast de monitoring van de ganzen en smienten, vindt ook monitoring plaats van een aantal andere waarden in het Natura 2000-gebied:

- Monitoring van weidevogels vindt eens per twee jaar plaats in het kader van het provinciale weidevogelmeetnet. Er worden vier telgebieden gemonitord, waarvan er drie in het reservaatgebied liggen en één in de rest van het gebied. Buiten het SBB-reservaat vinden daarnaast door vrijwilligers tellingen plaats via het Hoekschewaards Landschap.
- Staatsbosbeheer voert periodiek een broedvogeltelling uit van alle soorten. In de afgelopen beheerplanperiode heeft in 2011 een broedvogeltelling plaatsgevonden, daarvoor zijn tellingen uitgevoerd in 1997, 2004 en 2007.
- Het Waterschap Hollandse Delta monitort in het kader van de Kader Richtlijn Water (KRW) de ecologische en chemische waterkwaliteit.
- Ook de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) monitort de waterkwaliteit. Dit monitoringsprogramma betreft chemische en ecologische componenten zoals nutriënten, waterplanten, waterdieren en algen. Tevens wordt in het gebied elk jaar een visstandonderzoek uitgevoerd aan de hand van drie bemonsteringslocaties.
- In het kader van het provinciaal vegetatiemeetnet (hogere planten, mossen en korstmossen) worden in het reservaatgedeelte van het Oudeland van Strijen elke vier jaar in totaal 17 vegetatieopnamen gemaakt (6 grasland, 1 dijk, 8 sloten en 2 oevers). In de afgelopen beheerplanperiode zijn in 2011 en 2014 vegetatieopnamen gemaakt.
- Door vrijwilligers van het Hoekschewaards Landschap worden verschillende soortgroepen op ad hoc basis geïnventariseerd binnen het gebied. Op verzoek van SBB vindt een deel van deze inventarisaties ook binnen het reservaatgebied plaats.

4

Kernopgaven en instandhoudingsdoelen

In het aanwijzingsbesluit van de Minister van LNV hebben de verantwoordelijke instanties de taak gekregen om het Oudeland van Strijen in te richten en te beheren ten behoeve van een aantal kernopgaven en instandhoudingsdoelen. Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie van deze beide typen doelen.

4.1 KERNOPGAVEN

Voor de formulering van de doelen op landelijk en op gebiedsniveau zijn binnen het Natura 2000 beleid per landschapstype kernopgaven geformuleerd. In het geval van het Oudeland van Strijen betreft dit het landschapstype 'Meren en moerassen'. Het Natura 2000-landschap Meren en Moerassen bestaat in Nederland uit 37 gebieden. Het landschap omvat de categorieën van gebieden: A. Afgesloten zeearmen en randmeren, B. Zeeklei en C. Laagveen. Het Oudeland van Strijen behoort tot de categorie B. Zeeklei.

Per landschap omvatten de kernopgaven de belangrijkste behoud- en hersteldoelen. De kernopgaven geven zowel landelijk als per gebied de gewenste richting van de ontwikkeling aan (prioriteiten stellen). Het spreekt voor zich dat deze vooral betrekking hebben op de habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is.

4.1.1 KERNOPGAVE: BEHOUD EN HERSTEL VAN SAMENHANG TUSSEN SLAAPPLAATSEN EN FOERAGEERGEBIEDEN IN HET BIJZONDER VOOR GRASETENDE WATERVOGELS

Voor het Natura 2000-gebied 'Oudeland van Strijen' geldt allereerst een kernopgave voor landschappelijke samenhang en interne compleetheid: *Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplaatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels.*

Het functioneel leefgebied van de ganzen en eendachtigen die gebruik maken van het Oudeland van Strijen omvat op regionaal niveau, naast het Oudeland van Strijen, ook de Zuid-Hollandse Delta en dan vooral het Haringvliet en Hollands Diep. Het Oudeland van Strijen wordt door de kolgans, dwerggans en brandgans vooral als foerageergebied (en in mindere mate als slaapplaats) gebruikt, terwijl de andere gebieden ook als slaapplaats worden gebruikt. Dagelijks vinden dan ook vliegbewegingen tussen deze gebieden plaats. De smient vliegt niet dagelijks tussen deze gebieden heen en weer. De smient gebruikt het Oudeland van Strijen zowel als slaapplaats als foerageergebied. Desondanks is de Zuid-Hollandse Delta ook voor deze soort van belang en zijn er verschillende gebieden waar de smient in de winterperiode eveneens in groten getale aanwezig is.

Er hebben zich in de afgelopen beheerplanperiode geen veranderingen voorgedaan die nadelig van invloed zijn geweest op de dagelijkse vliegbewegingen tussen het Oudeland van Strijen en de gebieden in de Zuid-Hollandse Delta. Er zijn in het kader van het beheerplan echter ook geen maatregelen getroffen die aan deze relatie hebben bijgedragen. Als gevolg van diverse natuurontwikkelingsprojecten is de aantrekkingskracht van de Zuid-Hollandse Delta voor de aanwijzingssoorten wel duidelijk toegenomen.

4.1.2 KERNOPGAVE 4.07: PLAS/DRAS-SITUATIES VOOR SMIENTEN EN BROEDVOGELS

Daarnaast geldt voor het Oudeland van Strijen een kernopgave voor de aanwezigheid van: *voldoende plas/dras-situaties voor smienten en broedvogels (Kernopgave 4.07)*.

De situatie hiervan is als volgt. In de afgelopen beheerplanperiode is op een aantal percelen in het reservaatgebied vernatting opgetreden, waarbij plas/dras-situaties zijn ontstaan. Dit is vooral in het noorden en zuiden van het reservaat het geval. In het noordelijk gedeelte is deze vernatting vooral het gevolg van een peilverhoging, in het zuidelijk gedeelte is dit het gevolg van ontoereikend onderhoud aan greppels en waarmee dus onbewust is bijdragen aan het behalen van de realisatie van deze kernopgave.

In een nieuw peilbesluit (in voorbereiding) wordt gestreefd naar een hoger (grond)waterpeil in het reservaat. Tegelijkertijd streeft Staatsbosbeheer naar een betere afwatering van verruigde percelen, om deze verruiging tegen te gaan. Voorlopig is het areaal plas/dras-situaties ruim voldoende (expert judgement Staatsbosbeheer). Bovendien maken de smienten en ganzen maar beperkt gebruik van deze plekken. Onduidelijk is of het areaal plas/dras-situaties op termijn, met de genoemde maatregelen, nog steeds voldoende is.

4.2 INSTANDHOUDINGSDOELEN

Het aanwijzingsbesluit schrijft voor het Oudeland van Strijen de volgende instandhoudingsdoelen voor:

Tabel 1 Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen (Ministerie van LNV, 2009).

		Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit	Draagkracht aantal vogels (seizoens-gemiddelde)
Niet-broedvogels					
A041	Kolgans	+	=	=	1.500
A042	Dwerggans	--	=	=	30 *)
A045	Brandgans	+	=	=	1.500
A050	Smient	+	=	=	1.100

*) in dit geval: het seizoensmaximum.

De doelen komen er op neer dat er tenminste voldoende leefgebied aanwezig moet zijn voor gemiddeld 1.500 kolganzen, 1.500 brandganzen en 1.100 smienten per seizoen en dat het gebied minimaal eenmaal per seizoen 30 of meer dwergganzen herbergt. De oppervlakte en de kwaliteit van het te beschermen gebied mogen gelijk blijven. Er liggen dus geen uitbreidingsdoelstellingen en geen verbeterdoelen. De staat van instandhouding in Nederland is van drie van de vier soorten 'gunstig'; die van de dwerggans is 'zeer ongunstig'.

De dwerggans en de brandgans zijn conform artikel 4.1 van de Nbw 1998 aangewezen omdat zij zijn opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn en bescherming door de lidstaten van de EU verplicht is. De kolgans en de smient zijn conform artikel 4.2 van de Nbw 1998 aangewezen omdat het geregeld voorkomende trekvogels zijn waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en slaapplek in hun trekzones. Ook hiervoor is Nederland verplicht om de noodzakelijke bescherming te bieden (Verdrag van Bern, 1979).

De instandhoudingsopgaven zijn uitgedrukt in de draagkracht voor het aantal vogels, dat hier gelijk is aan het seizoensgemiddelde of aan het seizoensmaximum (zie ook onderstaand kader voor een nadere toelichting). Als doelstelling voor het foerageergebied van alle doelsoorten van het Oudeland van Strijen geldt 'behoud van oppervlakte en kwaliteit'.

Seizoensgemiddelde en – maximum

De aanwijzingssoorten worden volgens de standaard SOVON systematiek elke maand geteld. Het telseizoen loopt hierbij van juli tot en met juni. Het seizoensgemiddelde is het cumulatieve getelde aantal uit de maanden september tot en met april (in totaal 8 maanden) gedeeld door 12 (de maanden van het jaar). Deze berekening levert een standaard getal, het zogenaamde seizoensgemiddelde. In de andere maanden van het jaar (mei tot en met augustus) zijn de betrokken soorten niet of nauwelijks aanwezig, omdat het trekvogels uit noordelijker gelegen landen betreft. Het seizoensmaximum is het hoogste aantal vogels (in dit geval voor de dwerggans) dat tijdens de maandelijkse tellingen binnen een telseizoen wordt waargenomen. Het seizoensmaximum wordt door SOVON ook gehanteerd voor de landelijke lange-termijn trends van watervogelpopulaties. In het ecologisch achtergronddocument (Provincie Zuid-Holland) van het Natura 2000-beheerplan Oudeland van Strijen wordt de systematiek rond de analyse van wintervogeltellingen nader beschreven.

4.2.1 KOLGANS (ANSER ALBIFRONS)

Verspreiding en ecologie

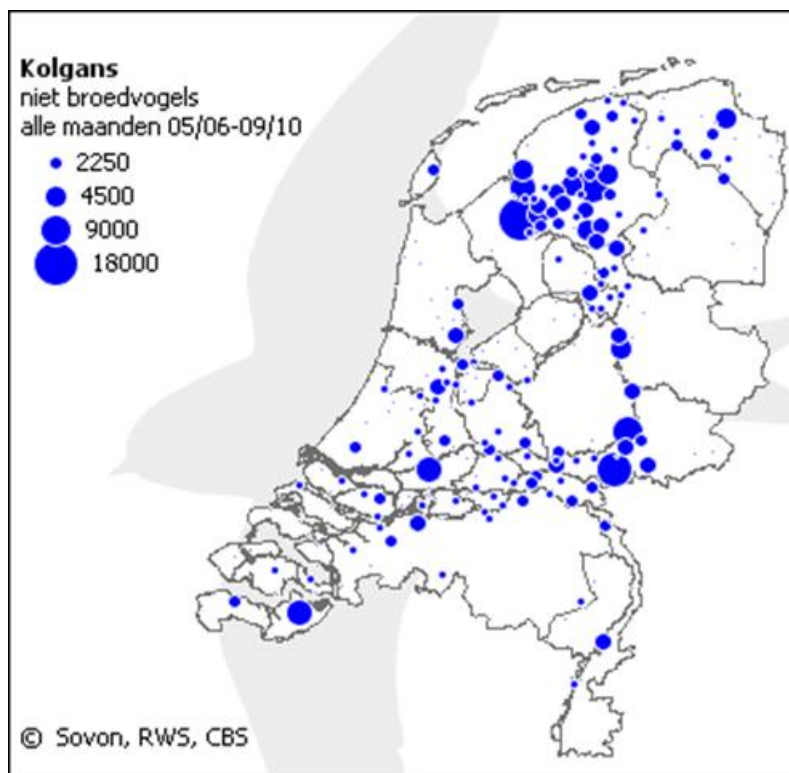
De kolgans is een middelgrote gans die te herkennen is aan een witte bles op de snavelbasis en, bij volwassen vogels, aan zwarte vlekken op de buik. De kolgans is een arctische broedvogel die voorkomt in de toendra's van Rusland, zowel in het Europese deel en verder oostwaarts. Om te overwinteren trekt de kolgans naar Noordwest- en Centraal Europa. Kolganzen zijn planteneters (herbivoren). Ze worden voornamelijk aangetroffen op grazige vegetaties (zeggen en grassen, ook wintergraan).

Nadat de jacht in Noordwest-Europa werd beperkt, nam de populatie toe. Een andere belangrijke oorzaak voor de populatie-toename is de sterke kwaliteitsverbetering van graslanden in het overwinteringsgebied vanaf de jaren '50 in de vorige eeuw toen de landbouwintensivering begon (LNV, 2008). Hierdoor is onder meer het eiwitgehalte van de graslanden in de wintermaanden sterk toegenomen en daarmee de beschikbare voedselvoorraad voor de ganzen.

De kolgans heeft zich inmiddels ook gevestigd als broedvogel in Nederland. In verhouding tot de brandgans (en grauwe gans) zijn de aantallen relatief beperkt. In Zuid-Holland zijn overzomerende kolganzen hoofdzakelijk aanwezig in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Daarnaast zijn in 2014 ook kolganzen op de Maasvlakte geteld. In het Oudeland van Strijen is de kolgans in de zomerperiode afwezig (Keuper en Visser, 2014).

Afbeelding 6 toont de landelijke verspreiding van de kolgans (www.sovon.nl). De grootste (traditionele) clusters van pleisterplaatsen van kolganzen in Nederland liggen vooral in Friesland en in het rivierengebied. Ook in het Oudeland van Strijen overwinteren vrij veel kolganzen, maar het Oudeland van

Strijen ligt niet in een cluster van grote traditionele pleisterplaatsen. Het is een vrij op zich staand overwinteringsgebied, een van de kleinere locaties in het westelijk deel van ons land.

Afbeelding 6 Landelijke verspreiding van overwinterende kolkangzen in Nederland (in de periode 2005 - 2010) gedurende alle wintermaanden (sept - apr). De stipgrootte is een maat voor het gemiddelde aantal ganzen dat per hoofdlocatie is geteld (www.sovon.nl).

Gevoeligheid voor verstoring

De kolkang geeft de voorkeur aan open landschappen, waardoor de kolkang gevoelig is voor verdichting van het landschap door wegen, bebouwing en beplanting. Verstoringseffecten zijn bij deze soort gemeten bij windmolens op 400 - 600 meter afstand, bij wegen op 80 - 600 meter en bij bebouwing op 100 - 600 meter. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De soort is ook gevoelig voor verstoring door landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laag vliegende vliegtuigen en helikopters), jacht en recreatie. Afname van aantallen wordt gemeld bij extensivering van graslandpercelen. Percelen met een extensief beheer hebben een lagere draagkracht als voedselbron door minder bemesting en ze bevatten veel vezelige grassoorten en kruiden. Daarom zijn ze minder aantrekkelijk voor de kolkang dan intensief benut agrarisch grasland. De soort is gevoelig voor barrières zoals windmolenparken en hoogspanningsleidingen bij pendelbewegingen tussen voedselterrein en slaapplek (Ministerie van LNV, 2008).

Landelijke staat van instandhouding

De landelijke doelstelling voor de kolkang is behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 218.300 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (o.a. door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar. De landelijke staat van instandhouding van de soort is gunstig.

Terreingebruik in en rond het Oudeland van Strijen

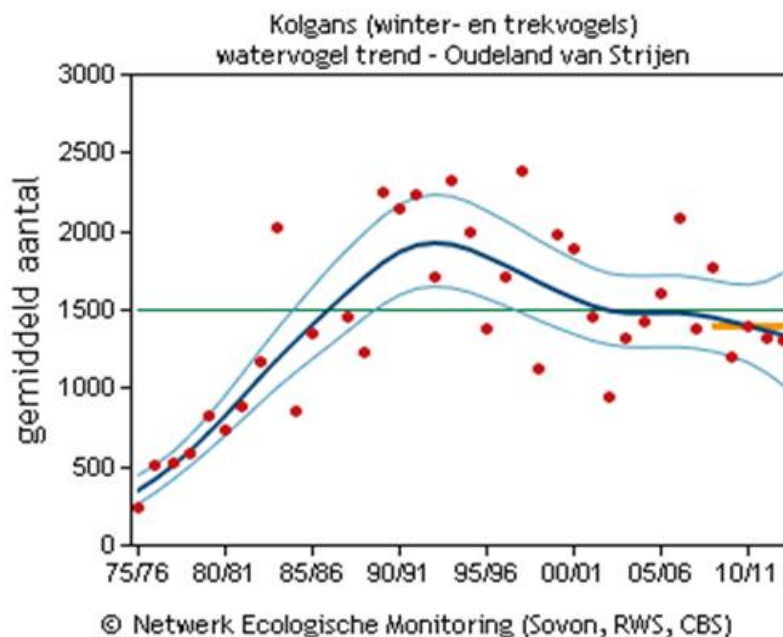
Kolganzen komen in het winterhalfjaar naar het Oudeland van Strijen om te foerageren op grasland en voor een klein deel op akkerland (oogstresten, wintergaan en graszaad). Tegenwoordig worden kolganzen ook in toenemende mate waargenomen op productiegraslanden ten noorden van de Molenweg en buiten het Natura 2000 gebied op graslanden in Polder het Munnikenland van Westmaas en de Sint Anthonynpolder. Vroeger lagen de slaappleatsen in het Hollands Diep (Sassenplaat) en Haringvliet (Ventjagersplaten). Tegenwoordig slapen de ganzen voornamelijk op de Hoogezandsche Gorzen in het Hollands Diep (zie Afbeelding 7). Ze maken dagelijkse vluchten tussen slaappleats en foerageergebieden in het Oudeland van Strijen. De ganzen kunnen echter soms ook overnachten op ondergelopen percelen in het Oudeland van Strijen zelf.

Afbeelding 7 Overzicht voornaamste vliegroute van de kolgans (alsook brandgans en dwerggans) tussen het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen (zowel rust- als foerageergebied) en het Natura 2000-gebied Hollands Diep (rustgebied). Daarnaast zijn er ook vliegbewegingen richting het Natura 2000-gebied Haringvliet (rustgebied).

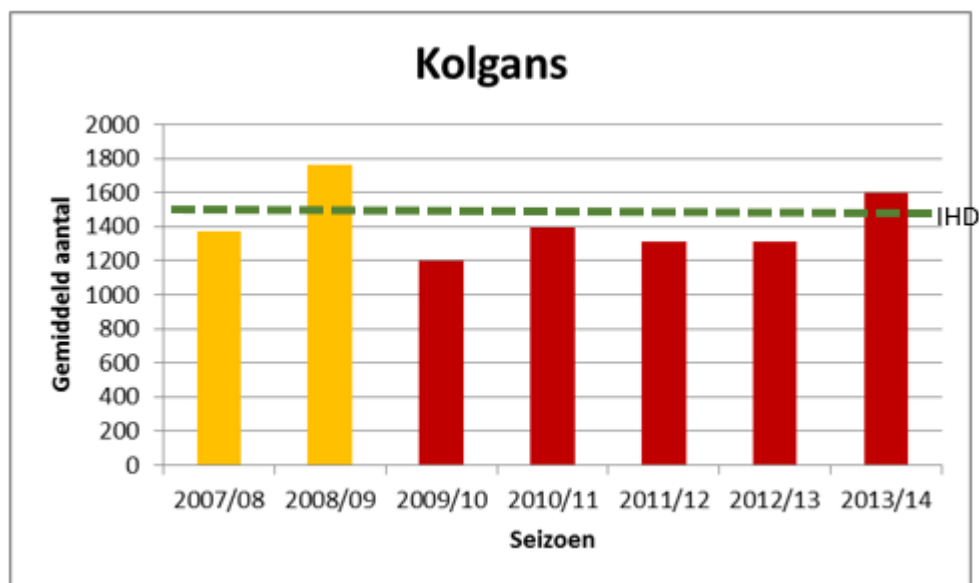
Aantallen, trends en seizoenspatroon in het Oudeland van Strijen

Uit de lange-termijn trend (zie Afbeelding 8) blijkt dat de kolgans in het Oudeland van Strijen een sterke positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt tot in de jaren negentig, maar dat de aantallen daarna weer afnemen. Deze daling is dus al voor de eerste beheerplanperiode (2010 – 2015) ingezet. Dit beeld wijkt af van de landelijke en internationale trends, waar de populatie nog steeds lijkt toe te nemen (zie ook hierna).

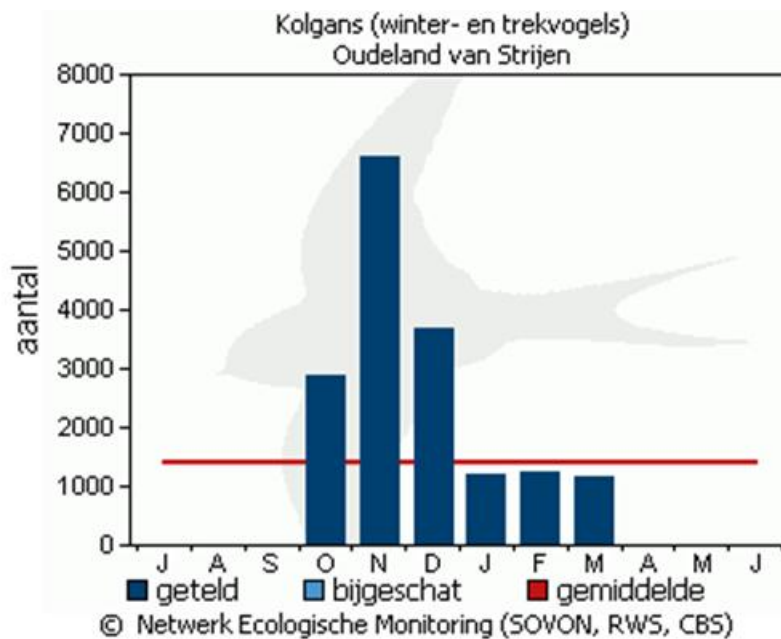
Afbeelding 8 Lange termijn trend (1975/76 tot en met 2012/2013) van het aantal kolganzen in het Oudeland van Strijen, uitgedrukt als seizoensgemiddeld aantal. Voor elk seizoen is het gemiddeld aantal vogels (rode punten), de trendlijn (donkerblauw) en bijbehorende standaardfout (lichtblauwe lijnen) weergegeven. Seizoenen lopen van juli tot en met juni. In groen wordt de instandhoudingsdoelstelling voor de soort weergegeven. De oranje lijn geeft het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen, analoog aan de werkwijze zoals die binnen Natura 2000 wordt gebruikt om de actuele situatie te beschrijven (Leidraad bepaling significantie). Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

Afbeelding 9 geeft meer in detail de aantallen in het Oudeland van Strijen over de laatste jaren weer. Sinds 2010 nemen de aantallen weer wat toe. Over de periode 2009/10 – 2013/14 gemiddeld bedroeg het seizoensgemiddelde 1.363 kolganzen. Het aantal kolganzen in het gebied ligt gemiddeld genomen gedurende de eerste beheerplanperiode onder het instandhoudingsdoel van 1.500 individuen.

Afbeelding 9 Aantallen kolganzen in het Oudeland van Strijen (seizoensgemiddelde) voor de periode 2007/08 – 2013/14, gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen. De seizoensgemiddelde waarden over de eerste beheerplanperiode zijn in rood weergegeven. De horizontale (groene onderbroken) lijn geeft het instandhoudingsdoel voor de kolgans weer.

De kolgans arriveert in het Oudeland van Strijen vanaf oktober (zie ook Afbeelding 10). Tot december nemen de aantallen toe, daarna neemt het aantal kolganzen alweer sterk af. Dit patroon wijkt af van het landelijke seizoenspatroon, maar komt overeen met andere gebieden in de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta. De landelijke seizoenspiek is in januari en de vogels verdwijnen pas in grotere aantallen in maart (zie ook Afbeelding 12).

Afbeelding 10 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van kolganzen in het Oudeland van Strijen over de periode 2008/09 t/m 2012/13. Per maand wordt aangegeven welk deel is geteld en welk deel is geschat (berekend met behulp van statistische methoden). De rode lijn geeft het meerjarig seizoensgemiddelde weer. Dit is het gemiddelde over alle maanden van het seizoen, van juli tot en met juni van de laatste vijf seizoenen. Maanden zonder schatting zijn daarbij als nul telling in de berekening meegenomen. Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

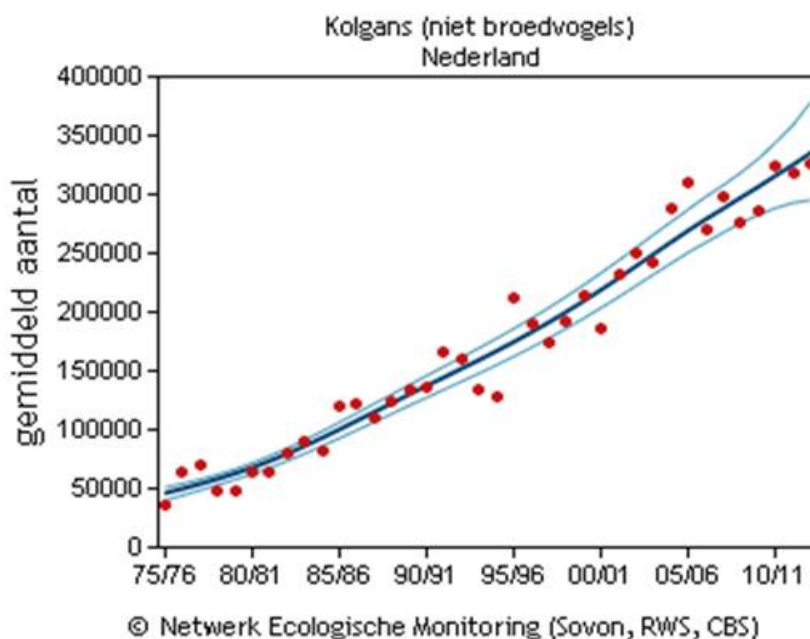
Aantallen en trends op internationaal (flyway) niveau

De kolgans in Nederland is afkomstig van de populatie die broedt in Noordwest-Siberië / Noordoost-Europa en die overwintert in Noordwest-Europa. De omvang van de flyway populatie kolganzen bedraagt gemiddeld 1.200.000 individuen (over de periode 1997-2007). Dit aantal is gebaseerd op internationale tellingen (Madsen et al. 1999, Fox et al. 2010, www.wpe.wetlands.org). Er is sprake van een positieve trend, met een groei van 2,9% per jaar (over de periode 1995-2009).

Aantallen, trends en seizoenspatroon in Nederland

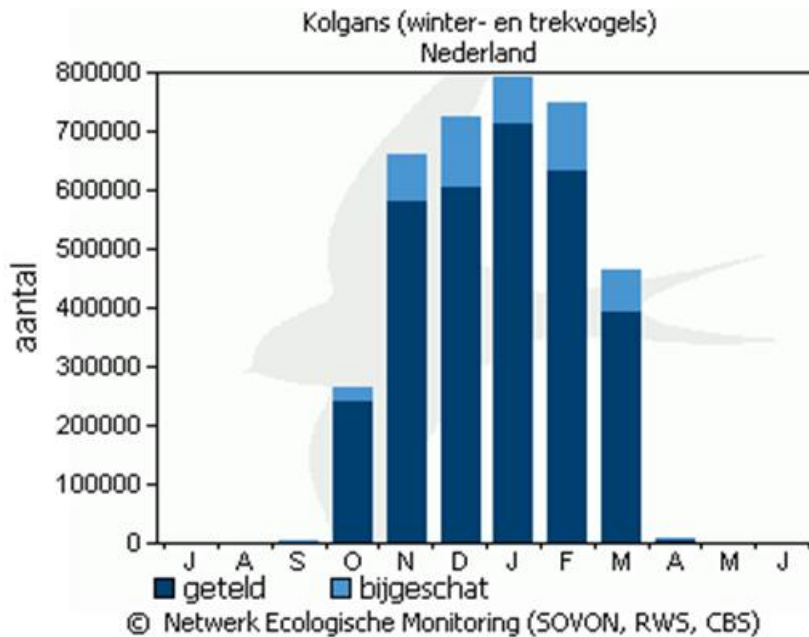
De landelijke winterpopulatie bedraagt ca. 850.000 kolganzen (seizoensmaximum over de periode 2006/07-2011/12; Hornman et al. 2013). Het aantal in Nederland overwinterende kolganzen nam lange tijd toe (zie ook Afbeelding 11), maar is in de seizoenen 2010/11 tot en met 2013/14 niet verder gegroeid (SOVON, 2014).

Het jaarlijks broedsucces bij kolganzen is de laatste tien jaar (sterk) afgenomen. De verwachting is dat de jaarlijkse reproductie (aanwas van jongen) hierdoor uiteindelijk de sterfte niet meer zal kunnen compenseren en dat de populatieomvang na verloop van tijd zal gaan afnemen.

Afbeelding 11 Landelijke lange-termijn trend van het aantal overwinterende kolganzen (1975/76 t/m 2012/13, uitgedrukt als seizoengemiddelde) (www.sovon.nl).

Het landelijk seizoenspatroon van kolganzen is weergegeven in Afbeelding 12. De eerste vogels kunnen eind september, begin oktober al in groten getale aankomen (vooral bij gunstige windrichting). De aantallen nemen in november snel toe en groeien nog verder in december en januari. In deze laatste maand wordt de seizoenspiek bereikt. In maart nemen de aantallen weer snel af door terugtrek naar het noorden. Eind maart of in koude jaren begin april hebben vrijwel alle kolganzen ons land weer verlaten op weg naar de broedgebieden.

Afbeelding 12 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van kolkangzen in Nederland over de periode 2008/09 t/m 2012/13. Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

Analyse realisatie instandhoudingsdoelstelling

De kolkangzen heeft gedurende een lange periode zowel landelijk als in het Oudeland van Strijen een sterk positieve ontwikkeling doorgemaakt. In het Oudeland van Strijen was dit tot begin jaren negentig het geval. Sindsdien is echter sprake van lagere aantallen, beneden het instandhoudingsdoel. Wel lijkt er in het Oudeland van Strijen weer een lichte groei plaats te vinden. In het seizoen 2013/2014 was de gemiddelde stand voor het eerst weer boven het instandhoudingsdoel. De (tijdelijke?) afname in het Oudeland van Strijen komt niet overeen met het landelijke beeld: de landelijke en ook de internationale populatie neemt nog steeds toe (zie o.a. Afbeelding 11).

Uit het seizoenspatroon (zie Afbeelding 10) blijkt dat de kolkangzen in het Oudeland van Strijen op hetzelfde tijdstip aankomen als in de rest van Nederland, maar dat de aantallen in december alweer sterk afnemen. Op landelijk niveau blijven de aantallen echter tot in februari op een hoog niveau (zie ook Afbeelding 12). Het seizoenspatroon van de kolkangzen in het Oudeland van Strijen laat daarmee een afwijkend beeld zien ten opzichte van het landelijk seizoenspatroon.

Er zijn verschillende potentiële oorzaken die (in meer of mindere mate) een rol kunnen spelen bij de afname van het aantal ganzen in het Oudeland van Strijen:

1. Landelijk vlakt de populatie af, internationaal gezien (op flyway niveau) neemt die echter nog steeds toe. Het lijkt erop dat kolkangzen als gevolg van klimaatverandering met mildere winters dichter bij de broedgebieden (van oudsher op de Euraziatische toendra's) blijven overwinteren. Er lijkt dan ook eerder sprake te zijn van herverdeling van de populatie over Europa, dan dat er sprake is van een algehele populatieafname op internationaal niveau. Nieuwe broedgebieden komen steeds zuidelijker te liggen, deze liggen onder meer in Denemarken en Zuid-Zweden en sinds kort ook in Nederland.

2. Een mogelijke verklaring voor het tijdige vertrek van de kolgans uit het Oudeland van Strijen is de klimaatverandering. Als gevolg van mildere winters keren de kolganzen al weer vroeger terug naar de traditionele pleisterplaatsen in het noorden van ons land. Deze ontwikkeling is ook zichtbaar in andere foerageer- en rustgebieden in de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta (o.a. Hollands Diep, Haringvliet en Yerseke & Kapelse Moer). In deze gebieden kunnen echter ook andere factoren een rol spelen zoals de aanwezigheid van grote groepen brandganzen (zie ook hierna).
3. Een andere mogelijke oorzaak van de afname van het aantal kolganzen in het Oudeland van Strijen is de explosieve toename van het aantal brandganzen. Uit het seizoenspatroon van beide soorten blijkt dat in december het aantal kolganzen sterk afneemt, terwijl de aantallen brandganzen dan juist sterk toenemen. Dit kan erop duiden dat de kolganzen worden verdrongen door een (sterker) toenemend aantal brandganzen. Deze onderlinge concurrentie is tijdens onderzoek in de Eems-Dollard regio (Kruckenberg & Kowallik, 2008) vastgesteld. Concurrentie tussen beide soorten ganzen om dezelfde voedselbron speelde hierbij een rol. De brandgans eet vooral de jonge spruit en graast de grasmat kort(er) af dan de kolgans, die vooral langere grassprietten eet. Door intensieve begrazing van toenemende aantallen brandganzen wordt de graslengte zodanig gereduceerd dat kolganzen niet meer aan hun dagelijks benodigde voedselopname komen.
In het Oudeland van Strijen is het in ieder geval opvallend dat in het zeer zachte winterseizoen 2013/14, waarin het aantal brandganzen aanmerkelijk lager lag, de aantallen kolganzen en smienten hoger waren dan de jaren ervoor. Mogelijk is ook in het Oudeland van Strijen sprake van voedselconcurrentie tussen beide soorten. Vertrek naar andere pleisterplaatsen (in de regio of binnen Nederland) waar dit niet of minder een rol speelt is dan een logisch gevolg.
4. Lokale verstoring kan er voor zorgen dat kolganzen de voorkeur geven aan andere (minder verstoorde) gebieden in ons land om te overwinteren. Uit het vigerende beheerplan blijkt dat verschillende vormen van huidig gebruik tot verstoring van de aanwijzingssoorten kunnen leiden. Ook uit onze gesprekken blijkt dat in de huidige situatie af en toe sprake is van verstoringbronnen die de ganzen doen opschrikken.
5. In het natuurreservaat van Staatsbosbeheer is sprake van een licht afnemende voedselrijkdom (minder eiwitrijk gras) enerzijds en van verruiging anderzijds. Als gevolg hiervan hebben de kolganzen mogelijk minder geschikt voedsel tot hun beschikking. Uit de praktijk blijkt dat het areaal waar verruiging optreedt echter relatief beperkt is en slechts enkele procenten van het totale areaal aan geschikt foerageergebied betreft. De invloed hiervan op het aantal kolganzen is daardoor te verwaarlozen. Anders is het wellicht met de graskwaliteit. Door de afname van de voedselkwaliteit kan het eiwitgehalte en de verteerbaarheid zodanig afnemen dat de grasvegetatie in het reservaat geleidelijk aan voedingswaarde voor ganzen inboet.
6. Een laatste mogelijke verklaring vormt het wildbeheer- en de schadebestrijding. Binnen de provincie Zuid-Holland worden in het kader hiervan o.a. kolganzen geschoten. Uit onderzoek is gebleken dat afschot plaatselijk een negatief effect kan hebben op winteraantallen en het gebruik van slaapplaatsen (Kleefstra, 2010). Wildbeheer en schadebestrijding lijken in het Oudeland van Strijen slechts een zeer beperkte rol te spelen in de tijdelijke teruggang van de kolganzen. Afschot van kolganzen vindt vooral in andere delen van de provincie plaats. Schadebestrijding vindt alleen plaats buiten het natuurreservaat, op percelen waar schade is geconstateerd (niet op grasland). In het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen zelf geldt in de periode 1 november tot en met 31 maart³ de winterrust, waarbij in het gebied geen afschot van (winter)ganzen plaats mag vinden.

³ Conform het nieuwe ganzenbeleid (provincie Zuid-Holland, 2014).

Uit het bovenstaande blijkt dat verschillende factoren mogelijk een rol kunnen spelen bij de afname van het aantal kolganzen in het Oudeland van Strijen, maar dat op dit moment nog onduidelijk is wat doorslaggevend is.

4.2.2 DWERGGANS (*ANSER ERYTHROPUS*)

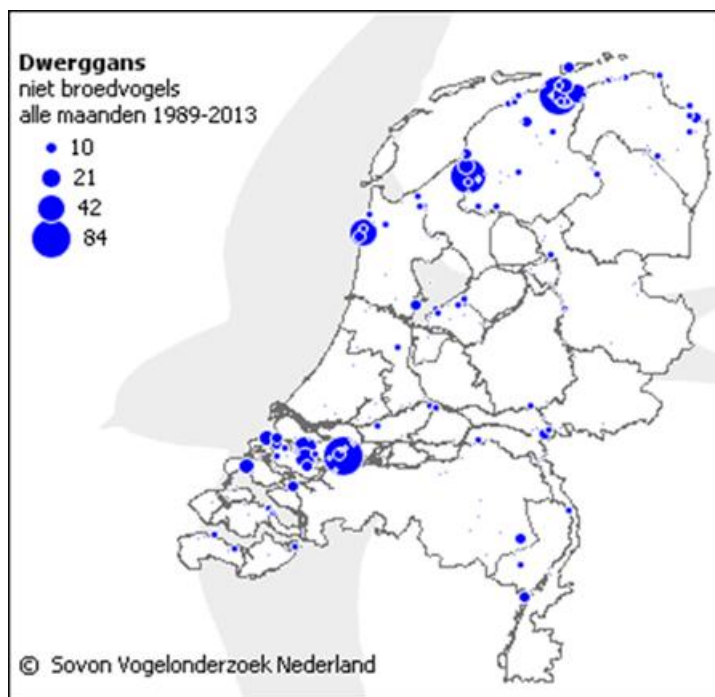
Verspreiding en ecologie

De dwerggans is een zeer zeldzame gans die sterk op de kolgans lijkt, maar een maatje kleiner is en daarnaast een wat rondere kop heeft. De dwerggans broedt in een aantal verbrokkelde broedgebieden in het uiterste noorden van Noorwegen en Finland, Zweden en Oost-Siberië. Het aantal dwergganzen in Fenno-Scandinavië⁴ bedroeg in de jaren 70 van de vorige eeuw nog ca. 30.000 individuen, maar nam daarna in snel tempo af tot maximaal een paar honderd. Deze sterke afname is vermoedelijk vooral het gevolg van intensieve jacht in Scandinavië zelf, maar ook op stop-over locaties langs de trekroute en in de overwinteringsgebieden. Dwergganzen broeden o.a. in de Zweedse berghellingen (fjällen) en op hoogvenen rond de Porsangerfjord in Noord-Noorwegen. In Zweden werd in de negentiger jaren een herintroductie project gestart, waarbij door brandganzen uitgebroede dwergganzen van hun surrogaatouders een nieuwe trekroute aanleerden naar het veiliger geachte Nederland in plaats van Oost-Europa (gebieden rond de Zwarte Zee en Kaspische Zee). De dwergganzen welke in Nederland overwinteren zijn voor het merendeel afkomstig van dit herintroductieproject.

De dwerggans is een typische plantenetende soort, in ons land een graseter, die een sterke voorkeur lijkt te hebben voor oneffen graslanden met oude verkavelingspatronen en een gevarieerd microreliëf met vele greppeltjes, waar ze grazen op de overgangen van hoog naar laag, en van droog naar nat (LNV, 2008).

De dwerggans overwintert in Nederland slechts op een zeer beperkt aantal locaties in enige aantallen, hoewel losse individuen en kleine groepjes incidenteel ook elders worden gezien. In de periode 1989-2013 waren er vier relatief grotere pleisterplaatsen: Anjumerkolken en Doniaburen in Friesland, de Vereenigde Harger- and Pettemerpolder nabij Petten in Noord-Holland (hierna Petten) en het Oudeland van Strijen in Zuid-Holland (Koffijberg et al. 2005). Daarnaast waren er twee kleinere, traditionele pleisterplaatsen in Zuid-Holland: Polder Biert en de Korendijkse Slikken (zie ook Afbeelding 13). Inmiddels zijn de dwergganzen verdwenen op de kleine locaties in Zuid-Holland en uit Doniaburen in Friesland en zijn de aantallen in de Anjumerkolken ook vrijwel tot nul gereduceerd (Koffijberg & Van Winden, 2013). Daarmee blijven er nog slechts twee belangrijke locaties voor de dwerggans in Nederland over, te weten het Oudeland van Strijen en Petten.

⁴ Fenno-Scandinavië omvat de landen Noorwegen, Zweden en Finland, de Russische deelrepubliek Karelië en het Russische schiereiland Kola

Afbeelding 13 Landelijke verspreiding van overwinterende dwergganzen in Nederland (periode 1989- 2013) gedurende alle wintermaanden (sept- april). De stipgrootte is een maat voor het gemiddelde aantal ganzen dat per hoofdlocatie is geteld (www.sovon.nl).

Gevoeligheid voor verstoring

Vanwege zijn geconcentreerd voorkomen en het gebruik van traditionele voedsel- en slaapplekken is de dwerggans gevoelig voor verstoring of veranderingen in het landschap. Landbouwwerkzaamheden, vliegverkeer (laagvliegende sportvliegtuigen en helikopters) en jacht vormen de belangrijkste verstoringbronnen. Afschot komt als directe doodsoorzaak voor vanwege verwisseling met de kolganzen. Door zijn voorkeur voor reliëfrijke percelen werken egalisatie van grasland of het dempen van sloten op de pleisterplaatsen negatief door in de aanwezigheid van de dwergganzen op de pleisterplaatsen.

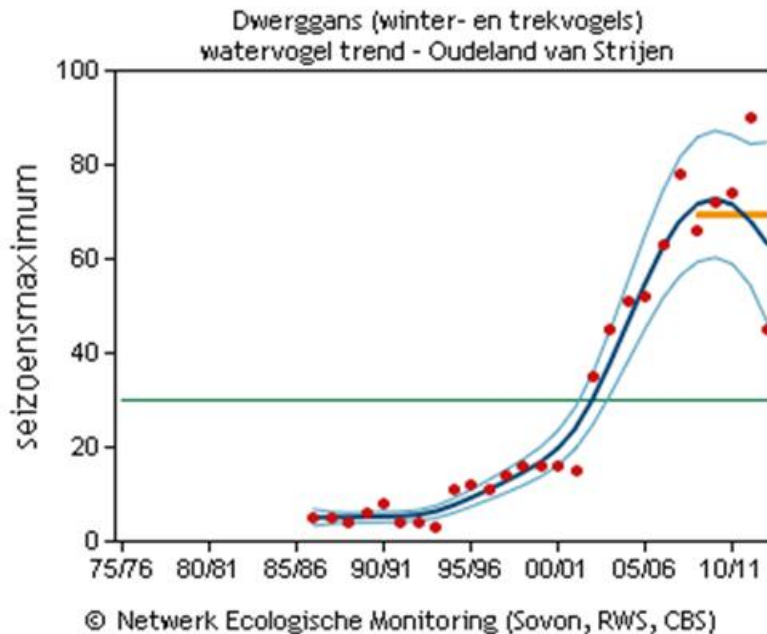
Verstoringsafstanden zijn niet bekend, maar zijn vermoedelijk even groot als bij de brandganzen: verstoring bij 350 – 500 meter afstand vanaf windmolens, 80 – 150 meter vanaf wegen en 100 – 200 meter vanaf gebouwen. De precieze afstand hangt af van de omstandigheden ter plaatse. De dwerggans is gevoelig voor verdichting van het landschap door wegen, bebouwing en beplantingen. Extensiveren van het gebruik van graslanden of omvormen van grasland in akkers in kerngebieden is nadelig voor de draagkracht als voedselbron en benutting van de pleisterplaats (Ministerie van LNV, 2008).

Landelijke staat van instandhouding

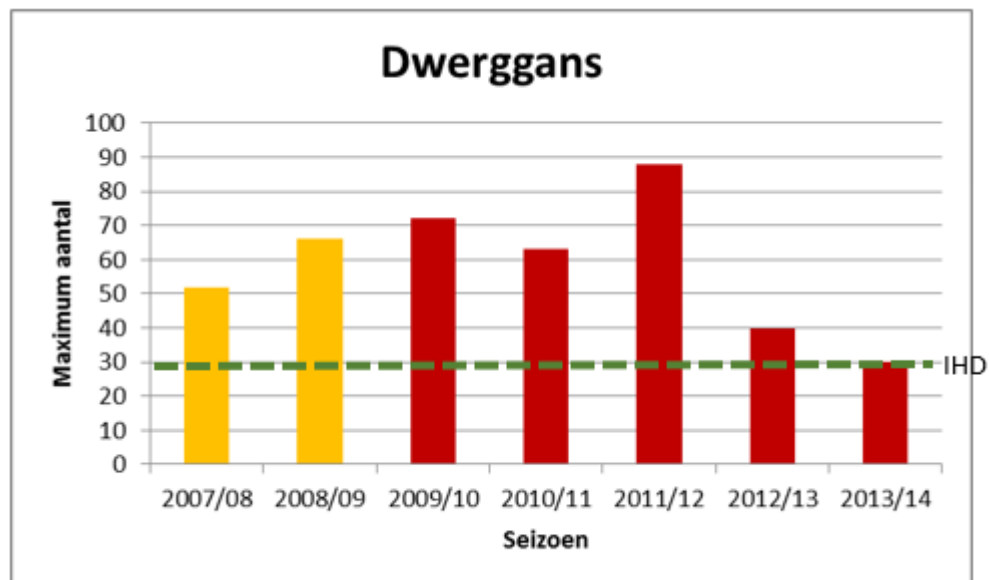
De landelijke doelstelling voor de dwerggans is behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensmaximum). Omdat de omvang van de populatie niet door de omstandigheden binnen Nederland wordt bepaald en sterk toeneemt, is een ondergeschikt belang toegekend aan de relatief geringe omvang van de populatie. Met de omstandigheden buiten het Nederlandse overwinteringsgebied is hier geen rekening gehouden. De landelijke staat van instandhouding van de soort is zeer ongunstig.

Aantallen, trends en seizoenspatroon in het Oudeland van Strijen

De lange-termijn trend in het Oudeland van Strijen (zie Afbeelding 14) laat nog een toename zien van het aantal ganzen. Echter door recentelijk ontwikkelingen in de Zweedse broedgebieden is deze trend niet meer actueel en neemt het aantal juist sterk af (zie ook Afbeelding 15).

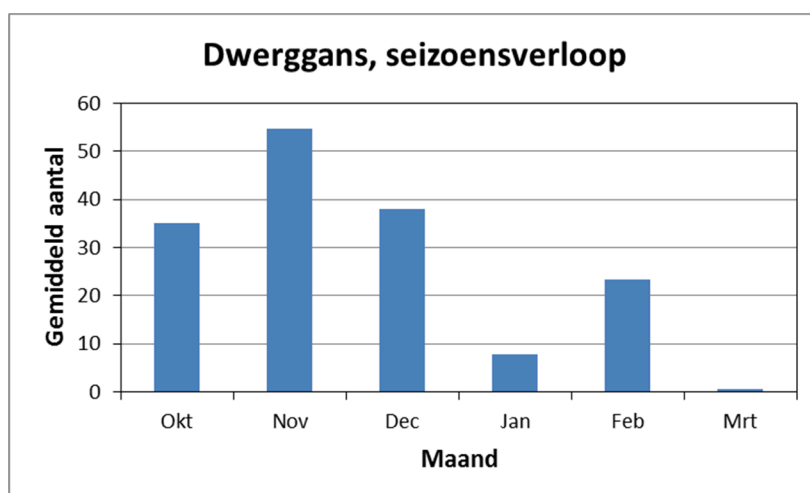
Afbeelding 14 Lange termijn trend (1975/76 tot en met 2012/13) van het aantal dwergganzen in het Oudeland van Strijen, uitgedrukt als seizoensmaximum aantal. Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

Afbeelding 15 Aantallen dwergganzen in het Oudeland van Strijen (seizoensmaxima) voor de periode 2007/08 – 2013/14, gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen. De seizoensgemiddelde waarden over de eerste beheerplanperiode zijn in rood weergegeven. De horizontale (groene onderbroken) lijn geeft het instandhoudingsdoel voor de dwerggans weer.

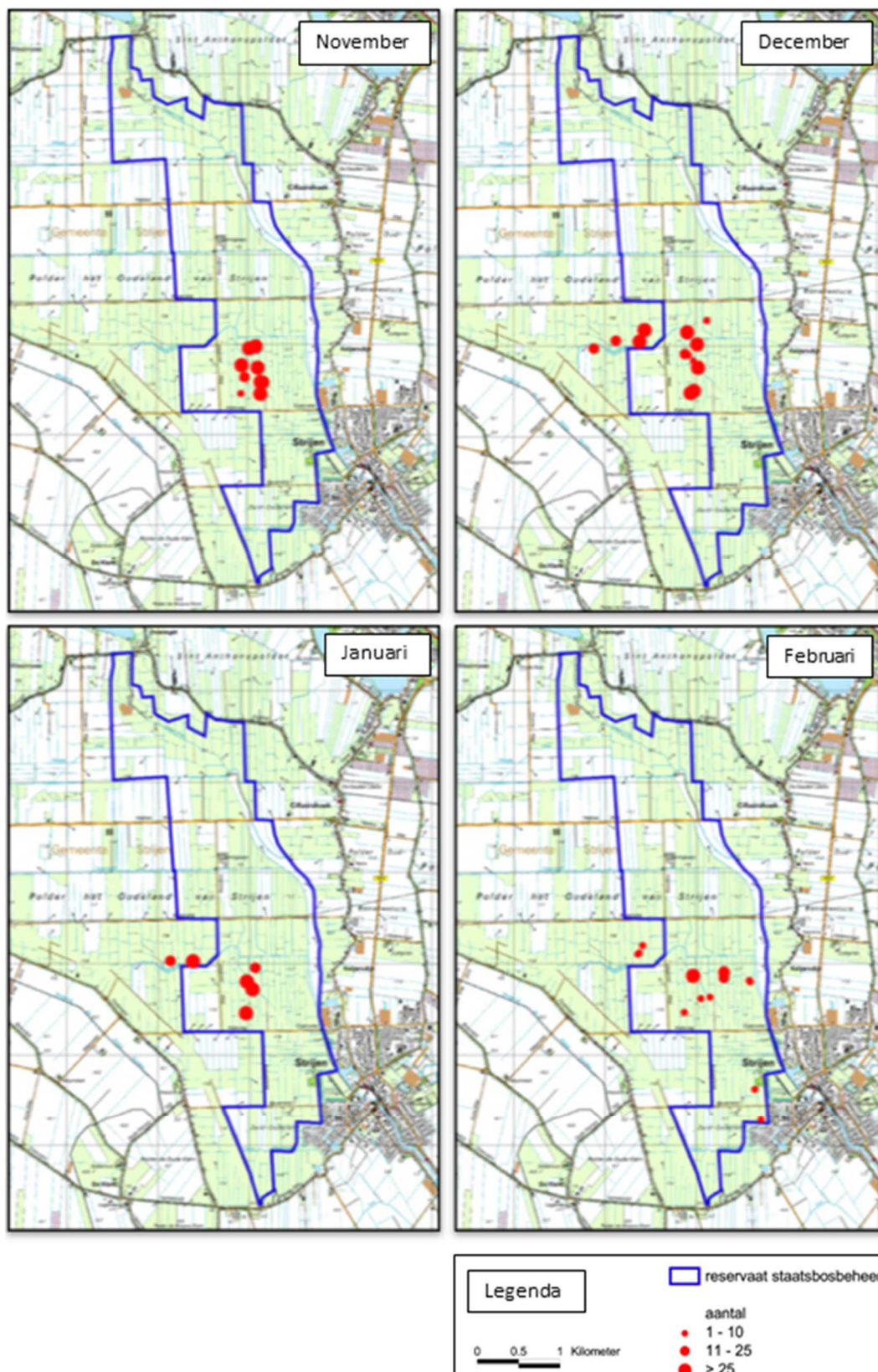
Het aantal dwergganzen (gemiddeld seizoensmaximum) in het Oudeland van Strijen bedraagt 59 individuen over de periode 2009/10 – 2013/14. Deze seizoensmaxima liggen daarmee in deze periode boven het instandhoudingsdoel van 30 individuen. Ook alle individuele seizoensmaxima liggen op of boven het instandhoudingsdoel. In de laatste drie winters is echter sprake geweest van een forse afname, waarbij het aantal dwergganzen (seizoensmaximum) nu is afgenomen tot op of vlak boven de doelstelling. Zo waren in het seizoen 2011-2012 nog 90 dwergganzen in het gebied aanwezig, in het seizoen 2012/2013 was dit afgenomen tot 40, terwijl er in het seizoen 2013/14 nog slechts 30 dwergganzen maximaal zijn waargenomen. In het seizoen (2014/2015) zijn er maximaal 31 dwergganzen geteld (bron: A. van der Linden op www.waarneming.nl). Het instandhoudingsdoel van de dwerggans voor het Oudeland van Strijen wordt dus nog gehaald, maar staat onder druk als gevolg van de recente afname.

De dwergganzen zijn vooral in de eerste helft van het winterseizoen in het Oudeland van Strijen aanwezig (zie ook Afbeelding 16). De vogels arriveren eind september of begin oktober uit de broedgebieden. Vanaf half december nemen de aantallen weer af door wegtrek naar Petten. Uit het seizoensverloop blijkt dit niet overduidelijk, mede omdat de dwergganzen gedurende de winter soms een paar keer heen en weer pendelen tussen beide gebieden. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de weersomstandigheden en mogelijk ook met verstoring. De laatste vogels worden meestal eind februari, begin maart gezien.

Afbeelding 16 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van dwergganzen in het Oudeland van Strijen over de periode 2009/10 t/m 2013/14. Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

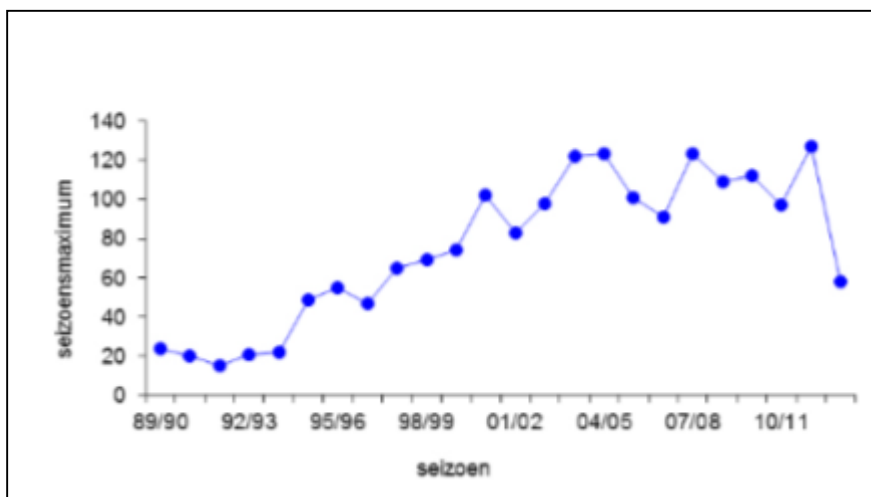
Dwergganzen zijn zeer selectief en honkvast in hun perceelkeuze, zoals blijkt uit Afbeelding 17. Het blijkt dat ze voornamelijk foerageren op natte en reliëfrijke oude graslandpercelen langs een oude kreek -de Dwarsche Vaart-, grofweg tussen Waleweg en Molenweg, aan weerszijden van de Vlaamse Weg. Deze verspreidingskaarten zijn gebaseerd op zeer frequente tellingen in het seizoen 2006/07 door Ouweneel et al. (2008). Ouweneel en de gebroeders Van der Linden telden de dwergganzen eens per 2-3 dagen en tekenden de locatie van de groepen dwergganzen in het veld in op kaart. Weliswaar zijn deze gegevens inmiddels enigszins gedateerd, maar het verspreidingspatroon is tot op heden vrijwel ongewijzigd, hoewel het er op lijkt dat ze tegenwoordig minder aan de westkant van de Vlaamse Weg komen (www.waarneming.nl, pers. med. G. Ouweneel). Het is echter niet exact duidelijk welke factoren (beschutting, aanbod voedsel e.d.) nu doorslaggevend zijn voor dwergganzen bij hun keuze voor een perceel of locatie om te foerageren.

Afbeelding 17 Perceelgebruik en verspreidingspatroon van dwergganzen in het Oudeland van Strijen in 2006/07. Bron: Ouweneel et al. (2008).

Aantallen, trends en seizoenspatroon in Nederland

Het gemiddeld seizoensmaximum in Nederland bedroeg 102 individuen in de periode 2007/08 tot en met 2011/12. Recent treedt een sterke afname op, in de periode 2012/13-2014/15 is het landelijk aantal dwergganzen teruggevallen van 120 naar 30 tot 35 individuen. In Afbeelding 18 is de lange termijn trend voor Nederland weergegeven.

Afbeelding 18 Seizoensmaximum van dwergganzen in Nederland sinds 1989/90, gebaseerd op watervogeltellingen en losse waarnemingen (o.a. waarneming.nl). Bron: Koffijberg & Van Winden (2013).

De dwergganzen arriveren eind september, begin oktober in Nederland. De aantallen blijven daarna constant hoog tot in februari, waarna door terugtrek naar Zweden de aantallen weer afnemen. De laatste groepen dwergganzen worden in Nederland doorgaans in maart gezien⁵.

Aantallen en trend op internationaal (flyway) niveau

De dwergganzen die in Nederland overwinteren behoren tot de (deels geherintroduceerde) populatie die in Zweden broedt. Overigens is bekend dat ook een klein aantal vogels uit Noorwegen en Finland in Nederland gezien wordt (op basis van de vergelijking van populatieaantallen en van ringwaarnemingen, Koffijberg & Van Winden 2013). De omvang van de Zweeds-Nederlandse flyway populatie bedroeg lange tijd gemiddeld circa 100 individuen (over de periode 2000-2010). Dit aantal is gebaseerd op internationale tellingen (Madsen et al. 1999, Fox et al. 2010, www.wpe.wetlands.org). Over de periode 1990-2010 is er nog sprake van een positieve trend, daarna treedt een kentering op en is sprake van een snelle afname. De huidige populatie bestaat uit circa 30 – 40 exemplaren. In een aantal jaren worden vogels uit andere, veelal Russische populaties, bijgeplaatst, waardoor de aantallen in dat jaar hoger uitvallen. De belangrijkste oorzaak van de afname van de Zweedse populatie dwergganzen is de predatie. Predatie van nesten en kuikens in het broedgebied vindt plaats in koude voorjaren, waar de sterk toegenomen vossenpopulatie dan in staat is om over het ijs de dwerggansnesten te bereiken (pers. med. Niklas Liljebäck, Svensk Jägareförbundet). In koude jaren wordt het broedsucces hierdoor sterk gereduceerd: er worden dan vrijwel geen jonge vogels meer gezien. Daarnaast vindt in de ruigebieden predatie plaats door steenarend en zeearend (pers. med. N. Liljebäck), wat een sterk negatieve invloed heeft op de overleving van volwassen dwergganzen.

⁵ In tegenstelling tot de andere soorten, is van het landelijk seizoenspatroon van de dwerggans in Nederland geen (SOVON) grafiek beschikbaar.

Analyse realisatie instandhoudingsdoelstelling

Het aantal dwergganzen (gemiddeld seizoensmaximum) in het Oudeland van Strijen is in de afgelopen vier seizoenen sterk gedaald. In de laatste twee seizoenen was het aantal waargenomen dwergganzen slechts 30 en 31 (op een totale populatie van nog slechts 30 – 40 individuen). Het instandhoudingsdoel van de dwerggans voor het Oudeland van Strijen wordt dus formeel nog steeds gehaald, maar er is sprake van een snelle afname.

Uit de verspreiding binnen Nederland blijkt dat het Oudeland van Strijen onverminderd van belang is als pleisterplaats voor de dwerggans. Kwam de soort tot voor kort ook nog in andere gebieden binnen Nederland voor, inmiddels is de dwerggans voornamelijk aanwezig in het Oudeland van Strijen en bij Petten en nauwelijks nog op vroegere pleisterplaatsen in Friesland. Wat bovendien opvalt, is dat de dwerggans al weer relatief snel in het winterseizoen vertrekt naar Petten. Daarnaast vliegen de dwergganzen gedurende de winter soms een paar keer op en neer tussen beide gebieden. Dit heeft vermoedelijk te maken met weersomstandigheden, maar mogelijk ook met verstoring.

Rust is een belangrijke voorwaarde voor het habitatgebruik van de dwerggans. Regelmatig overvliegende helikopters zijn voor deze soort een belangrijke verstoringbron. Het Ministerie van Economische Zaken heeft op 12 september 2012 een Nb-wetvergunning verleend, waarin de vliegactiviteiten van de militaire helikopters zijn getoetst en aan voorwaarden zijn verbonden. Hiermee is het effect van de militaire helikopters geminimaliseerd. Daarnaast is sprake van inspectievluchten voor diverse doeleinden, waaronder inspectie van de buisleidingstraat in het westen van het Natura 2000-gebied. Deze vluchten vormen nog wel een reële verstoringbron.

Ook andere vormen van gebruik in het gebied kunnen echter tot verstoring leiden, waaronder mensen in het terrein. Deze gebruiksvormen zijn uiteraard alleen een verstoringbron in de periode dat de dwergganzen in het Oudeland van Strijen aanwezig zijn.

Voedselconcurrentie met brandganzen ligt nog niet direct voor de hand. Dwergganzen hebben eenzelfde kleine snavel als brandganzen (veel kleiner dan bij kolganzen) en begrazen specifiek korte grasvegetaties op natte slootkanten en greppelranden en hebben daar enigszins hun eigen ecologische niche.

In het Oudeland van Strijen hebben de dwergganzen een sterke voorkeur voor een aantal natte en reliëfrijske oude graslandpercelen langs een oude kreek binnen het SBB reservaat. Er hebben zich hier recentelijk geen veranderingen voorgedaan in het beheer of mate van relatief. De belangrijkste oorzaak van de afname van de populatie dwergganzen in het Oudeland van Strijen (en de rest van Nederland) is het gevolg van predatie in het broedgebied in Zweden door vossen en door steen- en zeearenden.

Schadebestrijding (afschot van ganzen) buiten het Oudeland van Strijen vormt binnen Nederland een risico voor een (verdere) afname van de populatie, omdat de dwerggans (zeker in de lucht) vrijwel niet te onderscheiden valt van de kolgans. Toch zijn hier (nog) geen meldingen van bekend. Bovendien is de kans hierop in het Oudeland van Strijen beperkt. De potentiële invloed van sterfte door afschot is echter bijzonder groot wanneer sprake is van een hele kleine populatie dwergganzen. Elke - al dan niet per ongeluk - afgeschoten dwerggans leidt bij de huidige populatieomvang tot een afname van 2-3% van het aantal dwergganzen.

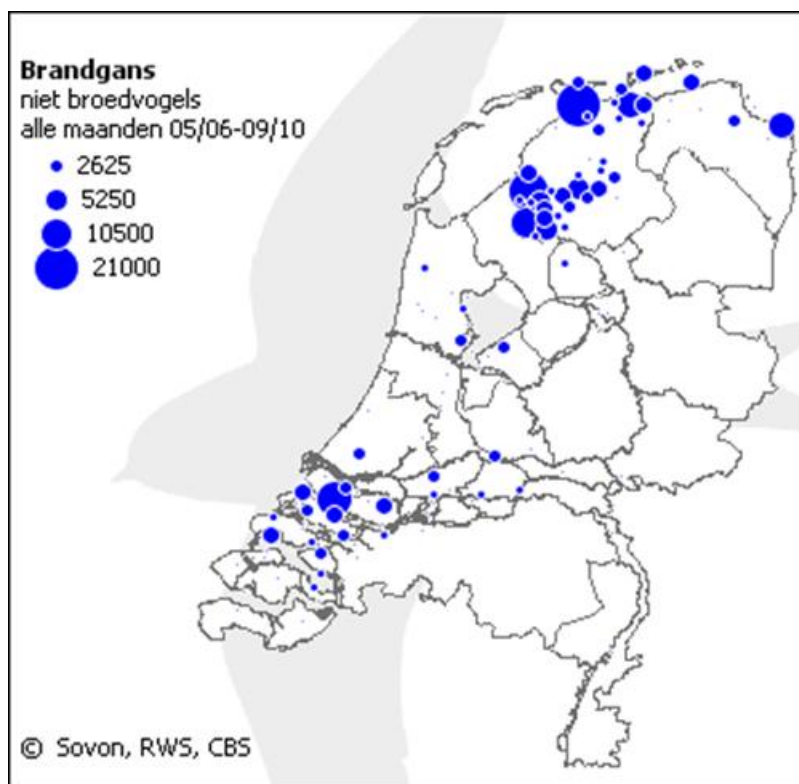
4.2.3 BRANDGANS (BRANTA LEUCOPSIS)

Verspreiding en ecologie

De brandgans is een opvallende gans met een zwarte hals en borst en daarmee contrasterende witte wangen. Het is van oorsprong een typisch arctische broedvogel van Noord-Rusland, Spitsbergen en

Groenland. Vogels die langs de kusten van de Barentszee broeden, trekken via de Witte Zee en Oostzee naar Duitsland en Nederland om te overwinteren. In de jaren '60 en '70 bedroeg de populatie hooguit 20.000-30.000 individuen. Sindsdien heeft de populatie een exponentiële groei doorgemaakt. Momenteel bedraagt de populatie bijna 800.000 individuen. De groei van de populatie is begonnen in Rusland met een toename langs de kust richting het westen. Vervolgens ontstonden in de jaren zeventig en tachtig broedkolonies langs de Zweedse en Estse kust van de Oostzee en vanaf omstreeks 1995 vestigden zich ook brandganzen als broedvogel in Nederland. Vooral het Zuid-Hollands Deltagebied, in het bijzonder het Haringvliet en Krammer-Volkerak, heeft hierbij de voorkeur. De Russische en Oostzee populaties trekken in de winter naar Duitsland en Nederland, terwijl de Nederlandse broedvogels min of meer standvogel zijn. Wel treedt in het overwinteringsgebied vermenging op van vogels uit de verschillende subpopulaties, waardoor ook uitwisseling optreedt tussen broedgebieden (bijvoorbeeld in Nederland geboren jongen die in Noord-Rusland tot broeden komen). Hierdoor is sprake van een echte meta-populatie brandganzen, die zich qua verspreiding uitstrekt van Noord-Rusland tot in Nederland (LNV, 2008).

Afbeelding 19 toont de actuele landelijke verspreiding van de kolgans (www.sovon.nl). In Nederland overwinterende brandganzen bevinden zich voornamelijk in Friesland en de Zuid-Hollandse Delta, hoewel grotere groepen ook op steeds meer andere plekken in ons land opduiken. In vergelijking met de omvangrijke (clusters van) pleisterplaatsen in het noorden van het land en Zuid-Hollandse Delta vormt het Oudeland van Strijen een relatief kleine pleisterplaats. Desondanks kunnen zich hier grote groepen brandganzen bevinden.

Afbeelding 19 Landelijke verspreiding van overwinterende brandganzen in Nederland (periode 2005/06 – 2009/10) gedurende alle wintermaanden (sept- april). De stipgrootte is een maat voor het gemiddelde aantal ganzen dat per hoofdlocatie is geteld (www.sovon.nl).

Gevoeligheid voor verstoring

De brandganzen verblijven in grote aantallen bij elkaar. Ze zijn hierdoor gevoelig voor verstoringen zoals landbouwwerkzaamheden, jacht, recreatie en laag vliegverkeer van (sport)vliegtuigen en helikopters. In vergelijking met andere ganzensoorten houdt de soort gemiddeld grotere afstanden aan tot windmolens (350 – 600 meter), wegen (100 – 150 meter) en gebouwen (100 tot 200 meter). Alle afstanden zijn afhankelijk van de omstandigheden ter plaatse. Ook worden brandganzen snel opgeschikt door roofvogels, reigers en hazen. De soort is gevoelig voor eventuele barrières, zoals windmolenparken en hoogspanningsleidingen bij pendelbewegingen tussen voedselterrein en slaapplek (Ministerie van LNV, 2008).

Landelijke staat van instandhouding

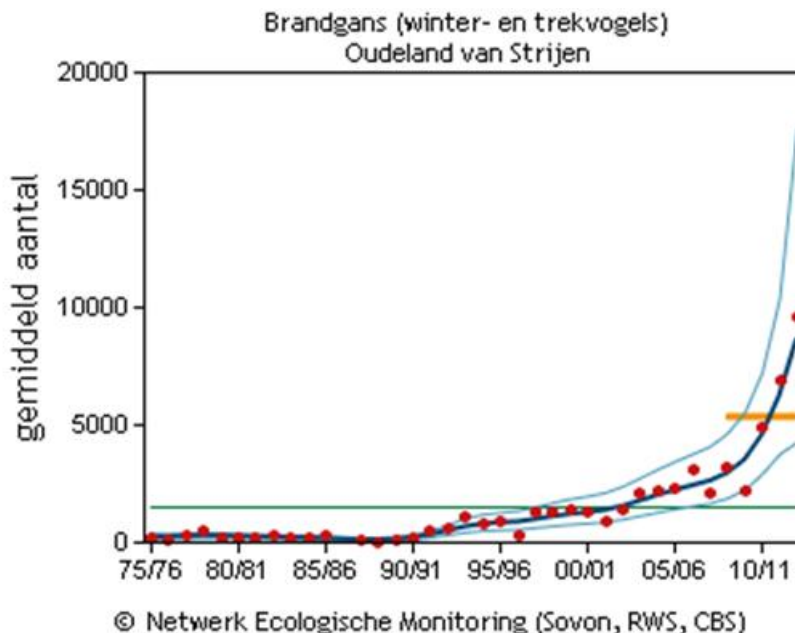
De landelijke doelstelling voor de brandgans is behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140.900 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (o.a. door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar. De landelijke staat van instandhouding van de soort is gunstig.

Terreingebruik in en rond het Oudeland van Strijen

De brandgans gebruikt het Oudeland van Strijen vooral om te foerageren en slaapt vooral in het Hollands Diep en Haringvliet. Er worden dus dagelijks vluchten gemaakt tussen slaapplek en foerageergebieden (zie ook Afbeelding 7). Gras vormt het voornaamste voedsel voor de brandgans, in de loop der jaren is de soort zich echter ook meer gaan toeleggen op landbouwgewassen. Deze worden voornamelijk in het voorjaar gegeten.

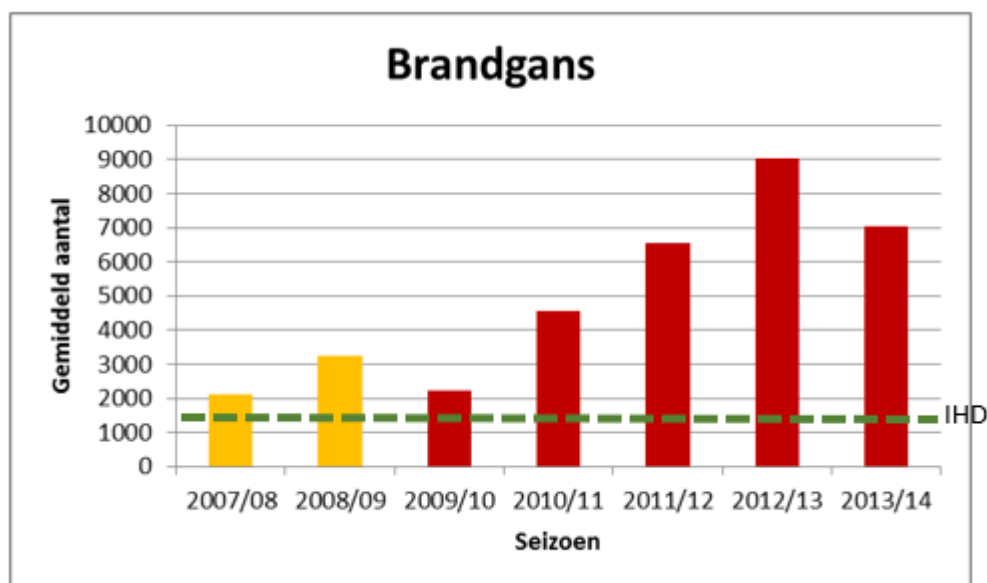
Aantallen, trends en seizoenspatroon in het Oudeland van Strijen

Uit de lange-termijn trend (zie Afbeelding 20) blijkt dat in het Oudeland van Strijen sprake is van een sterke groei, die vergelijkbaar is met de exponentiële groei die de (inter)nationale populatie doormaakt.

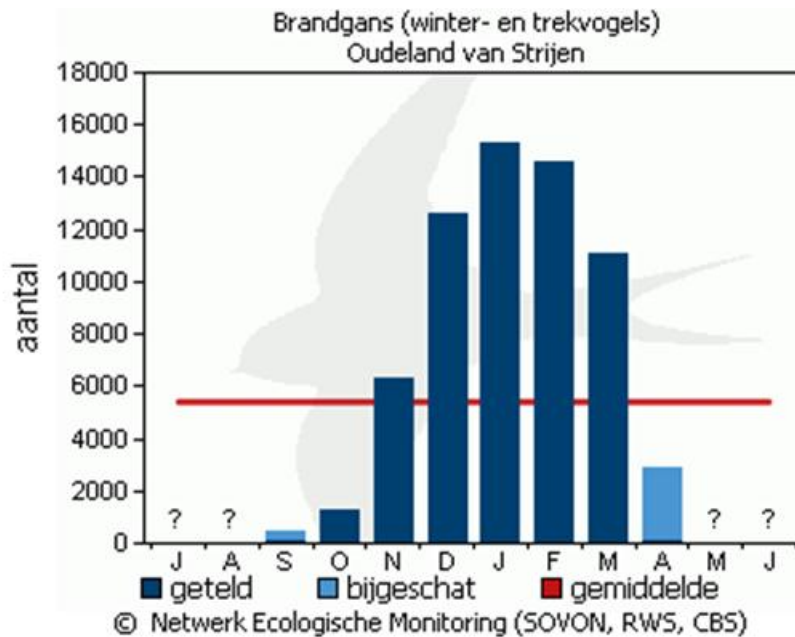
Afbeelding 20 Lange termijn trend (1975/76 tot en met 2012/2013) van het aantal brandganzen in het Oudeland van Strijen, uitgedrukt als seizoensgemiddeld aantal. Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

Het aantal brandganzen is ook in de jaren van het huidige beheerplan sterk toegenomen. Het seizoensgemiddelde aantal groeide in deze periode van ruim 2.000 naar 9.000 vogels in vijf jaar tijd (zie Afbeelding 21). Het gemiddelde seizoensgemiddelde over de periode 2009/10-2013/14 bedraagt 5.883 brandganzen. Het instandhoudingsdoel van 1.500 brandganzen voor het Oudeland van Strijen wordt daarmee ruimschoots gehaald.

Afbeelding 21 Aantallen brandganzen in het Oudeland van Strijen (seizoensgemiddelde) voor de periode 2007/08 – 2013/14, gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen. De seizoensgemiddelde waarden over de eerste beheerplanperiode zijn in rood weergegeven. De horizontale (groene onderbroken) lijn geeft het instandhoudingsdoel voor de brandgans weer.

Vanaf september/oktober arriveren de eerste brandganzen in het Oudeland van Strijen (zie Afbeelding 22) terwijl de laatste vogels in april vertrekken. In de maanden januari en februari zijn de grootste aantallen in het gebied aanwezig. Zoals eerder vermeld komt een beperkt aantal brandganzen ook tot broeden in de Zuid-Hollandse Delta (deze vogels worden tot dezelfde internationale populatie gerekend als de trekvogels). In het Oudeland van Strijen broeden geen brandganzen. In het zomerhalfjaar bevinden zich nauwelijks brandganzen in het gebied. De broedvogels uit de Delta bevinden zich dan dicht bij de broedlocaties op de grasgorzen langs het Hollands Diep of akkers binnendijs.

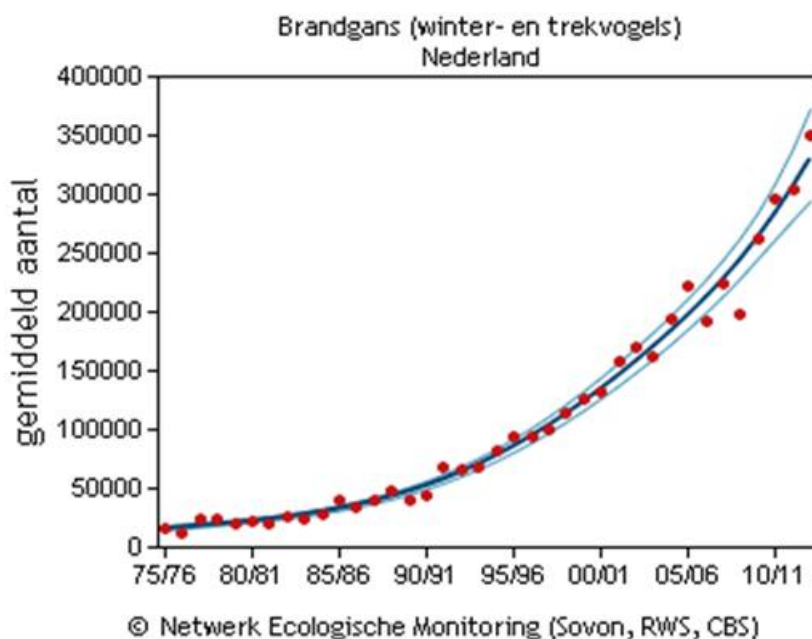

Afbeelding 22 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van brandganzen in het Oudeland van Strijen over de periode 2005/06 t/m 2010/11. Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

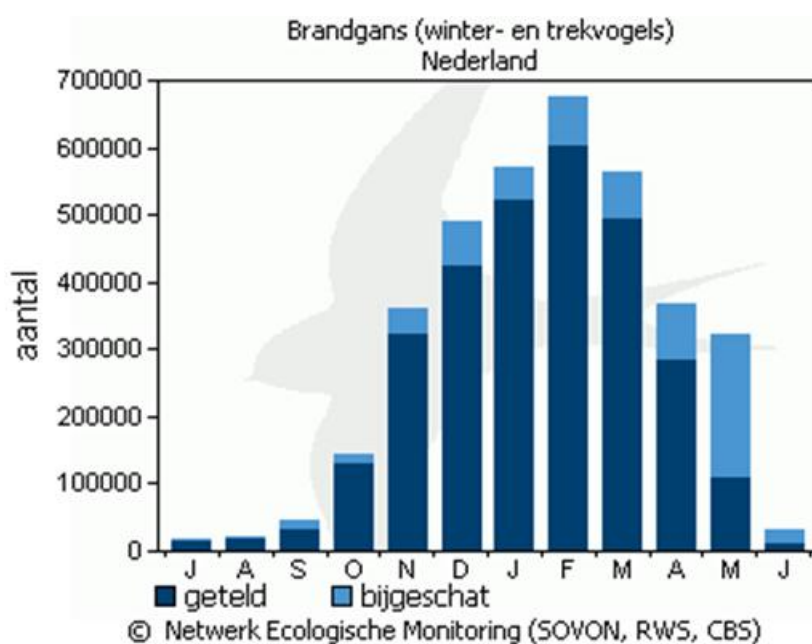
Aantallen, trends en seizoenspatroon in Nederland

De populatie brandganzen is ook in Nederland sterk toegenomen en de soort heeft zich sinds circa 20 jaar tevens gevestigd als broedvogel, vooral in het Haringvliet en omstreken. Het landelijk seizoensmaximum is in de periode 2007/08 t/m 2011/12 toegenomen van circa 500.000 naar circa 850.000 vogels. De verwachting is niettemin dat de groei binnenkort zal afvlakken, onder meer omdat de draagkracht van veel gebieden is bereikt. Het gemiddelde seizoensmaximum over die periode bedraagt zo'n 630.000 brandganzen (Hornman et al. 2013). Het actuele seizoensgemiddelde aantal brandganzen in Nederland ligt momenteel rond de 300.000 vogels (zie Afbeelding 23).

In Afbeelding 24 is het landelijk seizoenspatroon van de brandgans weergegeven. De eerste trekvogels uit het noorden (Oostzee en Rusland) komen aan in oktober en de laatste (vooral Russische) brandganzen vertrekken tegenwoordig pas eind mei. De seizoenspiek wordt bereikt in februari. De (relatief) kleine aantallen brandganzen die in de periode juni-september worden gezien, zijn de Nederlandse broedvogels en hun jongen uit het Zuid-Hollandse Deltagebied. Op landelijke schaal dragen deze vogels echter nauwelijks bij de totale populatie.

Afbeelding 23 Landelijke lange-termijn trend van het aantal overwinterende brandganzen (1975/76 t/m 2012/13, uitgedrukt als seizoengemiddelde) (www.sovon.nl).

Afbeelding 24 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van brandganzen in Nederland over de periode 2008/09 t/m 2012/13. Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

Aantallen en trend op internationaal (flyway) niveau

De brandganzen die in Nederland (en Duitsland) overwinteren zijn afkomstig van de populatie die in Rusland en langs de Oostzee broedt (en inmiddels ook in kleine aantallen in Nederland). De omvang van deze flyway populatie bedroeg gemiddeld 770.000 individuen over de periode 1999-2009. Dit aantal is

gebaseerd op internationale tellingen (Madsen et al. 1999, Fox et al. 2010, www.wpe.wetlands.org). Er is sprake van een positieve trend met een groei van 7.8% per jaar (over de periode 1995-2009). Het maximale aantal brandganzen in recente jaren wordt geschat op 850.000.

Analyse realisatie instandhoudingsdoelstelling

De brandgans heeft ook in het Oudeland van Strijen vanaf de jaren '60 en '70 een sterke groei doorgemaakt. In het Oudeland van Strijen verblijven in de afgelopen vijf seizoenen bijna 5.000 ganzen (gemiddeld seizoensgemiddelde). Dat is ruim boven de instandhoudingsdoelstelling van 1.500 ganzen. De toename in het Oudeland van Strijen is vooral het gevolg van de landelijke en internationale groei die de populatie brandganzen doormaakt. De internationale (flyway) populatie waartoe de overwinterende vogels in Nederland behoren, bedraagt momenteel bijna 800.000 individuen, met een groei van 7,8% per jaar. Keerzijde van deze exponentiële groei is mogelijk een afname van het aantal kolganzen en smienten als gevolg van voedselconcurrentie met de brandgans (dit is echter vooralsnog niet aangetoond).

4.2.4 SMIENT (ANAS PENELOPE)

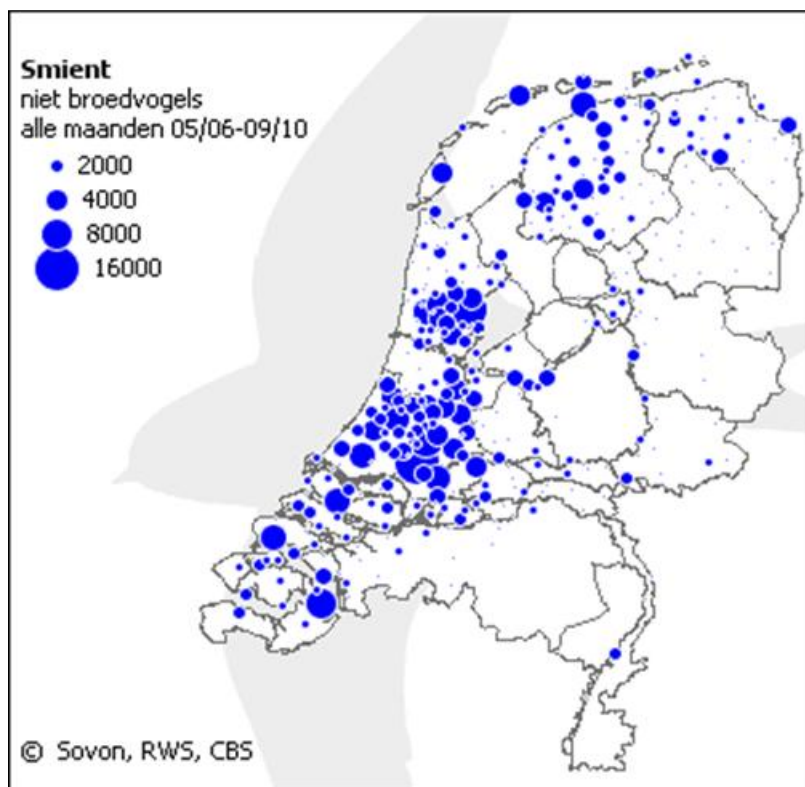
Verspreiding en ecologie

De smient is een vrij kleine eendensoort die herkenbaar is aan een kastanjebruine kop met een goudgeel voorhoofd. Smienten broeden in de subarctische regio's van Scandinavië en Rusland, in moerassen langs rivieren en meren in de taigazone. Smienten hebben een strikt plantaardig dieet dat bestaat uit zowel zachte plantendelen (blad) van grassen, wintertarwe, zeggen en waterplanten. In nazomer en herfst is de smient ook zaadeter. In Nederland worden ze bijvoorbeeld zaad etend aangetroffen op zeekraalvelden in estuariene gebieden (Waddenzee en de Delta).

De verspreiding van overwinterende Smienten in Nederland ligt met name in de klei- en laagveengebieden in het westen en noorden. De allergrootste concentraties worden gevonden in Noord- en Zuid-Holland, gevolgd door Zeeland, Friesland en Groningen. Op de hoger gelegen delen in het zuiden en oosten van ons land ontbreekt de smient buiten het rivierengebied vrijwel helemaal door afwezigheid van natte graslanden en moerassen (LNV, 2008).

Gevoeligheid voor verstoring

Smienten zijn vooral overdag, tijdens het rusten, gevoelig voor verstoring. Wandelaars (vanaf 90 meter) en watersporters (vanaf 100 meter), zijn bronnen van onrust voor groepen rustende smienten. Smienten vermijden locaties met veel recreanten en zijn daarnaast gevoelig voor lichtverstoring op overnachtingsplaatsen. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden. Extensiveren van graslandbeheer en/of een verbeterende drainage van natte graslanden werken negatief door in de draagkracht van een gebied. Windturbines en hoogspanningsleidingen kunnen het pendelen (connectiviteit) tussen voedselgebied en slaapplek belemmeren of een deel van het voedselgebied (verstoringssafstand tot 400 meter) ongeschikt maken vanwege storende werking (Ministerie van LNV, 2008, De Molenaar et al, 2007).

Afbeelding 25 Landelijke verspreiding van overwinterende smienten in Nederland (in de periode 2005-2010), gedurende alle wintermaanden (sept - apr). De stipgrootte is een maat voor het aantal smienten dat op een locatie is geteld (www.sovon.nl).

Landelijke staat van instandhouding

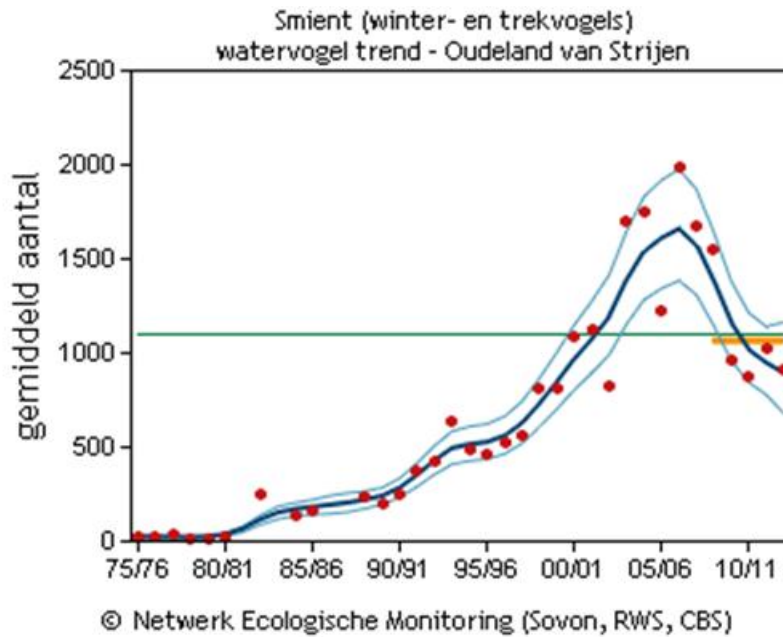
De landelijke doelstelling voor de smient is behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht van gemiddeld 285.200 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (o.a. door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar. De landelijke staat van instandhouding van de soort is gunstig.

Terreingebruik in en rond het Oudeland van Strijen

Het Oudeland van Strijen behoort niet tot de kerngebieden binnen Nederland (zie hiervoor). Buitendijkse natuurgebieden in de Zuid-Hollandse Delta vormen in de regio de belangrijkste pleisterplaatsen voor de smient, desondanks kunnen in het Oudeland van Strijen relatief grote aantallen smienten aanwezig zijn. Smienten zijn meestal nachtactief en prefereren duidelijk plas/dras-situaties. In het Oudeland van Strijen lijken de meeste vogels binnen het gebied te blijven slapen.

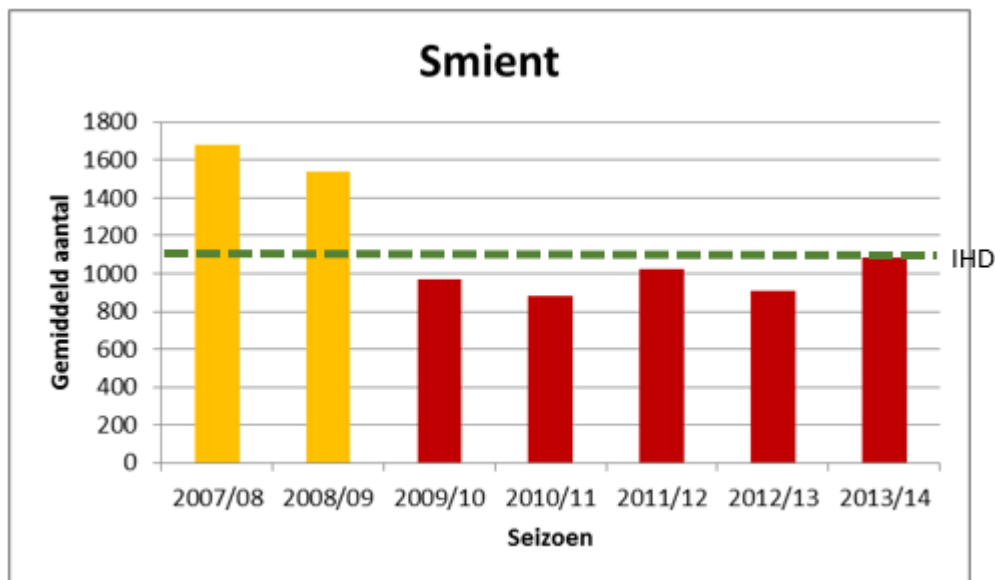
Aantallen, trends en seizoenspatroon in het Oudeland van Strijen

Uit de lange-termijn trend (zie Afbeelding 26) blijkt dat de smient in het Oudeland van Strijen jarenlang een positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt tot het seizoen 2005/06. Sindsdien is sprake van een afname van het aantal smienten Strijen (die tegelijk opgaat met de landelijke afname, zie ook hierna).

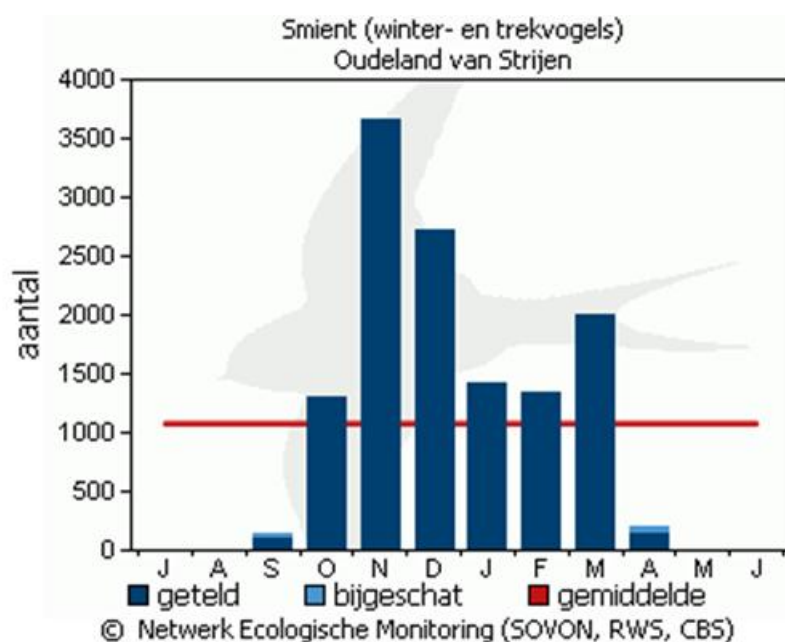
Afbeelding 26 Lange termijn trend (1975/76 tot en met 2012/2013) van het aantal smienten in het Oudeland van Strijen, uitgedrukt als seizoensgemiddeld aantal. Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

Over de periode 2009/10-2013/14 bedroeg het gemiddeld seizoensgemiddelde in het Oudeland van Strijen 974 smienten. Het aantal smienten is daarmee onder het instandhoudingsdoel van 1.100 individuen beland (zie Afbeelding 27).

Afbeelding 27 Aantallen smienten in het Oudeland van Strijen (seizoensgemiddelde) voor de periode 2007/08 – 2013/14, gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen. De seizoensgemiddelde waarden over de eerste beheerplanperiode zijn in rood weergegeven. De horizontale (groene onderbroken) lijn geeft het instandhoudingsdoel voor de smient weer.

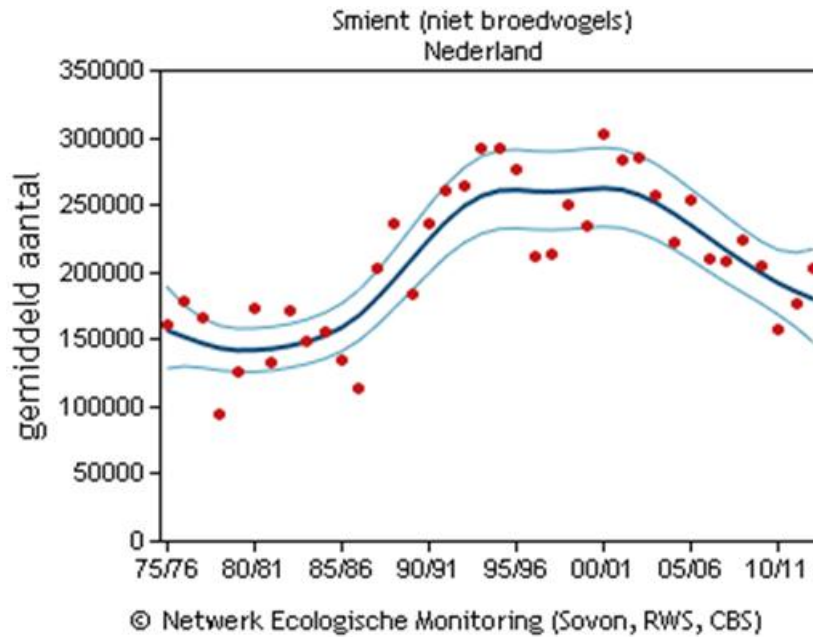
De smient arriveert vanaf september/oktober in het Oudeland van Strijen (zie Afbeelding 28). Al vroeg in het winterseizoen (november) worden de grootste aantallen smienten in het gebied waargenomen. Daarna nemen de aantallen af met een laagtepunt in januari. In maart leeft het aantal weer wat op, voordat de vogels de terugreis naar de broedgebieden inzetten. Dit zou wellicht kunnen wijzen op doortrek van vogels die naar de Delta zijn doorgevlogen om of de (gras)schorren te gaan foerageren, of zelfs verder zuidelijk naar bijvoorbeeld Frankrijk. In april vertrekkende laatste smienten uit het Oudeland van Strijen.

Afbeelding 28 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van smienten in het Oudeland van Strijen over de periode 2008/09 t/m 2012/13. Gegevens zijn afkomstig van de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van NEM (www.sovon.nl).

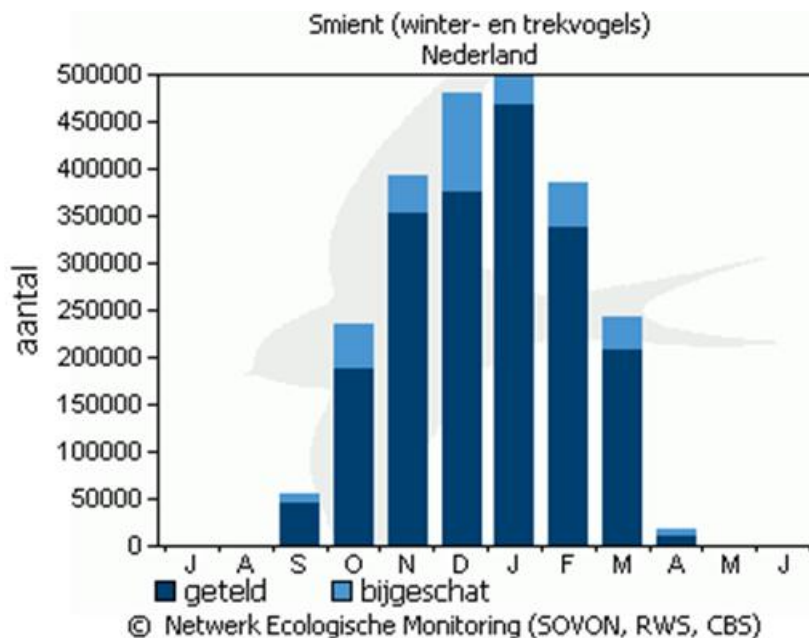
Aantallen, trends en seizoenspatroon in Nederland

De lange termijn trend van Nederland laat een gevarieerd beeld zien. Nam het aantal smienten in ons land gedurende de jaren 1985-1995 sterk toe, in de tien jaar daarna volgde een stabilisatie. In de piekperiode lag het landelijk seizoensgemiddelde op 200.000-300.000 individuen. Vanaf 2005 is sprake van een afname, waardoor het aantal smienten in ons land op dit moment niet meer boven de 150.000 uitkomt (zie Afbeelding 29).

Afbeelding 29 Landelijke lange-termijn trend van het aantal overwinterende smienten (1975/76 t/m 2012/13, uitgedrukt als seizoen gemiddelde) (www.sovon.nl).

Het landelijk seizoenspatroon van de smient is weergegeven in Afbeelding 30. De eerste vogels arriveren eind augustus, begin september waarna het aantal snel toeneemt tot in december of januari wanneer het seizoensmaximum wordt bereikt. Vanaf maart nemen de aantallen weer snel af door terugtrek naar de broedgebieden en half april hebben vrijwel alle smienten ons land weer verlaten.

Afbeelding 30 Gemiddeld seizoenspatroon van het voorkomen van smienten in Nederland over de periode 2008/09 t/m 2012/13. Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

Aantallen en trend op internationaal (flyway) niveau

De flyway populatie wordt geschat op ruwweg 1.500.000 individuen (1997-2007). Het betreft hier de populatie die broedt in Noordwest-Siberië / Noordoost-Europa en die overwintert in Noordwest-Europa. Er is sprake van een stabiel aantal smienten (1995-2007, bron Wetlands International, www.wpe.wetlands.org (geraadpleegd januari 2015))⁶.

Analyse realisatie instandhoudingsdoelstelling

De smient heeft gedurende een lange periode een positieve ontwikkeling doorgemaakt. In het Oudeland van Strijen namen de aantallen tot winterseizoen 2005/06 toe, sindsdien is echter sprake van een afname. De geleidelijke afname van het aantal smienten in het Oudeland van Strijen heeft er inmiddels toe geleid dat het instandhoudingsdoel (van 1.100 smienten) in de periode 2009/10 – 2013/14 niet meer is gehaald. Hierbij zijn echter de volgende kanttekeningen te plaatsen:

1. Landelijk neemt de populatie af, internationaal gezien (op flyway niveau) blijft die echter constant. Het lijkt erop dat smienten als gevolg van klimaatverandering met mildere winters dichterbij de broedgebieden blijven overwinteren (slaapplaatsen op grotere open wateren vriezen niet meer dicht). Er lijkt dan ook eerder sprake te zijn van herverdeling van de populatie over Europa, dan dat er sprake is van een algehele populatieafname op internationaal niveau.
2. Het seizoenspatroon van de smient in het Oudeland van Strijen vertoont qua aankomst in de herfst en vertrek in het voorjaar geen opvallende verschillen met het landelijke patroon. Wel opvallend is dat de seizoenspiek al in november valt, er een duidelijk dal is in januari en dat de aantallen februari en maart nog weer wat opleven voordat de vogels de terugreis naar de broedgebieden inzetten. Dit zou wellicht kunnen wijzen op doortrek van vogels die naar de deltagebieden gaan om op de (gras)schorren te gaan foerageren. Doortrek naar nog zuidelijker gelegen gebieden (bijvoorbeeld Frankrijk) is ook goed mogelijk.
3. Een herverdeling van smienten op regionaal niveau kan ook worden verklaard doordat smienten meer gebruik zijn gaan maken van recent aangelegde natuurontwikkelingsgebieden. In de Zuid-Hollandse Delta zijn in de afgelopen jaren verschillende buitendijkse natuurgebieden tot ontwikkeling gekomen en dan vooral in het Haringvliet en het Hollands Diep. Voorbeelden zijn o.a. de Oosterse Bekade Gorzen, de Hoogezandsche Gorzen, Tiengemetten en Oeverlanden Hollands Diep. Deze gebieden hebben in de eerste jaren na aanleg een grote aantrekkingskracht op smienten, vanwege pioniervegetaties met hoge zaadproductie waar smienten op foerageren. Ook het feit dat binnen deze gebieden relatief weinig verstoring plaatsvindt, kan ertoe hebben geleid dat smienten de voorkeur aan deze gebieden geven. Binnen het Oudeland van Strijen hebben de vogels vermoedelijk vaker te maken met (verschillende vormen van) verstoring (in het vigerende beheerplan is van verschillende vormen van gebruik vastgesteld dat deze tot verstoring kunnen leiden).
4. Het is daarnaast niet ondenkbaar dat smienten, net als kolganzen, ook concurrentie ondervinden van de explosief toegenomen aantallen overwinterende brandganzen.

⁶ Smienten zijn vaak lastig te tellen omdat ze zich ophouden in grootschalige moerasgebieden. Voor Nederland zijn de tellingen wel accuraat, maar in andere Europese landen kan tellen een lastige opgave zijn. De populatieomvang is daarom gebaseerd op zowel tellingen als expert judgement.

5. In het kader van schadebestrijding vindt afschot van smienten plaats. Dit lijkt tegenstrijdig met de afname van de landelijke populatie. Afschot van smienten vindt vooral in andere delen van de provincie plaats en in mindere mate in de Hoeksche Waard. Ook het aantal geschoten smienten is, in tegenstelling tot het aantal brandganzen en grauwe ganzen dat wordt bestreden, relatief beperkt. Desondanks zijn er in de periode 2010 – 2013 gemiddeld 112 smienten in de winterperiode geschoten⁷. In het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen zelf geldt in de periode 1 november tot en met 31 maart de winterrust⁸, waarbij in het gebied geen afschot van smienten mag plaatsvinden.

4.2.5 TERREINGEBRUIK AANWIJZINGSSOORTEN

Tabel 2 geeft een globale indruk van de verspreiding binnen het gebied aan de hand van de procentuele verdeling van alle getelde ganzen en smienten in de drie telgebieden. Duidelijk is dat telgebied 1780 ('Midden') veruit de meeste ganzen en smienten herbergt en dat de dwerggans uitsluitend in telgebied 1780 verblijft.

Tabel 2 Procentuele verdeling van het aantal getelde ganzen en smienten per telgebied en per soort.

Telgebied		Percentage van getelde aantallen per soort			
Nummer	Naam	Brandgans	Kolgans	Dwerggans	Smient
1748	Noord	20	19	0	23
1780	Midden	68	71	100	70
1756	Zuid	12	10	0	6

Uit waarnemingen van de tellers (G. Ouweneel en R. Strucker) en de wetlandwacht (D. van Houwelingen) blijkt dat kolgans en brandgans gebruik maken van alle graslanden in het Oudeland van Strijen, dikwijls ook in gemengde groepen. Wel lijken kolganzen relatief wat meer gebruik te maken van weidevogelgraslanden in het reservaat, terwijl brandganzen een sterke voorkeur hebben voor agrarisch grasland. Groepen brandganzen op agrarisch grasland kunnen bestaan uit 1.500 tot 2.000 vogels, terwijl de groepsgrootte op natuurgrasland bij deze soort meestal niet meer dan 150 tot 200 bedraagt. Daarnaast foerageren kolganzen en in mindere mate brandganzen ook op akkerland. In de herfst eten ze daar oogstafval van bieten, later in het seizoen worden ze soms ook op ingezaaide wintertarwe en graszaad waargenomen. Dit komt regelmatig voor, maar op het totaal gaat om een minderheid van de kolganzen en dat geldt in nog sterkere mate voor de brandganzen. Feitelijk zijn het vooral de grauwe ganzen (waarvoor het gebied geen instandhoudingsdoelstelling heeft) die op de tarwe- en graszaadpercelen zitten. Kolganzen blijken ook in toenemende mate buiten het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen te foerageren, zoals op productiegrasland in de Sint Anthonypolder en Polder het Munnikenland van Westmaas, respectievelijk te noordoosten en noordwesten van het Oudeland van Strijen. Dit wijst erop dat de voedselsituatie in het Oudeland van Strijen voor kolganzen geleidelijk aan minder geschikt wordt.

Hoogspanningsleidingen worden in het gebied niet gemedan door kolgans en brandgans. Op dagen dat de kartbaan in gebruik is blijven de ganzen op wat grotere afstand van deze baan dan op andere dagen. Dit is waarschijnlijk vooral het gevolg van het hoge geluidsniveau. Op dagen dat de kartbaan niet in gebruik is wordt de directe omgeving van de kartbaan intensiever gebruikt door ganzen. Er is sprake van

⁷ Gemiddeld aantal geschoten smienten in de periode 1 november t/m 31 maart voor de jaren 2011 en 2012 en de periode 1 november tot 1 maart voor het jaar 2013 (Bron: eindrapportage ganzen 2011, 2012 en 2013). In 2013 is de winterperiode in de ontheffing van de Flora- en Faunawet gewijzigd.

⁸ Conform het nieuwe ganzenbeleidskader (provincie Zuid-Holland, 2014).

een tijdelijke verschuiving, die niet van invloed is op het totale gebruik door ganzen van de directe omgeving van de kartbaan (Boudewijn et al., 2012).

Van dwergganzen is bekend dat ze een voorkeur hebben voor vochtige, oude en geaccidenteerde graslandpercelen die vooral in het reservaatgebied liggen.

Smienten foerageren vooral 's nachts, zodat het niet gemakkelijk is een goed beeld van de perceelsvoorkeur te krijgen. Wel is duidelijk dat smienten houden van vochtige tot natte graslandpercelen (plas-drassituaties). Overdag, wanneer ze langs sloten en kreken slapen en rusten, grazen ze ook op de oevers direct naast de slaappleaats. Dit is vooral in februari/maart het geval, in de aanloop naar de voorjaars trek.

Slaap trek vanuit het Oudeland van Strijen naar het Hollands Diep wordt vooral in de herfst waargenomen. Naarmate de winter vordert en de dagen korter worden, blijven de ganzen meer in het Oudeland van Strijen zelf slapen, waarschijnlijk om energie te sparen en meer tijd te kunnen besteden aan foerageren, ook bij maanlicht, omdat ze anders hun dagelijks benodigde voedselopname niet halen. Dat natte percelen ook een veilige slaappleaats kunnen bieden, komt omdat de vos nog (vrijwel) niet voorkomt in het gebied. Brandganzen slapen vooral in het reservaatgebied, bij voorkeur bij of in ondiepe plassen/ondergelopen percelen. Kolganzen slapen deels in het reservaatgebied (op ondergelopen graslanden) en deels in het Hollands Diep. Waar de dwergganzen slapen is niet goed bekend, maar het is waarschijnlijk dat ze samen met de kolganzen optrekken. Smienten slapen in het Oudeland van Strijen vooral in brede sloten en kreken en langs de oevers daarvan. Ook op de Hoogezandsche Gorzen worden regelmatig honderden smienten slapend waargenomen (pers. med. G. Ouweneel). Er wordt vooral overdag geslapen, 's nachts vliegen de smienten naar natte graslandpercelen in het Oudeland van Strijen om te foerageren.

Uit het bovenstaande blijkt dat het functionele leefgebied van de aanwijzingssoorten (en dan vooral de ganzensoorten) naast het Oudeland van Strijen ook andere gebieden omvat. Vooral het Hollands Diep is als slaappleaats van belang. Barrières en/of verstoring (bijvoorbeeld door hoogspanningsleidingen of windturbines) op de (slaap)trekroute tussen het Oudeland van Strijen en het Hollands Diep kunnen zodoende van invloed zijn op de aantallen in het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.

5

Ontwikkeling overige flora en fauna

5.1 VEGETATIE, FLORA EN FAUNA

5.1.1 VEGETATIE

Het Oudeland van Strijen bestaat voor circa tweederde uit agrarische grasland- en akkerbouwpercelen, De rest van het gebied betreft het reservaatgebied van Staatsbosbeheer dat hoofdzakelijk uit grasland bestaat, daarnaast is langs de Keen (riet)moeras aanwezig. Hoog opgaande beplanting is nauwelijks aanwezig in het gebied. Op de voormalige vuilstort nabij de ijsbaan van Strijen is een loofbosje aanwezig. Ook nabij de kruising van de Hoekseweg en de Oudendijk is een loofbosje aanwezig. Verder is in het rietmoeras langs de Keen lokaal opslag van wilg aanwezig,

De graslanden in het SBB-reservaat zijn over het algemeen relatief oud. Dit blijkt o.a. uit de aanwezigheid van de subassociatie kamgrasweide met veldgerst. Deze subassociatie duidt ook op een van oorsprong zilte inslag. Het merendeel van de graslanden in het gebied behoort echter tot de rompgemeenschap van gestreepte witbol en Engels raaigras of de rompgemeenschap van ruw beemdgras en Engels raaigras.

De meeste watergangen in het gebied wijzen op voedselrijk, hard water. Veel voorkomende watervegetaties in de watergangen in het gebied behoren tot de rompgemeenschap van aarvederkruid en de associatie van gewoon kransblad en de rompgemeenschap van tenger fonteinkruid en smalle waterpest. Op de oevers komen verschillende riet- en ruigtevegetaties voor, waaronder vegetaties van de riet-associatie (subassociatie met dotterbloem), de rompgemeenschap van grote brandnetel en de moerasmelkdistel-associatie (typische subassociatie). De meer vlakke oevers bestaan merendeels uit de associatie van geknikte vossenstaart en in het bijzonder de arme subassociatie en rompgemeenschap van fioringras. Geen van de aanwezige vegetatietypen worden tot een beschermd habitatype gerekend. Plantensoorten van brakke kwel (zoals zilte rus, aardbeiklaver en zilte schijnspurrie) zijn in het gehele gebied zeldzaam geworden. Lokaal komen ze nog in greppels voor, voornamelijk in het zuidelijke deel. In het gebied tussen de Molenweg en Waleweg wijzen groot blaasjeskruid en verschillende soorten kranswieren lokaal op een betere waterkwaliteit. Hier komen ook soorten voor van basenrijke kwel zoals holpijp, lidsteng en brede waterpest.

Zowel in het grasland als de watergangen gaat de natuurwaarde vooruit, wat onder meer blijkt uit een toename van het aantal soorten. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met een afname van de voedselrijkdom en daarnaast ook met het vochtiger worden van de graslanden. De graslandvegetatie in het reservaatgebied is, ondanks een (beperkte) afname van de voedselrijkdom, over het algemeen tamelijk voedselrijk (bron: provinciaal vegetatiemeetnet Zuid-Holland).

Langs de Keen is een rietmoeras tot ontwikkeling gekomen waarin ook vele soorten kruiden voorkomen. Hier en daar is er sprake van opslag van wilgen en zwarte els.

5.1.2 FLORA

Er is in het gebied één waarneming bekend van een beschermde plantensoort. Het betreft hierbij de strikt beschermde rietorchis (tabel 2 van de Flora- en faunawet) welke tijdens een inventarisatie ter hoogte van de voormalige vuilstort (nabij de ijsbaan van Strijen) in 2014 is aangetroffen door de plantenwerkgroep van het Hoekschewaardse Landschap. Er zijn in de afgelopen jaren regelmatig inventarisaties in het gebied uitgevoerd door deze werkgroep, daarbij zijn geen andere beschermde plantensoorten aangetroffen.

5.1.3 FAUNA

Weidevogels

Het Oudeland van Strijen is van belang als broedgebied voor weide- en akkervogels. De grootste aantallen weidevogels komen in het noordelijk (ten noorden van de Hoekseweg) en centrale deel (tussen de Dwarssche vaart en de Waleweg) van het gebied tot broeden. Kenmerkende soorten zijn o.a. kraakeend, grutto en veldleeuwerik.

Tabel 3 geeft een overzicht van de aantallen broedvogels binnen het reservaatgebied voor de meest kenmerkende weide- en akkervogelsoorten. Vanaf de jaren zeventig is sprake geweest van een (sterke) toename van het aantal weide- en akkervogels in het reservaatgebied. Uit de tellingen van de afgelopen jaren blijkt echter sprake te zijn van een kentering en nemen de aantallen broedvogels af. Zo zijn er bij de laatste telling (in 2011) duidelijk minder kraakeenden en slobbeenden waargenomen dan in voorgaande jaren. Verder geldt voor alle weidevogels (scholekster, kievit, grutto, tureluur en veldleeuwerik) dat bij de laatste telronde een lager aantal broedparen is waargenomen dan in voorgaande jaren.

Tabel 3 Aantallen broedvogels van de meest kenmerkende akker- en weidevogelsoorten in het SBB-reservaat (bron gegevens SBB).

Soort/jaar	1997	2004	2007	2011
kraakeend	2	64	90	48
wintertaling	0	2	2	1
zomertaling	6	2	1	1
slobbeend	53	102	74	40
patrijs	6	2	0	0
scholekster	46	37	35	31
kievit	118	158	185	117
watersnip	1	3	2	1
grutto	78	134	133	96
tureluur	18	63	54	41
veldleeuwerik	114	104	101	55
gele kwikstaart	34	13	5	5

Niet alleen het reservaatgebied is van belang voor akker- en weidevogels, ook in het overige deel van het Natura 2000-gebied kunnen relatief hoge dichtheden broedvogels worden aangetroffen (bron: provinciaal weidevogelmeetnet). Belangrijke broedlocaties buiten het reservaat zijn onder meer de percelen waar (gesubsidieerd of vrijwillig) weidevogelbeheer plaatsvindt.

Riet- en moerasvogels

De riet- en moerasstrook langs de Keen vormt voor verschillende riet- en moerasvogels actueel leefgebied. In het gebied zijn broedgevallen bekend van kenmerkende soorten als rietgors, rietzanger, bosrietzanger, kleine karekiet en blauwborst. Daarnaast zijn waarnemingen bekend van soorten die niet in het bijzonder aan riet- en/of moerasbiotopen zijn verbonden, zoals kluut en visdief. Verschillende soorten zijn opgenomen in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn. Het betreft de bruine kiekendief, rietzanger, blauwborst en visdief⁹.

Uit de telgegevens van het SBB-reservaat blijkt in de afgelopen jaren een afname van soorten die kenmerkend zijn voor rietlanden en ruigte (o.a. de kleine karekiet, rietgors en bosrietzanger), terwijl soorten van (gesloten) struwelen en bosjes (o.a. grasmus, tjiftjaf en fitis) toenemen. Het ouder worden van de riet- en moeraszone en als gevolg daarvan een toename van het oppervlak struweel en bosjes is hier grotendeels debet aan. Een soort als de bruine kiekendief profiteert hier eveneens van en is in de afgelopen jaren bezig met een opmars. Tijdens de laatste telronde (in 2011) zijn er 11 broedparen van deze soort vastgesteld.

Ganzensoorten

Het Oudeland van Strijen is in de winter bij uitstek een belangrijk foerageer- en rustgebied voor overwinterende ganzen en eenden. Kol- en brandganzen komen in grote getallen voor, evenals smienten. Het gebied is een van de twee nog resterende locaties waar de zeer kleine populatie dwergganzen in Nederland in de wintermaanden verblijft. In paragraaf 4.2 wordt nader op deze betekenis van het Oudeland van Strijen ingegaan.

Naast de kolgans, brandgans en dwerggans verblijven er ook nog tal van andere ganzensoorten in het Oudeland van Strijen. Vooral van de grauwe gans kunnen grote groepen in het gebied verblijven. In de periode 2008/09 – 2012/13 verbleven er gemiddeld 558 grauwe ganzen in het Oudeland van Strijen (seizoensgemiddelde). Vooral in de maanden oktober t/m december worden de grootste aantallen grauwe ganzen geteld, waarbij het aantal ruim boven de 1.000 ganzen ligt¹⁰. Andere ganzensoorten (waaronder enkele exoten) die in het gebied worden aangetroffen betreffen: Canadese gans (de grote ondersoort), nijlgans, soepgans, zwaangans en toendrarietgans. Een deel van deze ganzen (in het bijzonder de grauwe gans en de Canadese gans) is ook in de zomerperiode aanwezig in het Oudeland van Strijen en komt hier ook tot broeden.

Vissen

Door (leden van) de Aquatische werkgroep van het Hoekschevaards Landschap zijn binnen het Oudeland van Strijen verschillende waarnemingen gedaan van de strikt beschermde kleine modderkruiper, bittervoorn en grote modderkruiper (hwl.waarneming.nl). Deze soorten zijn opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn en daarnaast in Tabel 2 (kleine modderkruiper) en Tabel 3 (bittervoorn en grote modderkruiper) van de Flora- en Faunawet.

Op initiatief van en gecoördineerd door de Aquatische Werkgroep van Hoekschevaards Landschap is in 2014 in opdracht van Staatsbosbeheer door het Ecologisch onderzoeksbureau Datura, eDNA onderzoek verricht naar het voorkomen van de grote modderkruiper in het Oudeland van Strijen. De populatie is aantoonbaar dun verspreid over het gebied. Toch heeft voornoemd onderzoek duidelijke positieve detectie opgeleverd. Naast de vangstwaarnemingen (laatste in 2013) tonen de resultaten van het eDNA onderzoek

⁹ Van de aanwezige soorten die tijdens de laatste telronde in 2011 zijn waargenomen.

¹⁰ Gebaseerd op de maandelijkse watervogeltellingen van SOVON in het kader van het NEM (www.sovon.nl).

aan dat de grote modderkruiper in het Oudeland van Strijen wijdverbreid voorkomt. Naast de grote modderkruiper zijn ook de bittervoorn en kleine modderkruiper algemene verschijningen in het Natura 2000-gebied.

Kleine zoogdieren

Recentelijk heeft onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van de Noordse woelmuis in aantal Natura 2000-gebieden langs de Oude Maas, het Haringvliet, het Hollands Diep en het Krammer-Volkerak. Tijdens dit onderzoek zijn ook waarnemingen gedaan van de noordse woelmuis in het Oudeland van Strijen. De soort is hierbij aangetroffen in het rietmoeras langs de Keen (Bekker, 2014). De noordse woelmuis is opgenomen bijlage IV van de Habitatrichtlijn en daarnaast in Tabel 3 van de Flora- en Faunawet. Andere beschermde en/of bedreigde soorten zijn niet aangetroffen in het gebied.

6

Evaluatie 1^e beheerplanperiode

In de maanden december 2014 tot en met maart 2015 heeft ARCADIS de doelen uit het vorige beheerplan geëvalueerd. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in de notitie 'Evaluatierapport Natura 2000-beheerplan Oudeland van Strijen 2010 – 2015' (ARCADIS, 2015). Dit hoofdstuk vat de conclusies uit dit rapport samen. Ze vormen een belangrijke bouwsteen voor de maatregelen in dit nieuwe beheerplan.

6.1 CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN DE KERNOPGAVE 4.07 (PLAS/DRAS-SITUATIES VOOR SMIENTEN EN BROEDVOGELS)

- In het reservatsdeel van het Natura 2000-gebied komen plas-drassituaties op ruime schaal voor, mede door een plaatselijke slechte afwatering. De smienten maken er slechts beperkt gebruik van.
- Voor het reservaat wordt een ander peilbeheer voorbereid, met hogere peilen. Anderzijds neemt Staatsbosbeheer maatregelen om de verruiging te bestrijden; een betere begreppeling maakt hier deel van uit. Er valt nog niet te voorzien of deze maatregelen op termijn en per saldo leiden tot een afname van het areaal plas-drassituaties.

6.2 CONCLUSIES TEN AANZIEN VAN DE INSTANDHOUDINGDOELSTELLINGEN

- Voor het Oudeland van Strijen zijn in het aanwijzingsbesluit (LNV, 2009) instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd voor vier vogelrichtlijnsoorten, namelijk: brandgans, kolgans, dwerggans en smient. Waar in 2010 alle instandhoudingsdoelen ruimschoots werden gehaald, is dat in 2015 niet meer zo.
- De kwaliteit en de frequentie van de inventarisaties is zodanig dat daarop goede uitspraken over de aantalsontwikkelingen kunnen worden gebaseerd. Omdat de telgebieden geen rekening houden met het onderscheid tussen het reservaat en de overige, agrarische gronden, is een analyse van het terreingebruik slechts beperkt mogelijk.
- Het functionele leefgebied van de aangewezen ganzensoorten omvat naast het Oudeland van Strijen ook andere gebieden. Vooral het Hollands Diep is als slaapplek van belang. Barrières en/of verstoring (bijvoorbeeld door hoogspanningsleidingen of windturbines) op de (slaap)trekroute tussen het Oudeland van Strijen en het Hollands Diep kunnen van invloed zijn op de aantallen in het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. De smienten blijven op dagelijkse basis meer in het Oudeland van Strijen zelf.

Kolgans

- De kolgans is in de afgelopen beheerplanperiode structureel onder het instandhoudingsdoel geraakt. Alleen in het laatste gerapporteerde winterseizoen (2013/2014) zit het seizoensgemiddelde er weer iets boven. Verschillende oorzaken spelen hierbij in meer of mindere mate een rol.

- Eén van de oorzaken is de klimaatverandering. Hierdoor lijkt sprake te zijn van herverdeling van de internationale (flyway) populatie over Europa, zonder dat er sprake is van een algehele populatieafname op internationaal niveau. Daarnaast trekken de vogels tijdens zachte winters al weer eerder in het seizoen richting de traditionele pleisterplaatsen in het noorden van het land. Andere factoren, zoals voedselconcurrentie met brandganzen, verschraling en verruiging binnen het reservaatgebied, verstoring en schadebestrijding spelen mogelijk ook een rol.
- Voor het landelijke instandhoudingsdoel is de afname van de kolgans in het Oudeland van Strijen niet erg van invloed, maar de verwachting is dat op termijn ook landelijk de aantallen zullen dalen. De vraag of dit laatste een instandhoudingsprobleem vormt, dient in internationale context te worden beantwoord (dit valt buiten het bestek van het evaluatierapport).

Brandgans

- Het instandhoudingsdoel voor de brandgans wordt ruimschoots gehaald. De brandgans maakt in het Oudeland van Strijen een sterke groei door die vooral het gevolg is van de landelijke en internationale groei van de (flyway) populatie brandganzen.

Dwerggans

- De dwerggans is een soort op de rand van zijn bestaansgrens. Na een recente en vrij dramatische afname bestaat de totale flyway populatie uit nog maar ongeveer 30 - 40 dieren. Deze afname is vooral het gevolg van predatie in het broedgebied in Zweden.
- In Nederland overwinterende dwergganzen bevinden zich hoofdzakelijk in het Oudeland van Strijen en nabij Petten. In totaal gaat het daarbij in de afgelopen jaren om ongeveer 30 – 35 dieren, dus vrijwel de gehele populatie.
- Het instandhoudingsdoel wordt in het Oudeland van Strijen nog wel gehaald, maar de marge is gering en de tendens is dalende. De verantwoordelijkheid van Nederland voor het voortbestaan van deze soort is dus bijzonder groot.
- De meest waarschijnlijke oorzaak voor de afname van de dwerggans (predatie in het broedgebied in Zweden) ligt buiten de invloedssfeer van het beheerplan voor het Oudeland van Strijen.

Smient

- De aantallen smienten in het Oudeland van Strijen schommelen en het seizoensgemiddelde ligt sinds 2009 onder het instandhoudingsdoel.
- De recente afname van de populatie smienten in Nederland is vermoedelijk een gevolg van een herverdeling van de internationale (flyway) populatie, temeer daar deze internationale populatie stabiel blijft. Samen met de landelijke afname is ook in het Oudeland van Strijen sprake van een afname.
- De afname in het Oudeland van Strijen wordt mogelijk versterkt doordat smienten op regionaal niveau meer de voorkeur geven aan andere gebieden (met name in het Haringvliet en Hollands Diep) gezien de rust en toegenomen voedselbeschikbaarheid.
- Andere factoren die mogelijk nog een (beperkte) rol spelen zijn voedselconcurrentie met de sterk in aantal toegenomen brandganzen en schadebestrijding.

6.3 CONCLUSIES TEN AANZIEN VAN HET HUIDIG GEBRUIK

Natuurbeheer

- Er zijn in de afgelopen beheerplanperiode geen belangrijke veranderingen opgetreden in het natuurbeheer. Wel zijn er problemen met het behoud van de graslandstructuur: door achterstallig greppelonderhoud treedt verruiging met onder andere pitrus op in de greppels die de hele winter blank staan. Dit is nadelig voor wintergasten en weidevogels.

- Het beheer in het reservaat Oudeland van Strijen is vooral gericht op weidevogels. In de afgelopen jaren is het beheer als rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten steeds belangrijker geworden. Het beheer van het grasland staat nog niet volledig ten dienste van de soorten uit het aanwijzingsbesluit, maar door de beheerder is een start gemaakt met verbeteren van de graslandkwaliteit.

Sloot- en peilbeheer

- Het peilbeheer voldoet momenteel niet of ternauwernood aan de eisen van het vigerende peilbesluit. Daardoor is het soms niet goed mogelijk om mest uit te rijden of te hooien. Door dit laatste neemt de verruiging in het gebied toe. Waterschap Hollandse Delta en Staatsbosbeheer werken aan nieuwe afspraken die hierin verbetering moeten brengen.
- Het beheer van de sloten is niet in belangrijke mate gewijzigd. Het onderhoud gebeurt volgens de Gedragscode van de Unie van Waterschappen. Wel kan er in het Natura 2000-gebied gebaggerd worden tot 1 december. Dit kan spanning opleveren met de rust voor de aangewezen ganzensoorten en smienten. In de praktijk vindt het merendeel van de baggerwerkzaamheden plaats in oktober.

Agrarisch beheer

- Het agrarisch beheer van het Oudeland van Strijen is in de afgelopen beheerplanperiode niet essentieel gewijzigd.
- Door de jaren heen is, overeenkomstig de landelijke trend, een verschuiving zichtbaar van kleine landbouwbedrijven, naar een beperkter aantal grote bedrijven. Dit is in het kader van het Natura 2000-beheerplan op te vatten als een autonome ontwikkeling.
- In het Oudeland van Strijen wordt op verschillende manieren aan agrarisch natuurbeheer gedaan. Hierin zijn wel wijzigingen opgetreden. De opvangregeling voor (winter)ganzen en smienten is per 1 september 2014 gestaakt. Het is nog te vroeg om te constateren dat dit gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelen. Door de invoering van de nieuwe SNL-regeling zijn de subsidiemogelijkheden voor weidevogelbeheer veranderd. Het weidevogelbeheer (uitgestelde maaidatum) op het zuidelijk deel van de buisleidingenstraat is bij het ingaan van de nieuwe SNL regeling (1 januari 2010) door de beheerder LSned gestaakt (zie ook hierna). Een enkele pachter voert nog wel weidevogelbeheer uit en ontvangt hiervoor een vergoeding vanuit de SNL.

Wildbeheer en schadebestrijding

- Om de schade aan landbouwgewassen te beperken is voor de schadebestrijding van ganzen in de afgelopen jaren specifiek beleid geformuleerd. Op provinciaal niveau vindt schadebestrijding (door middel van afschot) van verschillende soorten, waaronder kolgans, brandgans en smient, plaats. Hiervoor zijn in het kader van de Flora- en faunawet ook ontheffingen verleend. Deze ontheffingen gelden niet voor de winterperiode binnen Natura 2000-gebieden. In de zomerperiode is afschot van standganzen binnen het gebied mogelijk, ook worden eieren geprikt (vooral van grauwe gans, brandgans en exoten). De periode waarin dit is toegestaan loopt van 15 februari tot 1 november. Daardoor is er een gerede kans op verstoring van trekkende en overwinterende ganzen
- Het provinciale Ganzenbeleidskader Zuid-Holland is recentelijk van kracht geworden (juni 2015). Beheer en schadebestrijding van ganzen dient plaats te vinden conform het nieuwe ganzenbeleidskader van de Provincie Zuid-Holland (2015). Het Ganzenbeleidskader is het kader voor het Faunabeheerplan Ganzen dat is opgesteld door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. In het faunabeheerplan zijn uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie vastgelegd. Dit faunabeheerplan vormt de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor beheer en schadebestrijding van ganzen.

- In het wildbeheer en de schadebestrijding gericht op andere soorten dan ganzen hebben zich in de afgelopen beheerplanperiode geen belangrijke wijzigingen voorgedaan. In de voorwaarden voor het gebruik van de ontheffingen is rekening gehouden met de bescherming van ganzen en smienten.

Recreatie

- Er hebben zich in de afgelopen beheerplanperiode geen belangrijke veranderingen voorgedaan in het visstandbeheer, het extensieve recreatieve gebruik, de dag- en verblijfsrecreatie noch in het gebruik van de kartbaan of het vliegen met sportvliegtuigjes boven het gebied.
- Er zijn ten aanzien van de meeste van deze activiteiten ook geen knelpunten geconstateerd met betrekking tot de instandhoudingsdoelen. Uitzondering is het vliegen met sportvliegtuigjes: hier wordt de afgesproken vlieghoogte niet altijd geëerbiedigd.
- De kartbaan is (nog) niet juridisch-planologisch verankerd¹¹.

Inspectievluchten

- Er is spanning tussen de inspectievluchten voor de buisleidingen en de rust die nodig is voor de aangewezen ganzensoorten en smienten, temeer daar de tendens is dat er eerder méér gevlogen gaat worden dan minder.
- De buisleidingenstraat wordt door 9 verschillende maatschappijen met helikoptervluchten geïnspecteerd. LSNed coördineert voor vier maatschappijen gezamenlijke vluchten.
- Ook de milieupolitie voert helikoptervluchten uit boven het gebied.
- Sinds 1 januari 2011 voert de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) de omgevings- en milieutaken in het Oudeland van Strijen uit. Vanaf die tijd vinden geen gebiedscontroles per helikopter meer plaats.

6.4 CONCLUSIES TEN AANZIEN VAN DE AFGESPROKEN MAATREGELEN

- In het kader van het huidige Natura 2000-beheerplan zijn geen specifieke maatregelen getroffen om het gebied voor de vier in het Aanwijzingsbesluit genoemde vogelsoorten te behouden of te verbeteren. Er is ook geen budget voor beschikbaar gesteld.

6.5 CONCLUSIES TEN AANZIEN VAN DE BESTUURLIJKE ASPECTEN

- Er bestaat geen gecoördineerd beleid voor de bescherming van het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. Er is geen overlegstructuur, er is geen regulier overleg met omwonenden en betrokken instanties. Zo nodig wordt 'ad hoc' gehandeld.
- Het is overigens de vraag of dit erg is. De betrokkenen wijzen er op dat er geen concrete maatregelen zijn afgesproken die gezamenlijk tot uitvoer zouden moeten worden gebracht. Geen van de betrokken partijen ervaart het gebrek aan beleidscoördinatie en afstemming tot nu toe als een probleem.
- Sinds 1 januari 2011 voert de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid de handhavingstaken in het gebied uit. In de praktijk wordt nauw samengewerkt met Staatsbosbeheer en de politie, waardoor in het geval van overtreding adequaat kan worden opgetreden.
- Het ontbreekt nog aan een toezicht- en handavingsplan voor het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.
- Met het 'aanhaken' van de Nbw vergunning aan de Omgevingsvergunning heeft de gemeente er een belangrijke taak bijgekregen. Dit wordt als 'lastig' ervaren.

¹¹ De gemeenteraad van Strijen heeft op 29 september 2015 het bestemmingsplan kartbaan 2014 gewijzigd vastgesteld. Van 6 november tot 21 december 2015 heeft het ter inzage gelegen.

6.6 KENNISLACUNES

Tijdens de evaluatie is een aantal vragen naar voren gekomen die relevant zijn voor het beheer, maar waar vanuit de huidige kennis nog geen antwoord op kan worden gegeven. Het gaat om de volgende kennislacunes:

- De precieze oorzaken van het eerder wegtrekken van de kolgans;
- De vraag of de brandgans een voedselconcurrent is voor de kolgans en smient;
- De verspreiding/het terreingebruik van de kol- en brandganzen en van de smienten over het gebied;
- Het effect van het beëindigen van de opvangregeling voor winterganzen en smienten op de deze soorten.

Acties voortvloeiend uit bovenstaande conclusies zijn in het vervolg van dit rapport nader uitgewerkt.

7

Visie

7.1 VISIE OP HOOFDLIJNEN

Uit de evaluatie van het eerste beheerplan blijkt dat de instandhoudingsdoelen van de kolgans en smient in de huidige situatie niet gehaald worden en dat hierop actie moet worden ondernomen. De brandgans doet het in het Oudeland van Strijen en elders zo goed dat kan worden volstaan met het monitoren van de aantallen. De aantalsontwikkelingen van de dwerggans zijn zodanig alarmerend, dat alles in het werk moet worden gesteld om het Oudeland optimaal aantrekkelijk te houden voor deze ganzensoort. De kolgans en de smient zullen hiervan meeprofiteren.

Zorgen dat de instandhoudingsdoelen van het Oudeland van Strijen worden gehaald betekent dat moet zijn voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Voldoende eiwitrijk gras;
- Rust;
- Behoud van het permanent grasland en microreliëf;
- Behoud van de openheid van het landschap;
- Voorkómen van onnodige sterfte (dit geldt vooral voor de dwerggans).

Daarnaast dient in de komende beheerplan te worden voldaan aan de kernopgaven:

- Behoud van de landschappelijke samenhang;
- Voldoende plas-dras situaties (vooral voor de smient).

Ten slotte zijn de volgende doelstellingen van belang:

- Behoud van het draagvlak voor de aanwezigheid van ganzen en smienten in het gebied
- Een op de instandhoudingsdoelen toegesneden toezicht en handhaving

7.1.1 VOLDOENDE EIWITRIJK GRASLAND

Aanbod van voldoende eiwitrijk gras is van belang voor de aanwezige doelsoorten. Buiten het reservaatgebied zorgt het huidige agrarische gebruik voor voldoende aanbod van eiwitrijk gras (en ander voedsel, zoals gewasresten, wintertarwe etc.). Verandering van dit gebruik is niet nodig. In het reservaatgebied staat het aanbod van voldoende eiwitrijk gras enigszins onder druk als gevolg van een (zeer) beperkte afname van de voedselrijdom enerzijds en verruiging anderzijds. Optimalisering van het reguliere natuurbeheer zal hier het aanbod van eiwitrijk gras vergroten.

Door de beheerder is een start gemaakt met het verbeteren van de graslandkwaliteit in het reservaatgebied. Onderdeel hiervan is het vergroten van het oppervlak hooibeheer (zie ook paragraaf 9.4.1). Door middel van hooibeheer kan verruiging beter worden tegengegaan. In het kader van het nieuwe peilbesluit (zie ook paragraaf 9.4.2) wordt het daarnaast mogelijk gemaakt dat peilen tijdelijk

omlaag worden gezet ten behoeve van de uitvoering van beheermaatregelen. De uitvoering van beheermaatregelen (maaïen, greppelonderhoud etc.) wordt hierdoor verbeterd. Daarnaast kan in een groter deel van het gebied maaibeheer worden toegepast, waardoor verruiging beter wordt bestreden. Aanvullende maatregelen of voorwaarden zijn dan ook niet nodig.

7.1.2 RUST

Naast het aanbod van voldoende voedsel is rust van cruciaal belang voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in het Oudeland van Strijen. Verstoring in het gebied is van invloed (al dan niet indirect via een effect op de energiehuishouding van de vogels) op de verspreiding van ganzen en smienten binnen het overwinteringsgebied. Naarmate de ganzen en smienten vaker worden verstoord zullen deze het gebied gaan vermijden.

Het Oudeland van Strijen maakt deel uit van het stiltegebied Hoeksche Waard. Om de kwaliteit in de stiltegebieden te waarborgen heeft de Provincie een koppeling gelegd met beleid voor natuur, landschap en water en worden accenten gelegd op handhaving en zorgvuldige afstemming met ruimtelijke ontwikkelingen. De aanwijzing als stiltegebied leidt tot het behoud van rust en draagt daarmee positief bij aan de Natura 2000-doelen. Verder zijn in dit beheerplan bij de diverse vormen van gebruik rust bevorderende maatregelen als voorwaarden opgenomen bij het vergunningvrij uitvoeren van werkzaamheden (zie ook hoofdstuk 9). Met deze voorwaarden wordt voldoende rust in het gebied gewaarborgd.

De voorwaarden richten zich op alle soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Van de doelsoorten, maakt de brandgans een positieve trend door (zie ook paragraaf 4.2.3). Maatregelen ter bevordering van de rust in het gebied zijn voor deze soort dus niet noodzakelijk. In de praktijk kunnen de verschillende doelsoorten zich gezamenlijk in groepen ophouden en is het lastig om op enige afstand onderscheid tussen de verschillende soorten ganzen te maken. De genoemde mitigerende voorwaarden gelden dan ook voor alle soorten, tenzij anders vermeld.

7.1.3 BEHOUD PERMANENT GRASLAND EN MICRORELIËF

Permanente graslanden zijn oude graslanden en die zijn vaak minder productief en eiwitrijk. Dit laatste vormt vaak de aanleiding om het grasland te vernieuwen (in geval van agrarisch gebruik). De permanente graslanden zijn van belang vanwege de vaak hol/bolle vorm die schuilplaats bieden en vanwege het microreliëf waardoor er kleine verschillen in grasgroei optreden, waar de dwergganzen gebruik van maken. Behoud van deze oude graslanden is vooral voor deze soort van cruciaal belang.

Op grond van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) mag er binnen Natura 2000-gebieden geen blijvend grasland worden omgezet in bouwland. Bovendien mag dit grasland niet worden geploegd, gescheurd of heringezaaid/vernieuwd¹². Behoud van permanent grasland is op grond van het GLB gewaarborgd.

Bovendien bevinden de dwergganzen zich hoofdzakelijk binnen het natuurreservaat waar behoud van oude graslanden mede is gewaarborgd door de natuurdoelstellingen van dit gebied. Aanvullende maatregelen of voorwaarden zijn dan ook niet nodig.

¹² Nieuwsbrief Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Oktober 2014 van de RVO:
<http://rvo.m11.mailplus.nl/archief/mailling-31222743.html>

7.1.4 BEHOUD OPENHEID

Het landschap van het Oudeland van Strijen wordt gekenmerkt door de grote mate van openheid. De openheid van het landschap is voor ganzen vooral van belang om goed zicht op mogelijke roofdieren (predatoren) te houden. In de huidige situatie is (hoog) opgaande beplanting in de vorm van bos(schages) en struwelen nagenoeg afwezig, uitgezonderd een tweetal loofbosjes ter hoogte van de voormalige vuilstort van Strijen en de kruising van de Hoekseweg en de Oudendijk en wilgenstruweel langs de Keen.

Om de openheid van het natuurreservaat te behouden, wordt door de beheerder (als onderdeel van het reguliere beheer) boomopslag periodiek verwijderd (zie ook paragraaf 9.4.1). Buiten het reservaat zorgt het agrarisch gebruik ervoor dat opslag van bomen en struiken geen kans krijgt. Dankzij het natuurbeheer en het agrarisch gebruik is de openheid van het gebied dan ook gewaarborgd. Aanvullende maatregelen of voorwaarden zijn dan ook niet nodig.

Ook de aanwezigheid van hoog opgaande obstakels, zoals bebouwing, kan de openheid van een gebied nadelig beïnvloeden. In de huidige situatie ontbreken dergelijke obstakels grotendeels. Een uitzondering hierop zijn de hoogspanningsmasten langs de Molenweg. Het hoogspanningstracé lag hier al ruim voor de aanwijzing van het gebied als Natura 2000-gebied en vormt in de huidige situatie geen belemmering voor de ganzen. Mogelijk biedt de open structuur van de masten voldoende zicht en zijn de masten dus geen verstorende elementen. Plannen of projecten die tot nieuwe obstakels in of nabij het gebied kunnen leiden dienen in de huidige situatie reeds aan de Nbw 1998 getoetst te worden. Nieuwe obstakels in de vorm van bebouwing e.d. zijn niet zonder meer toegestaan indien deze tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingssoorten kunnen leiden. Andere aanvullende maatregelen of voorwaarden om de openheid in het gebied te garanderen zijn dan ook niet noodzakelijk.

7.1.5 VOORKOMEN ONNODIGE STERFTE

Schadebestrijding (afschot van ganzen) buiten het Oudeland van Strijen vormt binnen Nederland een substantieel risico voor een (verdere) afname van de populatie dwergganzen, omdat de dwerggans (zeker in de lucht) vrijwel niet te onderscheiden valt van de kolgans. Elke - al dan niet per ongeluk - afgeschoten dwerggans leidt bij de huidige populatieomvang tot een afname van 2-3%.

In het Oudeland van Strijen is de kans op onnodige sterfte van dwerggans door afschot (per vergissing) beperkt. In de winterperiode verblijven de dwergganzen vrijwel uitsluitend in het Natura 2000-gebied waar schadebestrijding niet is toegestaan. Schadebestrijding in de omgeving van het Natura 2000-gebied vindt uitsluitend plaats op percelen met schadegevoelige gewassen en is gericht op ganzen die op de percelen aanwezig zijn of indalen (pers. med. H. Flieringa, WBE). Dwergganzen foerageren niet op schadegevoelige percelen, zodat afschot aldaar onwaarschijnlijk is. Aanvullende maatregelen of voorwaarden zijn dan ook niet nodig.

7.1.6 BEHOUD VAN DE LANDSCHAPPELIJKE SAMENHANG

Het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen heeft als onderdeel van het Natura 2000-landschap Meren en moerassen een (landelijke) kernopgave voor het behoud van de landschappelijke samenhang. In het geval van het Oudeland van Strijen is behoud van slaaptrekroutes tussen Oudeland van Strijen en Hollands Diep en Haringvliet essentieel in het kader van deze kernopgave.

Actueel en mogelijk relevant met betrekking tot het bovenstaande is de voorgenomen aanleg van windturbines langs het Haringvliet en Hollands Diep. Bij het plaatsen van windmolens in de nabijheid van

het Oudeland van Strijen dient voorafgaand (in het kader van de bestemmingsplanprocedure) te zijn zeker gesteld dat deze geen negatieve invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de aangewezen vogelsoorten. Ook voor andere plannen of projecten die van invloed kunnen zijn op de functionaliteit van de slaaptrekroutes tussen het Oudeland van Strijen en Hollands Diep en Haringvliet tussen het Holland en daarmee een effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen geldt, dat deze niet zondermeer zijn toegestaan (conform de Nbw). Toetsing van dit soort plannen en projecten aan de Natuurbeschermingswet 1998 vindt plaats buiten het kader van het beheerplan. Aanvullende maatregelen of voorwaarden vanuit het beheerplan zijn dan ook niet nodig.

7.1.7 BEHOUD VOLDOENDE PLAS-DRAS SITUATIES

Het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen heeft een kernopgave voor het behoud van voldoende plas-dras situaties. Deze kernopgave is vooral geformuleerd voor de smient, die binnen het Oudeland van Strijen voor een (beperkt) deel afhankelijk is van het voorkomen van plas-dras situaties. In het reservaatgebied komen plas-dras situaties op ruime schaal voor, mede als gevolg van een toename van het areaal in de afgelopen jaren.

Voor het reservaat wordt een ander peilbeheer voorbereid, met hogere peilen (zie ook paragraaf 9.4.2). Anderzijds is Staatsbosbeheer voornemens om het beheer te optimaliseren om de verruiging te bestrijden (zie ook hiervoor). Een betere begreppeling maakt hier deel van uit. Hierdoor kunnen plas-dras situaties verloren gaan. Op dit moment valt nog niet te voorzien of deze maatregelen op termijn en per saldo leiden tot een afname van het areaal plas-dras situaties. Omdat een afname van het areaal plas-dras situaties van invloed kan zijn op het aantal smienten in het gebied, zal monitoring van het areaal plas-dras in het reservaatgebied gaan plaatsvinden (zie ook paragraaf 10.1.3). Bij de (tussentijdse) evaluatie kunnen de gegevens van deze monitoring worden benut om een verandering van het aantal smienten in het gebied te kunnen verklaren. Indien een afname van het areaal plas-dras situaties van invloed blijkt te zijn op het aantal smienten in het gebied, zullen tussentijds maatregelen worden getroffen om een verdere afname te voorkomen.

7.1.8 HANDHAVING

Naleving van groene wetgeving die in het gebied van toepassing is en van de aanvullende voorwaarden die in dit beheerplan zijn gesteld aan het huidige gebruik, is van essentieel belang voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen waarvoor het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen is aangewezen. De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid staat hiervoor aan de lat. In paragraaf 10.3 wordt toegelicht hoe de handhaving in het Oudeland van Strijen is geregeld.

8

Huidig beleid

8.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft het huidige beleid dat een rol speelt in het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. Samen met het huidige gebruik vormen deze de context van de natuurwaarden waarvoor het gebied is aangewezen. Deze paragraaf geeft een overzicht van de belangrijkste vigerende beleidsdocumenten en beleidsvoornemens voor het gebied Oudeland van Strijen. Daarbij hanteren wij de volgorde van internationaal (EU) via nationaal, regionaal (Provincie en Waterschap) en ten slotte gemeentelijke beleid.

8.2 EUROPESE REGELGEVING

8.2.1 VOGELRICHTLIJN

De Vogelrichtlijn (voortkomend uit richtlijn 79/409/EEG) regelt de bescherming van de, van nature, in Europa voorkomende vogelsoorten om het verdwijnen van vogelsoorten tegen te gaan. Landen dienen hiervoor voldoende leefgebied met voldoende omvang te beschermen, in stand te houden dan wel te herstellen. Voor een aantal vogelsoorten dienen de landen ook speciale beschermingszones aan te wijzen. Het Oudeland van Strijen is op grond van de Vogelrichtlijn aangewezen als speciale beschermingszone.

De Vogelrichtlijn vereist, via art. 6.3 van de Habitatrichtlijn, bij elk overheidsbesluit over ruimtelijke plannen en projecten een 'passende beoordeling' van de effecten. Een overheid mag alleen toestemming verlenen als is zeker gesteld dat deze plannen of projecten geen significant effect hebben op de doelen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Voor elk Natura 2000-gebied dient binnen drie jaar na de aanwijzing een beheerplan te zijn opgesteld.

NB. De Vogel- en habitatrichtlijnen zijn door de lidstaten omgezet in nationale wetgeving. In Nederland is dit gebeurd in de Nbw 1998 en de Flora- en faunawet.

8.2.2 PROGRAMMA NATURA 2000

Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die door de Europese lidstaten op grond van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn bij de Europese Commissie zijn aangemeld als speciale beschermingszones en door de Commissie op een communautaire lijst zijn gezet. Samen vormen deze gebieden een Europees netwerk van natuurgebieden om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen en het behoud ervan te waarborgen. Zoals aangegeven is het Oudeland van Strijen aangewezen als speciale beschermingszone ('Natura 2000-gebied'). De doelen waarvoor het gebied is aangewezen zijn terug te vinden in Hoofdstuk 4 van dit beheerplan.

8.2.3 EUROPESE KADERRICHTLIJN WATER

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is op 22 december 2000 van kracht geworden. Voor het Oudeland van Strijen is de KRW uitgewerkt in het Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta (SGBP Rijndelta 2010-2015). De KRW geeft mede invulling aan de doelen van het Natura 2000-programma, de maatregelen moeten daarmee in overeenstemming zijn.

De richtlijn heeft tot doel de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater (zoet-zout), kustwateren en grondwater. Europese wateren moeten uiterlijk in 2027 en met een tussenstap in 2015 voldoen aan eisen ten aanzien van ecologische en chemische kwaliteit. De Kaderrichtlijn Water verplicht er ook toe dat sloten en kreken weer een natuurlijker profiel krijgen en weer bereikbaar worden voor vissen en andere waterorganismen.

Twee watergangen in het Oudeland van Strijen zijn aangewezen als waterlichaam voor de Kaderrichtlijn Water: De Keen (NL19_07) en Afwatering Oudeland van Strijen (NL19_08). Beide waterlichamen zijn vergraven/gegraven en hebben de status 'kunstmatig'. De Keen is aangewezen als type M3: Gebufferd regionaal kanaal en de Afwatering Oudeland van Strijen is wegens brakke kwelinvloeden aangewezen als type M30: Zwak brak water.

Ten slotte verplicht de Kaderrichtlijn Water om maatregelen te nemen in ernstig verdroogde gebieden. Mede naar aanleiding hiervan is in Zuid-Holland een zogeheten 'TOP-lijst' van verdroogde gebieden opgesteld, waarin ook circa 2 ha in het Oudeland van Strijen is opgenomen.

NB. De Kaderrichtlijn Water is in de Nederlandse wetgeving verankerd via de Implementatiewet EG-kaderrichtlijn water (2005), de Waterwet (2009) en het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009.

8.2.4 OVERIGE EUROPESE WETGEVING

Naast de Europese Kaderrichtlijn Water zijn er nog andere Europese richtlijnen waaraan het Nederlandse waterbeheer moet voldoen. Voor het Oudeland van Strijen zijn hiervan de volgende relevant: de Drinkwaterrichtlijn, de Grondwaterrichtlijn, de Hoogwaterrichtlijn, de Nitraatrichtlijn, de Richtlijn prioritair stoffen, de Richtlijn stedelijk afvalwater, de Richtlijn aquatisch milieu, de Viswaterrichtlijn en de Zwemwaterrichtlijn.

8.3 NATIONALE REGELGEVING EN NATIONAAL BELEID

8.3.1 STRUCTUURVISIE INFRASTRUCTUUR EN RUIMTE (SVIR)

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgesteld, als opvolger van de Nota Ruimte. Een van de dertien nationale belangen waarvoor in de SVIR ruimte wordt gevraagd is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS wordt via de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en bijbehorende Algemene maatregel van bestuur 'Ruimte' planologisch beschermd. De Natura 2000-gebieden maken deel uit van de EHS. Binnen de door het Rijk gestelde kaders begrenzen, beschermen en onderhouden de Provincies de EHS.

De natuur in de EHS is beschermd met een 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven

ontbreken. In dat geval is wel mitigatie en compensatie van de schade verplicht. Voor Natura-2000 gebieden is dit beschermingsregime onder andere vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

Waterveiligheid, duurzame zoetwatervoorziening en kaders voor klimaatbestendige (her)ontwikkeling zijn andere relevante belangen in deze structuurvisie. Het watersysteem waarin het Oudeland van Strijen valt, is het internationale stroomgebied van de Rijn. Hierin worden nationaal en internationaal kaders en normen gesteld en beheer gevoerd, zowel voor waterkwaliteit als waterkwantiteit. De overheden hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een goede koppeling. De Waterwet en Europese Kaderrichtlijn Water zijn hiervoor de wettelijke kaders.

8.3.2 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Habitatrictlijn, de Vogelrichtlijn, de beschermde natuurmonumenten en de wetlands. Op 1 oktober 2005 is de wet gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt. Alle Vogelrichtlijngebieden en bijna alle Habitatrictlijngebieden zijn inmiddels definitief begrensd en aangewezen. Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is het verschil tussen beschermde monumenten en staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu beschermde natuurmonumenten. Beschermde natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als Beschermde Natuurmonument. De natuurwaarden waarvoor het natuurmonument was aangewezen worden grotendeels wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen. Voor het Oudeland van Strijen is dit niet van toepassing.

Het Oudeland van Strijen is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Nu het gebied definitief is aangewezen is de Provincie Zuid-Holland bevoegd gezag.

8.3.3 FLORA- EN FAUNAWET

Waar de Natuurbeschermingswet gebieden beschermt, zorgt de Flora- en faunawet voor de bescherming van inheemse soorten. Voor alle inheemse soorten in Nederland geldt een algemene zorgplicht: men mag soorten niet opzettelijk verstoren en leefgebieden niet opzettelijk beschadigen. Daarnaast wordt in de Flora- en faunawet een aantal soorten specifiek genoemd die extra bescherming behoeven. Het gaat om soorten die nationaal dan wel internationaal bescherming behoeven om de soort en/of het leefgebied in Europa veilig te stellen. Indien activiteiten plaatsvinden in het leefgebied van inheemse soorten, is de Flora- en faunawet mogelijk aan de orde. In het Oudeland van Strijen komen diverse soorten voor welke via de Flora- en faunawet extra worden beschermd: naast de noordse woelmuis ook de vissoorten bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper.

8.3.4 WATERWET

De Waterwet is per 22 december 2009 in werking getreden. In deze wet zijn acht eerdere wetten samengevoegd, zoals de Wet op de Waterhuishouding en de Grondwaterwet. De Waterwet stelt integraal waterbeheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal.

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De toepassing van de Waterwet is gericht op het voorkomen en (waar nodig) beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste in samenhang met de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en het

vervullen van maatschappelijke functies door watersystemen. De waterbeheerder is verplicht te voldoen aan een aantal waterkwaliteitseisen. Voor de oppervlaktewater-kwaliteit gelden chemische en ecologische kwaliteitsnormen. Voor de grondwaterkwaliteit gelden alleen chemische. Voor waterkwaliteitsnormen verwijst de Waterwet naar stoffenlijsten en normen die zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer, de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn. Het in 2009 van kracht wordende Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (kortweg Bkmw) vervult hierbij een sleutelfunctie. Voor regionale wateren bevatten de verordeningen en plannen van de provincies normen om dit te kunnen realiseren. Daarnaast levert de Waterwet een bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten. Totdat de Omgevingswet in werking treedt - voorzien voor 2018 - blijft de Waterwet van kracht.

8.3.5 WET ALGEMEEN BEPALINGEN OMGEVINGSRECHT (WABO)

De Wabo is vanaf 1 oktober 2010 in werking. De Wabo integreert een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en meldingen tot één omgevingsvergunning. Hierdoor is het mogelijk om noodzakelijke toestemmingen op het gebied van onder andere ruimte, natuur en milieu in één keer met één procedure aan te vragen. De verantwoordelijkheid voor de afstemming tussen de diverse juridische kaders ligt bij de overheid. Als gevolg van de Wabo zijn veel wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (zoals milieu, wonen, ruimtelijke ordening en natuurbescherming) aangepast. De belangrijkste uitvoeringsregelingen van de Wabo zijn het Besluit omgevingsrecht (BOR) en de Ministeriele regeling omgevingsrecht (MOR).

Het is mogelijk (maar niet noodzakelijk) om de Nbw 1998 aan te laten haken bij de aanvraag van een omgevingsvergunning. De samenhang van de Wabo en Nbw 1998 wordt nader toegelicht in hoofdstuk 12.

8.3.6 OVERIGE NATIONALE WETGEVING EN NATIONAAL BELEID

Naast bovengenoemde wettelijke en beleidsmatige kaders is er op nationaal niveau nog meer wet- en regelgeving en beleid dat relevant is voor het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen. Het gaat hierbij vooral om het Nationaal Waterplan (NWP), Wet milieubeheer, Meststoffenwet en Besluit gebruik meststoffen, Wet gewasbescherming en biociden en het Activiteitenbesluit (AB).

8.4 PROVINCIAAL BELEID

8.4.1 VISIE RUIMTE EN MOBILITEIT EN VERORDENING RUIMTE

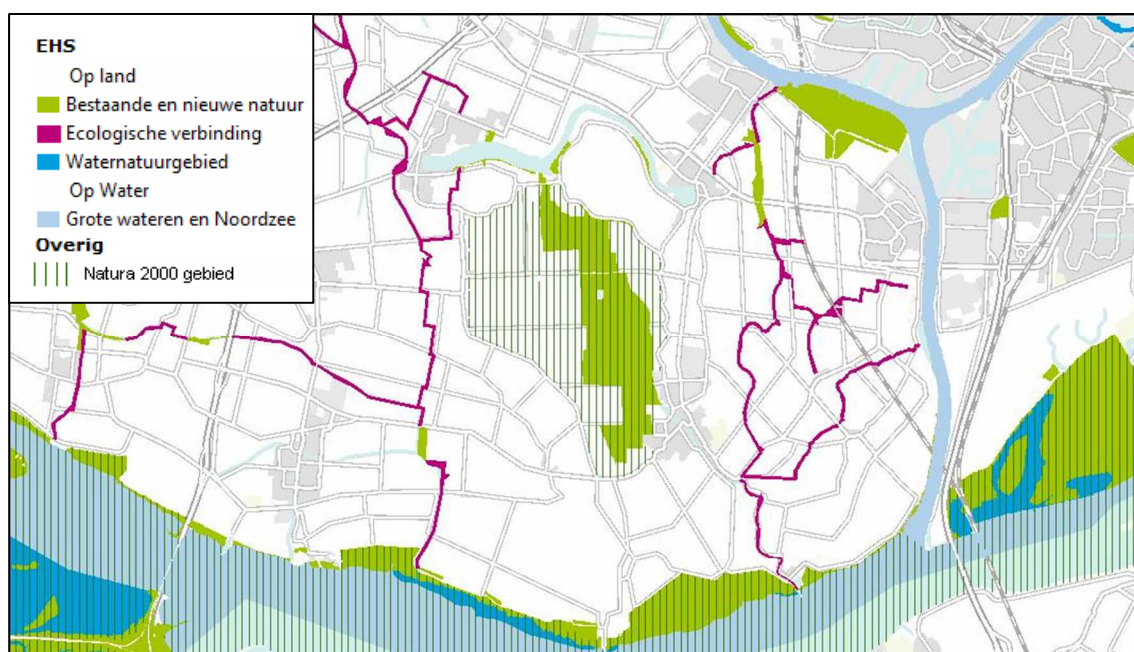
Het ruimtelijke ordeningsbeleid van de Provincie Zuid-Holland is vastgelegd in de provinciale structuurvisie (Visie ruimte en mobiliteit; Provincie Zuid-Holland, 2014a). De Visie ruimte en mobiliteit bestaat uit verschillende delen: De Visie ruimte en mobiliteit, het Programma mobiliteit, het Programma ruimte en de Verordening ruimte 2014.

De Visie ruimte en mobiliteit biedt geen vastomlijnd ruimtelijk eindbeeld, maar wel een perspectief voor de gewenste ontwikkeling van Zuid-Holland als geheel. In de Verordening Ruimte zijn de kaders en spelregels vastgesteld voor ontwikkelingen binnen de provincie. In veel gevallen gaan deze ontwikkelingen uit van anderen: bedrijven, particulieren, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. De Provincie zelf investeert vooral in provinciale netwerken voor verkeer, recreatie en natuur.

De Provincie geeft middels de Visie ruimte en mobiliteit richting en ruimte aan een optimale wisselwerking tussen ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedskwaliteit. Om te kunnen bepalen of een ontwikkeling past bij de gebiedskwaliteit, waardeert de Provincie de kwaliteit van gebieden in categorieën en onderscheidt ze ruimtelijke ontwikkelingen naar hun mate van impact op de omgeving. Het Oudeland van Strijen behoort tot de zogenaamde categorie 1 gebieden, dit zijn gebieden die in hoge mate bijdragen aan de identiteit, beleving en biodiversiteit van Zuid-Holland. Hiertoe behoren de gebieden met hoge en specifieke natuurwaarden (die zijn gebundeld in de EHS en Natura 2000) en de zogenaamde cultuurhistorische kroonjuwelen. Ontwikkelingen binnen en nabij deze gebieden, zijn alleen mogelijk voor zover ze bijdragen aan deze kwaliteit. De instandhouding en mogelijke verdere ontwikkeling van de aanwezige waarden heeft voorrang boven alle andere ontwikkelingen.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS) - Natuurnetwerk Nederland¹³

Artikel 2.3.4 van de Verordening Ruimte (Provincie Zuid-Holland, 2014b) geeft mede invulling aan de verplichting uit het Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) om de planologische (of ruimtelijke) bescherming van de EHS vorm te geven bij provinciale verordening. Op de EHS is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Het ruimtelijk beleid van de Provincie Zuid-Holland voor de EHS is gericht op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden¹⁴ van een gebied.

Afbeelding 31 Ligging Oudeland van Strijen binnen de EHS van Zuid-Holland. Bron: website Provincie Zuid-Holland, EHS kaart 2015.

De bescherming van deze waarden vindt plaats door toepassing van een specifiek afwegingskader: het zogenaamde 'nee, tenzij'-regime. Dat betekent dat nieuwe plannen en projecten niet zijn toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een zwaarwegend belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval

¹³ In navolging van het Rijk hanteert de Provincie Zuid-Holland voor de EHS thans de term Natuurnetwerk Nederland. In de wet heet dit nog echter steeds de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

¹⁴ De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn gekoppeld aan de natuurdoelen voor een gebied. Deze zijn te vinden in het 'Natuurbeheerplan Zuid-Holland', het 'Handboek Natuurdoeltypen' (2002) en de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden.

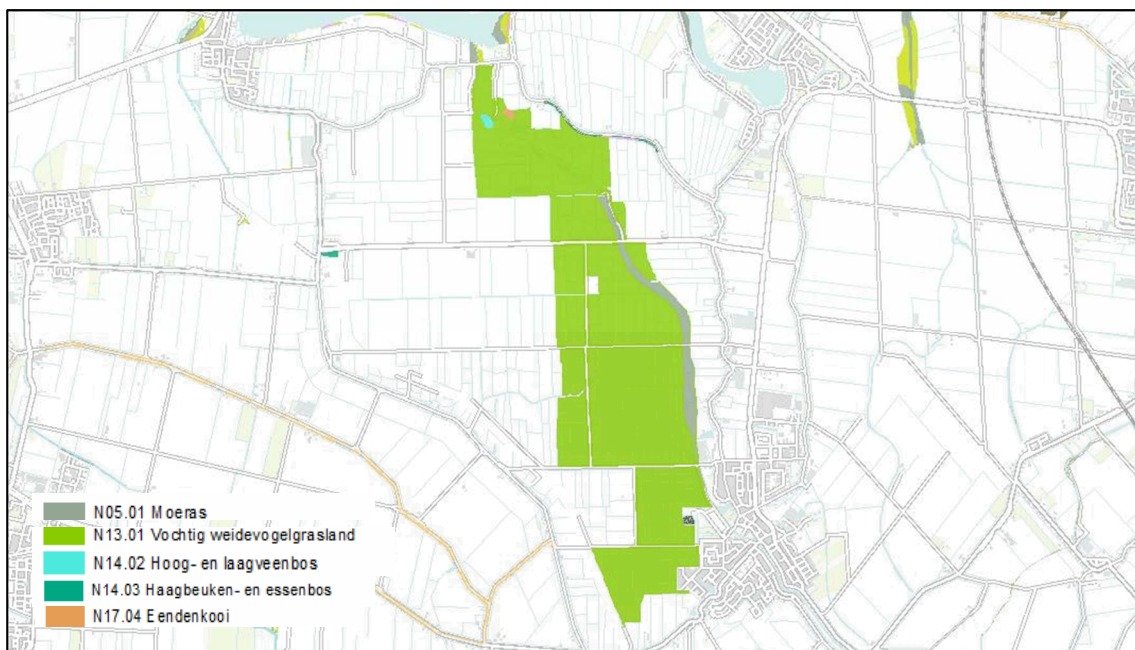
moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden.

8.4.2 NATUURBEHEERPLAN 2016

In het Natuurbeheerplan 2016 van Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2015) is voor de EHS/ Natuurnetwerk Nederland en het agrarisch gebied uitgewerkt waar welke (beheer)typen natuur dienen te worden gerealiseerd, welke beheervormen hiervoor geschikt zijn en welke subsidievormen voor het beheer beschikbaar zijn. Het natuurbeheerplan vormt een belangrijk instrument voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeleid van de Provincie Zuid-Holland en vooral voor het realiseren van goede natuurkwaliteit (of biodiversiteit) in de EHS en het agrarisch gebied.

Het natuurbeheerplan is het inhoudelijke toetsingskader voor het subsidiestelsel voor natuur- en landschapsbeheer. Voor Oudeland van Strijen zijn de volgende natuurbeheertypen bepaald (zie Afbeelding 32):

- N05.01 Moeras;
- N13.01 Vochtig weidevogelgrasland;
- N14.02 Hoog- en laagveenbos;
- N14.03 Haagbeuken- en essenbos;
- N17.04 Eendenkooi;

Afbeelding 32 Natuurbeheertypen EHS in Oudeland van Strijen. Bron: website Provincie Zuid-Holland, Natuurbeheerplan kaart 2016.

Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer onderscheidt de Provincie Zuid-Holland vanaf 2016 de typering open grasland, open akkerland, droge dooradering en natte dooradering, als de vier agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap 2016. In het Natuurbeheerplan zijn de vier agrarische natuurtypen als leefgebied aangeduid. Elk leefgebied legt de grens vast waarbinnen het mogelijk is om subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer aan te vragen.

Het agrarisch gebied binnen het Oudeland van Strijen is (grotendeels) aangewezen als leefgebied water, leefgebied droge dooradering en leefgebied open Akkerland. Het zuidwestelijke deel van het agrarisch

gebied is tevens aangewezen als leefgebied open grasland. Binnen elk van deze leefgebieden zijn verschillende agrarische beheertypen mogelijk.

8.4.3 GANZENBELEIDSKADER

Het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland (2015) vormt het provinciaal ganzenbeleid van de provincie Zuid-Holland. Dit nieuwe ganzenbeleidskader was nodig, nadat eind 2013 onvoldoende draagvlak bleek te zijn voor het landelijke Ganzenakkoord dat in 2012 was gesloten tussen de landelijke agrarische- en natuurpartijen (G7) en de gezamenlijke provincies. Het ganzenbeleid is gezamenlijk opgesteld met de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. Het ganzenbeleidskader heeft een looptijd die gelijk is aan de looptijd van het Faunabeheerplan Ganzen, dus tot (minimaal) eind 2020.

Beheer en schadebestrijding van ganzen dient in de provincie Zuid-Holland plaats te vinden conform het ganzenbeleidskader. De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie zijn vastgelegd in het Faunabeheerplan Ganzen. Dit faunabeheerplan (met een looptijd tot eind 2020) is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor beheer en schadebestrijding van ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het met de Faunabeheereenheid Zuid-Holland overeengekomen beleidskader vormt het uitgangspunt voor de concrete uitwerking in het Faunabeheerplan. Hierna volgen de belangrijkste randvoorwaarden die in het kader van het beleidskader aan de beheer- en schadebestrijding van ganzen in Zuid-Holland (Zuid) zijn gesteld:

- In de winterperiode (van 1 november tot 15 februari) mogen in de toekomst op percelen met kwetsbare gewassen overwinterende grauwe gans en kolgans worden verjaagd met de hulp van ondersteunend afschot met een ontheffing van de Flora- en faunawet. Op percelen met oogstresten, groenbemesters zullen overwinterende grauwe ganzen en kolgans niet met ondersteunend afschot worden verjaagd. Op percelen met overjarig grasland zullen overwinterende ganzen niet worden verjaagd met ondersteunend afschot. Verjagen en afschot van ganzen is alleen van toepassing buiten rustgebieden. Binnen rustgebieden geldt de winterrust en mag geen beheer en schadebestrijding plaatsvinden. Gedeputeerde Staten kunnen rustgebieden ruimtelijk begrenzen ten behoeve van de rust voor trekganzen voor een bepaalde periode. Rustgebieden zijn van kracht in de periode 1 november tot en met 31 maart (in rustgebieden met een belangrijk aandeel van de brandganzen wordt de periode verlengd tot 1 mei). Het betreft rustgebieden voor de grauwe gans en de kolgans.
- In de zomerperiode (van 15 februari tot 1 november) worden alleen maatregelen uitgevoerd die worden voorgedragen door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. Deze maatregelen zijn uitsluitend gericht zijn op bestrijding van standganzen¹⁵ en vinden in de praktijk plaats door afschot van (koppelvormende) ganzen en vernietiging van legfels.
- Aanvullend wordt (indien noodzakelijk) het schieten van koppelvormende grauwe ganzen in februari (dus in de winterperiode), daar waar dat effectief is, mogelijk gemaakt. Ook kan worden toegestaan dat in de winterperiode populaties standganzen (grauwe ganzen en brandganzen) die niet gemengd zijn met trekganzen kunnen worden gedood indien de overwinterende ganzen niet worden verstoord.

Daarnaast blijven de bepalingen van de Natuurbeschermingswet onverminderd van kracht.

Beheer en schadebestrijding van ganzen en smienten in de afgelopen jaren

In het kader van beheer en schadebestrijding vindt binnen de provincie Zuid-Holland afschot van ganzen en (tot voor kort ook) smienten¹⁶ plaats. Tabel 4 geeft een overzicht van het aantal ganzen en smienten

¹⁵ Standganzen zijn de grauwe gans, brandgans en (een kleine populatie) kolgans die jaar rond in Nederland verblijven. Exoten (Nijlgans, Canadese gans, Indische gans, gedomesticeerde gans (soepgans) en hybriden) worden ook hiertoe gerekend.

¹⁶ Er is momenteel (anno 2015) geen ontheffing voor beheer en schadebestrijding van smienten afgegeven.

dat in de afgelopen jaren in de provincie Zuid-Holland in de periode 1 oktober – 31 maart is geschoten. Daarbij is specifiek ook het aantal geschoten ganzen en smienten in de Hoeksche Waard vermeld.

Tabel 4 Jaarlijkse afschot aantal brandganzen, kolganzen en smienten in de periode 1 oktober – 31 maart voor de jaren 2011 - 2013 (bron: Provincie Zuid-Holland).

Soort	Afschot Hoeksche Waard			Afschot Provincie Zuid-Holland		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Brandgans	0	74	354	0	385	1.380
Kolganzen	188	514	254	3359	5.651	4.138
Smient	102	180	80	4.484	6.685	4.222

Gezien de aantallen ganzen die jaarlijks worden geschoten in het kader van beheer en schadebestrijding en de ongunstige staat van instandhouding van de kolganzen in het Oudeland van Strijen kan worden geconcludeerd dat er enige spanning is tussen het provinciale ganzenbeleid en het instandhoudingsdoel voor de kolganzen in het Oudeland van Strijen. Afschot van kolganzen buiten het Oudeland van Strijen kan, wanneer dit in de directe omgeving (Hoeksche Waard) plaatsvindt, mogelijk doorwerken op het aantal vogels binnen het Oudeland van Strijen. In welke mate afschot van invloed is op het huidige aantal kolganzen binnen het Oudeland van Strijen is onduidelijk. Tot voor kort gold dit knelpunt ook voor de smient: voor beheer en schadebestrijding van de smient is momenteel (anno 2015) geen ontheffing meer verleend.

Beleidskader Faunabeheer

Sinds september 2014 is de uitvoering van het Beleidskader Faunabeheer gestopt, waardoor de destijds ingestelde foerageergebieden voor ganzen zijn komen te vervallen. Het Oudeland van Strijen was ook een van de ingestelde foerageergebieden. In het kader van het Beleidskader Faunabeheer konden agrariërs binnen de aangewezen rustgebieden gebruik aanspraak maken op subsidie uit de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). Om voor deze subsidie in aanmerking te komen dienden de betrokken agrariërs aan bepaalde voorwaarden te doen en verrichte zij 'diensten' voor de betreffende ganzen. Daarnaast werd ook de geleden schade, aangericht door ganzen, volgens de regels van het Faunafonds vergoed.

Met het vervallen van het Beleidskader Faunabeheer kunnen de agrariërs alleen nog aanspraak maken op de gangbare vergoedingen van het Faunafonds. De agrariërs hoeven nu echter geen 'diensten' meer te bieden aan de ganzen. In de winterperiode is het in het Oudeland van Strijen niet toegestaan preventieve middelen in te zetten. Hier staat tegenover dat schade in de winterperiode kan worden vergoed in het kader van het Faunafonds. Voor het indienen van een verzoekschrift bij het Faunafonds wordt een behandelbedrag van € 300,- geheven, daarnaast geldt een eigen risico. Het eigen risico is gesteld op vijf procent van de geleden schade met een minimum van € 250,00 per bedrijf per meldingsjaar¹⁷. Bedragen lager dan € 50,- worden niet uitbetaald¹⁸. In de zomerperiode dienen preventieve middelen, daar waar mogelijk, wel te worden toegepast.

¹⁷ NB: Met ingang van 1-1-2017 wordt de Beleidsregel uitvoering wet natuurbescherming Zuid-Holland van kracht. Deze beleidsregel voorziet onder bepaalde voorwaarden in een tegemoetkoming voor behandelbedrag en eigen risico. Zie ook de nota van beantwoording onder G1 en www.zuid-holland.nl

¹⁸ Voor meer informatie over de Unit Faunafonds en een verzoekschrift schadevergoeding wordt verwezen naar: www.bij12.nl/bij12units/faunafonds/overzicht/

8.4.4 PROVINCIAAL WATERPLAN 2010 – 2015

Het Provinciaal Waterplan 2010 – 2015 (Provincie Zuid-Holland, 2009) gaat in op de kernopgaven van de Provincie op het gebied van integraal waterbeheer. Het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen is opgenomen in de TOP-lijst van de Provincie Zuid-Holland van verdroogde gebieden. Het gaat om twee hectare verdrogingsgevoelige natuur. In het Provinciale Waterplan is de ambitie opgenomen dat in 2015 de verdroging in alle TOP gebieden is opgelost.

De betreffende verdrogingsgevoelige natuur ligt vooral in het noordoosten van het gebied, langs de Lage Vliet en (versnipperd) op de restanten van de kreekruigen. Mogelijke oorzaken van de verdroging zijn een daling van de (bodem van de) omgeving en/ of het grondwaterpeil en een verslechtering van de kwelsituatie als gevolg van het waterbeheer ten behoeve van de landbouw in het verleden.

In de gebiedsanalyse van het nieuwe peilbesluit (WSHD, 2015) zijn de voorkomende problemen wat betreft kwel en verdroging in het bemalingsgebied Overwater & de Oude Klem meegenomen. De uitkomsten van deze gebiedsanalyse vormen de basis voor het nieuwe peilbesluit (zie verder ook paragraaf 9.4.2). In het kader van het nieuwe peilbesluit wordt beoordeeld of er maatregelen getroffen kunnen en of dit financieel haalbaar is. De GGOR systematiek wordt gebruikt om te kijken wat de optimale grondwaterstand kan worden waarbij alle functies in het gebied zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd. Staatsbosbeheer is van plan om een aantal maatregelen uit te voeren ter verbetering van het waterbeheer in het reservaatgebied.

De kleislotten in het meest noordelijke deel van het reservaatgebied (dat begrensd wordt door de Lage Vliet en de Zuiddijk) zijn in het provinciaal waterplan aangewezen als 'waterparel'. Dit zijn wateren die specifiek vanuit aquatisch ecologisch oogpunt (in potentie) waardevol zijn. De Provincie heeft de ambitie om deze wateren tegen achteruitgang te beschermen en waar mogelijk te verbeteren. Het grootste probleem in het bemalingsgebied Overwater, waartoe de waterparel behoort, is het op peil krijgen van een aantal peilgebieden. In het nieuwe peilbesluit wordt een aantal maatregelen opgenomen om deze gebieden op peil te krijgen. Wanneer het peilbesluit is vastgesteld kunnen de maatregelen (bij akkoord) worden geëffectueerd. De verwachting is dat dit op zijn vroegst (bij akkoord van het peilbesluit) in 2017 gaat gebeuren.

8.4.5 NATIONAAL LANDSCHAP HOEKSCHÉ WAARD

De Hoeksche Waard is in de Nota Ruimte uit 2004 opgenomen als één van de 20 Nationale Landschappen. Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uit 2012 zijn de Nationale Landschappen geschrapt als nationale beleidscategorie. Ook in de provinciale Structuurvisie en Verordening Ruimte zijn niet langer beleidsopgaven en -regels opgenomen voor nationale landschappen.

8.5 BELEID VAN HET WATERSCHAP

8.5.1 STROOMGEBIEDBEHEERPLAN RIJNDELTA

In het stroomgebiedbeheerplan Rijndelta voor de periode 2009 - 2015 (Ministerie van V&W et al., 2009) zijn per waterlichaam maatregelen geformuleerd om de KRW-doelen te halen. Voor De Keen en de Afwatering van het Oude land van Strijen is als maatregel 'Onderzoek naar mogelijkheden optimalisatie

peilbeheer' in het stroomgebiedbeheerplan opgenomen. In 2012 is dit onderzoek door adviesbureau BWZ uitgevoerd. In het onderzoek is het realiseren van de KRW-doelen voor beide waterlichamen als 'niet of moeilijk haalbaar' beoordeeld. Bij beide waterlichamen komt dat door de geringe drooglegging (% te nat en de NBW-norm). Riiooloverstorten, waterdiepte, duikers en archeologie lijken geen belemmering op te leveren.

In het onderzoek is het effect van flexibel peilbeheer op de ecologie van beide watergangen onderzocht. Als gevolg van flexibel peilbeheer wordt vooral een groot (positief) effect op de onderwatervegetatie (macrofyten) verwacht. Vanwege het verwachte positieve effect op de KRW is deze maatregel voor beide waterlichamen verder uitgewerkt. Daaruit volgt het advies om voor beide waterlichamen de beheermarge te benutten voor toepassing van meer flexibel peilbeheer. In het nieuwe (nog vast te stellen) Stroomgebiedbeheerplan 2016 – 2021 is budget opgenomen om in de periode 2018 – 2021 de KRW-maatregelen (o.a. flexibel peilbeheer) uit te voeren. Het nieuwe Stroomgebiedbeheerplan zal vanaf 22 december 2015 van kracht zijn (www.helpdeskwater.nl).

8.5.2 WATERSCHAPSKEUR

In de Waterschapskeur staat wat wel en niet mag op of aan de waterkeringen (dijken en kades) en watergangen. De waterschappen nemen in de keur nadere regels op, waarmee het vergunningstelsel voor lozingen en onttrekkingen van toepassing wordt verklaard op het gehele gebied of een deelgebied daarvan. Op grond van dit artikel kunnen vergunningaanvragen, mede op het effect op de waterhuishouding worden beoordeeld. Daarnaast kunnen aan een vergunning voorschriften worden verbonden. Hiermee heeft het waterschap een instrument in handen om de Waterschapskeur te handhaven.

8.5.3 WATERTOETS

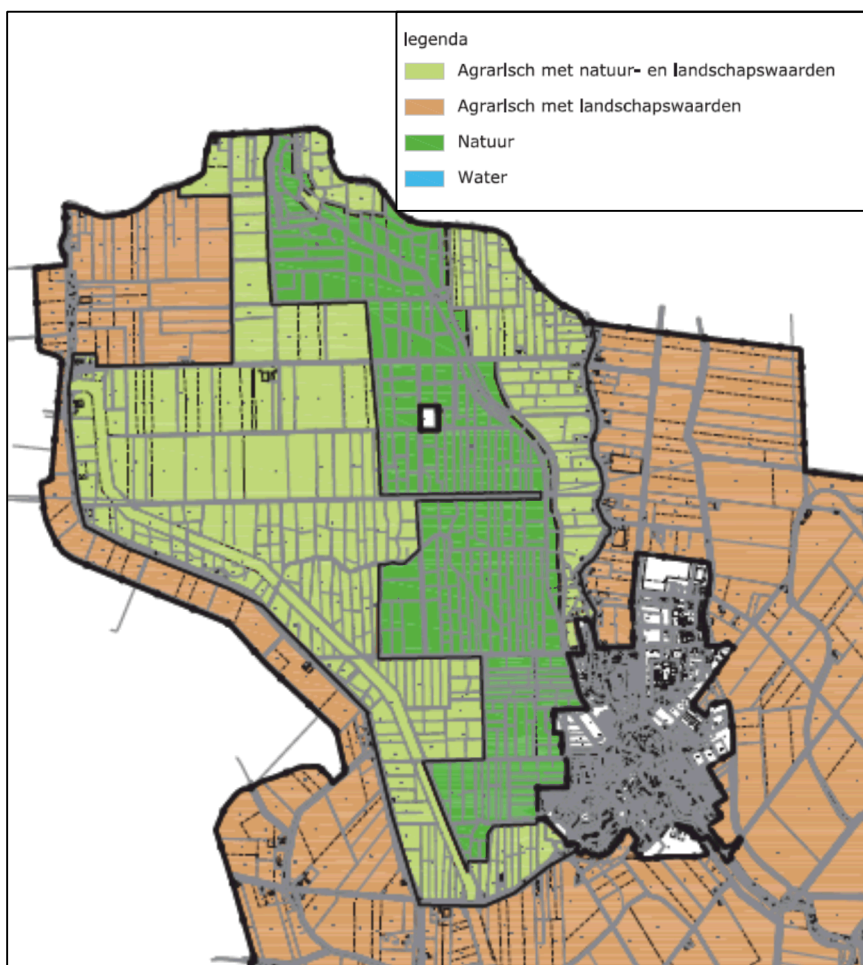
Het Waterschap toetst ruimtelijke ontwikkelingen aan het Watersysteemplan en de Waterschapskeur: de zogeheten Watertoets. Dat betekent concreet dat het Waterschap controleert of (ruimtelijke) plannen geen negatieve invloed hebben op de waterhuishouding van EHS en Natura 2000-gebieden. De Watertoets is een verplicht onderdeel van de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkelingen.

8.6 GEMEENTELIJK BELEID

8.6.1 BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

Op het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen is het Bestemmingsplan buitengebied Strijen (2010) van toepassing. Naderhand zijn enkele wijzigingen aangebracht in het bestemmingsplan, welke juridisch zijn vastgelegd in het bestemmingsplan 'Buitengebied, 1e herziening' en het bestemmingsplan 'Buitengebied 2012'.

In het bestemmingsplan zijn de ontwikkelingsmogelijkheden opgenomen voor de in het buitengebied aanwezige functies. Uitgangspunt hierbij is de zonering (gebiedsindeling) zoals die in Afbeelding 33 is weergegeven.

Afbeelding 33 Zonering Buitengebied Strijen (Gemeente Strijen, 2010).

Uit de zonering blijkt dat een groot deel van het Natura 2000-gebied is aangewezen als agrarisch gebied met natuur- en landschapswaarden (AW-NLW). Het reservaatgebied van Staatsbosbeheer is aangewezen als natuur (N), terwijl de noordwesthoek van het gebied is aangewezen als agrarisch gebied met landschappelijke waarden (AW-LW).

Binnen de zone AW-NLW staan behoud en ontwikkeling van de natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden, in combinatie met behoud en ontwikkeling van duurzame, akker- en vollegrondstuintbouw en grondgebonden veehouderij, voorop. Binnen gebieden met natuurwaarden (zone N) is het toekomstperspectief gericht op de functie natuur, daarnaast is extensief recreatief medegebruik toegestaan. Activiteiten of ingrepen die de natuurfunctie nadelig beïnvloeden zijn niet toegestaan. In de noordwesthoek van het gebied (zone AW-LW) is het bestemmingsplan gericht op behoud en ontwikkeling van de grondgebonden landbouw, met in acht name van het behoud van landschaps- en cultuurhistorische waarden. Agrarische bedrijven dienen hier de ruimte te krijgen om ook op de langere termijn te kunnen voortbestaan. Dit kan enerzijds via schaalvergroting wordt gerealiseerd, alsook via agrarische of niet-agrarische nevenactiviteiten (verbrede landbouw).

De kartbaan (Voorweg 1 in Strijen) maakt geen deel uit van het bestemmingsplan buitengebied. Nadat de Raad van State in 2010 goedkeuring heeft onthouden aan het bestemmingsplan Polder het Oudeland, 1e herziening), heeft de gemeente Strijen recentelijk een nieuw bestemmingsplan (Kartbaan 2014) opgesteld. Het ontwerpbestemmingsplan Kartbaan 2014 heeft van 01-12-2014 tot 12-01-2015 ter inzage gelegen.

Op 29 september heeft de gemeenteraad van Strijen het bestemmingsplan Kartbaan 2014 gewijzigd vastgesteld en van 6 november tot 21 december 2015 ter inzage gelegd. Het bestemmingsplan is opgesteld om de bestaande kartbaan planologisch in te passen. Ten behoeve van de onderbouwing van dit bestemmingsplan is een plan-MER opgesteld. Hierin zijn de milieueffecten van de kartbaan onderzocht en beoordeeld¹⁹.

¹⁹ Voor meer informatie over het bestemmingsplan en de wijzigingen wordt verwezen naar de website van de gemeente Strijen: www.strijen.nl, onder wonen en leven, bouwen en verbouwen, bestemmingsplannen, bestemmingsplan kartbaan Strijen.

9

Toetsing huidig gebruik

9.1 INLEIDING

Niet alleen de locatie, omvang en gesteldheid van het gebied zijn belangrijk voor de te beschermen soorten en habitattypen. Ook andere factoren in en om het gebied, zoals bepaalde handelingen en ontwikkelingen (kortweg 'huidige activiteiten' genoemd), kunnen invloed hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Het beheerplan heeft de taak om te waarborgen dat de kwaliteit van de beoogde habitattypen en van het leefgebied voor de doelsoorten niet verslechtert en dat er geen significante verstorende effecten optreden. In dit hoofdstuk worden de huidige activiteiten in en rond Natura 2000-gebieden getoetst en zo nodig van voorwaarden voorzien in het beheerplan.

Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens:

- Het wettelijk kader van de toetsing;
- De gevolgde werkwijze, inclusief de indeling in categorieën van vergunningplicht;
- De effectbeoordeling;
- De conclusies van de toetsing.

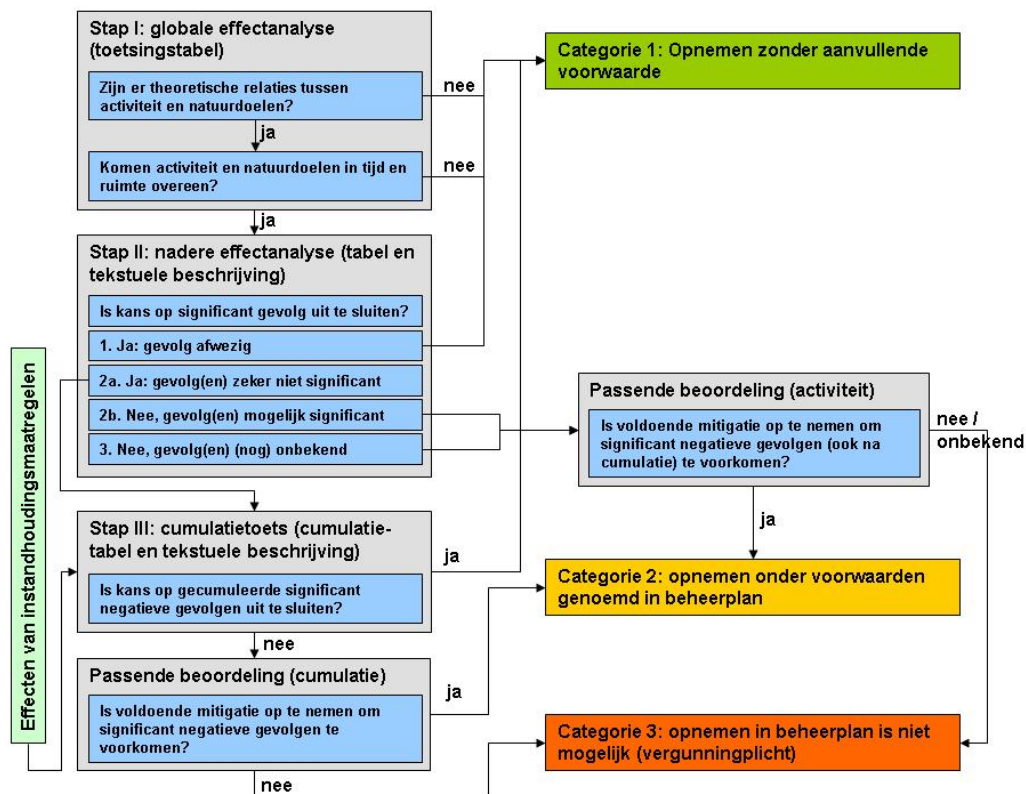
9.2 WETTELIJK KADER

Artikel 19a lid 3 van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw 1998) schrijft voor dat in een beheerplan de maatregelen voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen worden beschreven in samenhang met het 'bestaande gebruik' in dat gebied en, voor zover relevant, ook daarbuiten. Daarnaast geeft het eerste lid van artikel 19a aan dat het beheerplan kan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten, eventueel onder voorwaarden en beperkingen, het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen. Daarbij mag rekening worden gehouden met de instandhoudingsmaatregelen die vanuit het beheerplan worden getroffen. Dit betekent dus dat:

- Het bestaande gebruik binnen en buiten het Natura 2000 gebied moet worden getoetst in relatie tot de instandhoudingsdoelen
- Het beheerplan mag aangeven of bepaalde activiteiten, al dan niet onder voorwaarden, in de toekomst zonder bezwaar kunnen worden uitgevoerd.

9.3 METHODIEK TOETSING

De toetsing van huidig gebruik is terug te brengen tot vier stappen. In Afbeelding 34 zijn deze stappen schematisch weergegeven. Hieronder worden ze nader toegelicht.

Afbeelding 34 Schema toetsing huidig gebruik.

De resultaten van de toetsing kunnen afwijken van die in het eerste beheerplan (Provincie Zuid-Holland, 2010). Dit heeft te maken met voortschrijdend inzicht in dosis-effectrelaties en met de ontwikkelingen in de aantallen van de doelsoorten in de afgelopen beheerplanperiode.

Te toetsen vormen van huidig gebruik

Onder huidig gebruik en beheer wordt verstaan al het gebruik en beheer dat ten tijde van het opstellen van het Natura 2000-beheerplan (peildatum 1 januari 2015) in en rond het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen plaatsvond.

Stap I: globale effectanalyse

In de globale effectanalyse is bekeken welke activiteiten van huidig gebruik een effect kunnen hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelen. Hierbij zijn twee vragen van belang:

1. Is/zijn er theoretische relatie(s) tussen de activiteit en de natuurwaarde(n) met een ISHD?
2. Komen activiteit en natuurwaarde(n) in tijd en ruimte overeen?

Bij de eerste vraag is nagegaan of het huidige gebruik met een effect gepaard gaat (bijvoorbeeld geluid, licht etc.) dat nadelige gevolgen voor de natuurwaarde (verstoring) kan hebben. In geval van verstoring is hierbij de definitie gehanteerd zoals deze in de Uitwerking effectanalyse (Steunpunt Natura 2000, 2007) en de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (Ministerie van LNV, 2005) is opgenomen:

“Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit populatiedynamische gegevens betreffende die soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te zullen zijn”. Wanneer deze relaties niet bestaan zijn effecten uitgesloten.

Indien er een theoretische relatie is, is het vervolgens de vraag of de activiteit en de natuurwaarde in tijd en ruimte (zelfde periode, zelfde locatie) overeenkomen. Wanneer dit niet het geval is, zijn effecten ook uitgesloten. Wanneer zich wel een overlap in tijd en ruimte voordoet, is de storingsfactor (verstoring, vermessing, verdroging etc.) benoemd.

Omdat drie van de vier aangewezen vogelsoorten in beginsel gebruik maken van het hele Oudeland van Strijen is er voor activiteiten vrijwel altijd een ruimtelijke overlap. Een significant negatief effect is in dat geval niet op voorhand uitgesloten en een nadere beoordeling is dan nodig. Sommige activiteiten zijn echter niet van invloed op de populaties van kolgans, brandgans en smient, maar wel op die van de dwerggans. De dwergganzen hebben slechts een beperkte verspreiding. In dat geval is van belang of de activiteiten een storende invloed hebben op de percelen waar de dwergganzen zich voornamelijk ophouden. Als dit het geval is, is eveneens een significant negatief effect niet op voorhand uitgesloten en is een nadere beoordeling nodig.

Omdat de vier aangewezen vogelsoorten alleen in de periode eind september tot eind maart aanwezig zijn is er niet altijd een overlap in de tijd. Wij zijn nagegaan of het huidige gebruik plaatsvindt in de periode dat de aangewezen vogelsoorten zich in het gebied bevinden. In dat geval is een significant negatief effect niet op voorhand uitgesloten en is een nadere beoordeling nodig.

Stap II: nadere effectanalyse

Bij de nadere effectanalyse is vervolgens nagegaan of de storingsfactoren dermate ernstig zijn dat een instandhoudingsdoel niet gehaald kan worden. Hiertoe is een nadere beschouwing van de effecten in relatie tot de instandhoudingsdoelen noodzakelijk. Waar mogelijk zijn de effecten gekwantificeerd. Indien dit niet mogelijk was, zijn de effecten kwalitatief beschreven.

Vervolgens hebben wij de gevolgen van de effecten beoordeeld. Bij de beoordeling is een onderscheid gemaakt tussen instandhoudingsdoelen gericht op behoud van het leefgebied en instandhoudingsdoelen gericht op uitbreiding en/ of kwaliteitsverbetering. Bij behoudsdoelstellingen is als richtlijn gehanteerd dat een beperkte afname en/ of verslechtering als niet significant wordt bestempeld. Bij uitbreiding- en/ of verbeterdoelstellingen is elke afname als mogelijk significant negatief beoordeeld. Per combinatie huidig gebruik, deelgebied en instandhoudingsdoel (dus effectbeoordeling van activiteit X in deelgebied Y op instandhoudingsdoel Z) leidt de effectbeoordeling daarmee tot één van de volgende conclusies:

1. geen effect;
2. wel effect(en);
 - a. significant negatieve gevolgen zijn uit te sluiten;
 - b. significant negatieve gevolgen zijn niet uit te sluiten / doen zich zeker voor; of
3. effect onbekend en significant negatieve gevolgen zijn niet uit te sluiten.

Huidig gebruik met totaal geen effect (conclusie 1) kan rechtstreeks in het Natura 2000-beheerplan worden opgenomen. Huidig gebruik met effecten maar uit te sluiten significante gevolgen (conclusie 2a) moet in de cumulatietoets worden betrokken (zie stap III). Voor huidig gebruik met niet uit te sluiten significant negatieve gevolgen (conclusie 2b) of onbekende effecten (conclusie 3) effecten moet een beoordeling op het niveau van een passende beoordeling uitgevoerd worden. Indien uit deze beoordeling blijkt dat significant negatieve gevolgen alsnog kunnen worden uitgesloten (al dan niet na mitigatie), kan het huidige gebruik (incl. mitigatie) de cumulatietoets in. Wanneer de effecten tijdens het beheerplanproces onbekend blijven (conclusie 3), dan blijft het betreffende gebruik buiten het beheerplan.

Stap III: cumulatie

Bij het bepalen of een bepaald gebruik significante gevolgen heeft, moet niet alleen naar de effecten van het afzonderlijke gebruik worden gekeken, maar juist naar het gebruik in onderlinge samenhang: gebruik

met (kleine) effecten dat samengevoegd (in cumulatie) wel significante gevolgen heeft voor de desbetreffende instandhoudingsdoel. Belangrijk hierbij is dat niet alleen negatieve effecten maar ook positieve effecten worden meegewogen.

Bij de toetsing van huidig gebruik zijn cumulatieve effecten in beeld gebracht conform de methodiek uit het Stappenplan Cumulatietoets (Steunpunt Natura 2000, 2009). In Bijlage 1 is dit stappenplan nader beschreven. De verschillende effecten zijn gesommeerd op basis van een deskundigenoordeel, zoals dat ook in milieueffectrapportages gebruikelijk is.

Passende beoordeling

Een beheerplan heeft niet het karakter van een formele passende beoordeling. Een passende beoordeling is aan de orde als een vorm van gebruik valt in categorie 3, wanneer daarvoor een vergunning wordt aangevraagd.

9.3.1 INDELING IN CATEGORIEËN

Door het Steunpunt Natura 2000 i.s.m. ARCADIS (2008) zijn sectornotities (o.a. voor natuur, landbouw en recreatie) opgesteld waarin bestaande gebruiksvormen zijn beoordeeld. De sectornotities geven op generiek niveau en op hoofdlijnen zicht op hoe bestaande activiteiten behandeld gaan worden in de beheerplannen. De sectornotities hebben geen juridische status, maar zijn bedoeld als hulpmiddel bij het opstellen van de beheerplannen en het sneller kunnen bieden van duidelijkheid aan de sectoren.

Op basis van de informatie uit deze sectornotities is een indeling van huidig gebruik over drie categorieën gemaakt. De uitgangspunten en voorwaarden voor de indeling van activiteiten in één of meerdere categorieën worden hieronder beschreven.

1) Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen

Dit zijn bestaande gebruiksvormen waarvan vast staat dat ze geen negatieve effecten en daarmee geen gevolgen hebben op (het behalen van) de instandhoudingsdoelen. Dit geldt o.a. voor huidig gebruik waarvan de negatieve gevolgen in de huidige situatie al voldoende gemitigeerd zijn. Voor deze vormen van huidig gebruik hoeven geen wijzigingen of aanvullende mitigerende maatregelen plaats te vinden ten opzicht van regelingen en voorwaarden in de huidige situatie.

Reeds vergund gebruik: Militair laagvliegen

Gebruik waarvoor reeds een Nb-wetvergunning is verleend hoeft niet opnieuw beoordeeld te worden. Deze gebruiksvorm is immers al beoordeeld. Het Ministerie van Economische Zaken heeft in 2012 een Nbw-vergunning (kenmerk: DGNR-RRE/12315612) afgegeven waarmee het laag vliegen met militaire helikopters in en bij de beschermde natuurgebieden in de militaire laagvlieggebieden voor helikopters is vergund. In deze vergunning zijn de vliegactiviteiten getoetst en aan voorwaarden verbonden. Het Oudeland van Strijen maakt deel uit van het laagvlieggebied LV20 Voorne-Putten/Hoeksche Waard. In het kader van het onderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van deze vergunning is voor het Oudeland van Strijen reeds in het stadium van de Voortoets beoordeeld dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Oudeland van Strijen als gevolg van laagvliegen zijn uitgesloten (Foppen et al., 2009). Deze activiteit is derhalve ingedeeld in categorie 1: gebruiksvorm in het beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

2a) Gebruiksvormen in beheerplan met instandhoudingsmaatregelen

Dit zijn bestaande gebruiksvormen, die kunnen leiden tot (significant) negatieve gevolgen op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen, maar waarvoor is aangetoond dat de instandhoudingsmaatregelen voldoende zijn om behoud te garanderen en uitbreiding en verbetering niet onmogelijk te maken.

2b) Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen

Dit zijn bestaande gebruiksvormen, die kunnen leiden tot significante negatieve gevolgen op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen en waarvoor wijzigingen of aanvullende mitigerende maatregelen nodig zijn. Een verslechtering of een verstoring kan worden gemitigeerd wanneer aan gebruiksvormen aanvullende voorwaarden worden verbonden, waardoor deze gebruiksvormen niet structureel inwerken op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. Dit kunnen zijn: tijdelijkheid van de activiteiten, ruimtelijke zonering, seizoen of vermindering van intensiteit van de activiteiten.

3) Gebruiksvorm niet in beheerplan: vergunningsprocedure

Dit zijn bestaande gebruiksvormen waarbij de (kans op) significante negatieve gevolgen op de instandhoudingsdoelen niet met algemene voorwaarden gemitigeerd kunnen worden. Deze activiteiten kunnen niet in het Natura 2000-beheerplan worden opgenomen en moeten de vergunningprocedure doorlopen.

9.4 ECOLOGISCHE EFFECTBEOORDELING

9.4.1 (NATUUR)BEHEER VAN HET RESERVAATDEEL

Beschrijving huidig gebruik

Een deel van het Oudeland van Strijen, waaronder de strook langs de Keen is natuurreservaat en in eigendom van en beheer bij Staatsbosbeheer (zie ook Afbeelding 4). Afgezien van de officiële wandelpaden zijn de eigendommen van Staatsbosbeheer niet toegankelijk. Het SBB-reservaat heeft momenteel een oppervlak van bijna 545 ha. In de afgelopen beheerplanperiode is het reservaat met ruim 35 ha uitgebreid. Dit betrof compensatie van EHS en/of belangrijke weidevogelgebieden elders in de provincie die een andere bestemming hebben gekregen. Het grootste deel van het gebied bestaat uit graslanden. Langs de Keen is daarnaast een strook met rietmoeras aanwezig en in het noorden van het gebied een broekbos.

Grasland voor wintergasten en weidevogels

In het reservaatgebied is het beheer gericht op overwinterende ganzen en smienten en op weidevogels. De graslandpercelen worden verpacht. Voorwaarden in de pachtcontracten moeten garanderen dat voor de wintergastenopvang het grasland medio oktober, als de ganzen arriveren, 'schoon' wordt opgeleverd. Dit betekent dat hoge kruiden en grassen zijn afgemaaid of afgegraasd. Er wordt gestreefd naar een grasvegetatie die kort en eiwitrijk de winter ingaat. Als eerste maaidatum wordt 1 juli gehanteerd. Indien het broedseizoen van de weidevogels langer doorloopt wordt de eerste maaidatum in overleg met de pachters uitgesteld. Wanneer er geen bijzonderheden zijn (zoals broedende weidevogels) mag (in overleg) echter ook eerder worden gemaaid. Bewerking van het grasland (rollen, doorzaaien) vindt in de eerste helft van maart plaats en kan dus overlappen met de aanwezigheid van wintergasten. Deze werkzaamheden dienen in verband met de effectiviteit vóór aanvang van het broedseizoen te zijn uitgevoerd (in de zomer of najaar hebben deze maatregelen weinig tot geen effect op de kwaliteit van het grasland).

Er zijn vier beheervormen in het gebied:

- Beweiding, met bemesting;
- Hooiland met nabeweiding, met bemesting;
- Hooiland met nabeweiding, zonder bemesting;

- Hooiland zonder (na)beweiding en zonder bemesting.

Een groot deel van het gebied wordt anno 2015 beweide (circa 70%). Staatsbosbeheer is voornemens om het oppervlak met hooibeheer in het reservaat te vergroten, dit ten gunste van de wintergastenopvang en weidevogels. Met hooibeheer kan verruiging beter worden tegengegaan. De hooilanden worden tot maximaal drie keer gemaaid. Het maaien van het hooiland moet uiterlijk 15 oktober gereed zijn. De gemiddelde veebezetting is 1,5 koe per hectare, maar kan hoger of lager zijn afhankelijk van de (groei)omstandigheden (flexibele inzet van dichtheden).

Bemesting, met ruige stalmest, vindt zowel in het vroege voorjaar als na het maaien plaats. Bemesting met ruige stalmest is gunstig voor het bodemleven, waarvan in het voorjaar de weidevogels moeten leven.

Ruigtepercelen met veel ridderzuring worden extra gemaaid. De baaltjes met hooi worden afgevoerd naar de stort om een verdere verspreiding van ridderzuring te voorkomen.

Na de beweiding wordt het grasland waar dit nodig is kort gemaaid ('gebloot') om het gras kort de winter in te doen gaan. Ook vindt er greppelonderhoud ('begreppelen') plaats. Door het steeds langere groeiseizoen van het gras en soms ook door regenval vinden deze werkzaamheden vooral tussen eind september en medio november plaats.

In het kader van de provinciale distelverordening vindt in het reservaatgebied mechanische onkruidbestrijding plaats. Daarnaast worden in het gebied mollen gevangen door middel van klemmen.

Rietmoeras

Langs de Keen is het beheer gericht op de natuurlijke processen zo veel mogelijk hun gang te laten gaan ('niets doen'). Boomopslag wordt periodiek verwijderd. Ook elders in het gebied wordt boomopslag tegengegaan, om de openheid van de polder te garanderen en om predatoren als zwarte kraai geen broedkansen te geven. Ook wordt de vegetatie langs de wandelpaden door Staatsbosbeheer kort gehouden. Het broekbosje (één perceel in het noordelijk deel van het reservaatgebied) wordt een deel van het jaar begraasd door paarden om verdere uitbreiding van het struweel te voorkomen. In dit deel van het gebied kan niet gemaaid worden vanwege de zeer natte omstandigheden. Het nieuwe peilbesluit (zie paragraaf 9.4.2) zal hierin verandering brengen. Bij de inwerkingtreding van het nieuwe peilbesluit is Staatsbosbeheer voornemens om hier tevens maaibeheer toe te passen, om daarmee de verruiging tegen te gaan.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het (natuur)beheer van het reservaatgebied is gericht op de opvang van overwinterende ganzen en smienten en op weidevogels. Het beheer heeft daarom overwegend positieve effecten op de instandhoudingsdoelen, wel is de afgelopen jaren enige verruiging van het natuurreservaat opgetreden wat nadelig is voor de wintergasten (afname voedselaanbod). Door de beheerder is een start gemaakt met verbeteren van de graslandkwaliteit door het optimaliseren van het beheer.

Echter, voor de werkzaamheden die volvelds plaatsvinden in de maanden oktober en november, in het bijzonder het bloten en begreppelen, kunnen eventuele negatieve effecten op de vier instandhoudingsdoelen niet worden uitgesloten. Deze periode valt samen met de aanwezigheid van de dwerggans en met de eerste groepen brand- en kolganzen en smienten.

Voor het behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden (kernopgave 1) is vooral het ontbreken van obstakels in de vorm van windturbines, hoge bebouwing e.d. van belang. Dit heeft verder geen relatie met het natuurbeheer van het natuurreservaat en is dus niet van toepassing.

Het natuurbeheer grijpt niet direct in op de waterstanden, en daarmee het aanbod plas-dras situaties (kernopgave 2), in het gebied. Voor de uitvoering van het natuurbeheer kan het echter wel noodzakelijk zijn om het peil tijdelijk te verlagen. Beheerafspraken hierover maken onderdeel uit van het (nieuwe) peilbesluit, mogelijke effecten daarvan worden onder peilbeheer (zie paragraaf 9.4.2) beoordeeld.

Tabel 5 Synthese effectbeoordeling natuurbeheer op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Beweiden	+	+	+	+	n.v.t.	n.v.t.
Hooien	+	+	+	+	n.v.t.	n.v.t.
Bloten van grasland	-	-	--	-	n.v.t.	n.v.t.
Greppelonderhoud	-	-	--	-	n.v.t.	n.v.t.
Overige aspecten natuurbeheer	+	+	+	+	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het bloten van grasland en het greppelonderhoud in categorie 2b in: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepalingen zijn:

- Bloten van grasland en greppelonderhoud op percelen die door dwergganzen worden gebruikt (zie afbeelding 17) dienen plaats te vinden buiten de periode van 1 oktober – 31 maart. De werkzaamheden mogen aldaar ook in oktober worden uitgevoerd indien deze zijn afgestemd met en met instemming van de Wetlandwacht en/of de dwerggansdeskundige(n) van het Hoekschevaards Landschap.
- Bloten van grasland en greppelonderhoud op overige percelen dienen plaats te vinden buiten de periode van 1 november – 31 maart.

Alle overige vormen van natuurbeheer delen wij in categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

9.4.2 PEILBEHEER

Het Oudeland van Strijen behoort tot het bemalingsgebied Overwater & de Oude Klem in de Hoeksche Waard. Waterschap Hollandse Delta werkt aan een nieuw peilbesluit voor dit gebied. Dit nieuwe peilbesluit zal ten tijde van het tweede beheerplan (of daarvoor) in werking treden. Naast het huidige peilbeheer, wordt hierna dan ook op het nieuwe peilbesluit ingegaan.

Beschrijving huidig gebruik

Het Oudeland van Strijen behoort tot het bemalingsgebied Overwater & de Oude Klem in de Hoeksche Waard. Binnen het Natura 2000-gebied zijn 16 peilgebieden aanwezig (zie Afbeelding 35). Binnen 11 van deze peilgebieden is het peil afgestemd op de landbouw. Daarnaast zijn vijf zogenaamde peilreservaatgebieden (R1 t/m R5) waarin het peil is afgestemd op de natuur. Deze peilgebieden omvatten samen het reservaatgebied van Staatsbosbeheer. Het vigerende peil buiten het reservaatgebied varieert

van -2,35 m tot - 2,80 m NAP. Volgens het vigerende peilbesluit uit 1994 geldt ten aanzien van het reservaat een flexibel peil van -2,00 m tot -2,35 m NAP. De intentie van dit flexibel peil is een 'natuurlijk' peilverloop met een maximaal peil van -2,00 m NAP in de winter en een minimaal peil van -2,35 m NAP in de zomer. Alleen binnen het peilreservaatgebied R5 is sprake van een vast peil (-2,35 NAP). In 1998 zijn voor de peilreservaatgebieden met een variabel peil (R1 t/m R4) op ambtelijk niveau nadere afspraken gemaakt over de peilen in de loop van het jaar (zie Tabel 6).

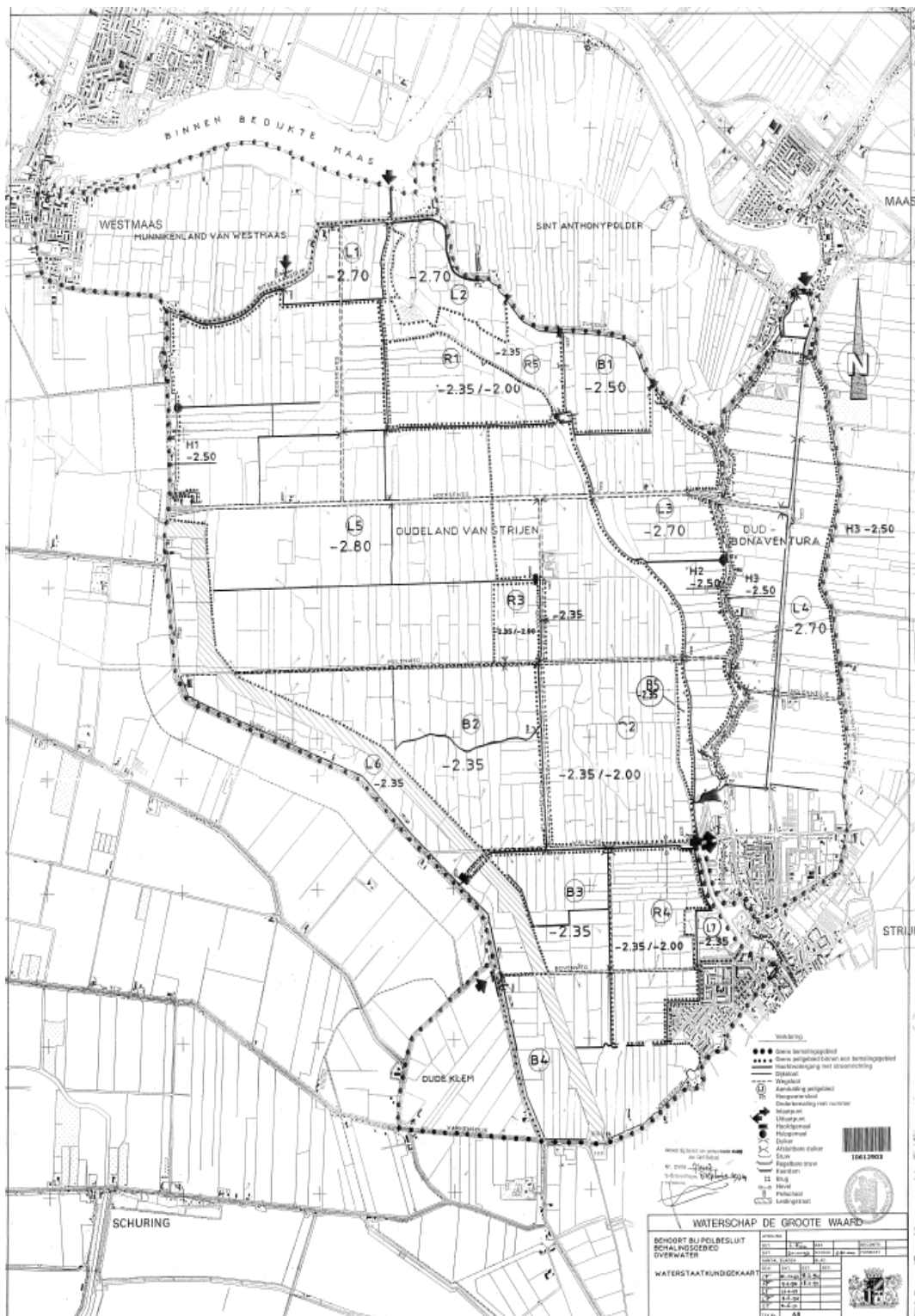
Tabel 6 Overzicht flexibel peil R1 t/m R4 binnen het SBB-reservaat.

Periode	Gewenst peil	Uitvoering
1 nov – 1 mrt	-2,20 m NAP	Gefixeerd peil ¹
1 mrt – 1 jun	-2,25 m NAP	Maximum peil ² , bovenmarge -2,20 m NAP, ondermarge -2,30 m NAP
1 jun – 15 jun	-2,35 m NAP	Maximum peil, bovenmarge -2,30 m NAP, ondermarge -2,40 m NAP
15 jun – 1 nov	-2,35 m NAP	Maximum peil, bovenmarge -2,30 m NAP, ondermarge -2,40 m NAP

¹Gefixeerd peil: stuw staat vast op het aangegeven peil, opstuwing bij waterafvoer (neerslag) wordt geaccepteerd.

²Maximum peil: er wordt geanticipeerd op het verhang in het gebied, waarvoor onder- en bovenmarges zijn gesteld.

In de praktijk blijken de gewenste peilen niet overal binnen het Natura 2000-gebied gehaald te worden. Dit geldt hoofdzakelijk voor het reservaatgebied. In het noordelijke gedeelte van het SBB-reservaat (ten noorden van de Waleweg) is het peil overwegend -2,35 NAP. In het zuidelijk gedeelte van het SBB-reservaat (ten zuiden van de Waleweg) ligt het peil in de praktijk op -2,40 m NAP). Daarnaast zijn er vrij recentelijk nog nieuwe gronden in eigendom bij Staatsbosbeheer gekomen waar het peil nog niet is afgestemd op de natuurfunctie.

Afbeelding 35 Overzicht vigerende peilgebieden in het Oudeland van Strijen.

Reservaatgebied R3 heeft geen aan-en afvoermogelijkheden en wordt in de huidige situatie alleen op peil gehouden door regenwateraanvoer. De reservaatgebieden R1, R2 en R4 zijn niet op het gewenste peil van NAP -2,00 m tot -2,35 m NAP te houden. Uit een veldproef met een peilopzet in februari

2014 en uit inventarisaties in het voorjaar/ de zomer van 2014 blijkt dit hoofdzakelijk veroorzaakt te worden door run-off over het maaiveld. Aanvullend loopt op de Bovenweg door middel van een openstaande duiker reservaatwater naar een lager gelegen landbouw gebied. Ten slotte loopt het water door middel van drainagebuizen naar lager gelegen landbouwgebieden.

Waterschap Hollandse Delta is voornemens voor het gebied een nieuw peilbesluit te nemen. Dit nieuwe peilbesluit wordt in onderstaand tekstkader nader toegelicht. Het nieuwe peilbesluit is nog niet definitief vastgesteld. Dit behoort dus (nog) niet tot het huidig gebruik en wordt zodoende nog niet beoordeeld. Peilbesluiten zijn per definitie Nbw vergunningplichtig (categorie 3). Het effect op de instandhoudingsdoelen dient bij de verlening passend te worden beoordeeld.

Toekomstig peilbesluit

Voor het Oudeland van Strijen zijn zowel EHS-doelen als Natura 2000-doelen van toepassing. Het voornaamste EHS-doel voor het gebied is het beheertype N13.01 vochtig weidevogelgrasland (zie Afbeelding 32). Bij de Natura 2000-doelen gaat het om het bieden van overwinterings- en foerageermogelijkheden voor ganzen en smienten. Voor zowel de weidevogeldoelstelling als de Natura-2000 doelen is een afwisseling gewenst van vochtige tot matig natte graslanden met in de winter en het vroege voorjaar lokaal inundatie. Dit stelt eisen aan het peilbeheer en aan de detailontwatering. De laagste terreindelen zijn hierin bepalend. In grote lijnen kan er van worden uitgegaan dat bij een slootpeil waarbij in een gemiddelde wintersituatie maximaal ca. 10 à 20 % van het gebied plas-dras staat of licht geïnundeerd is en 's zomers het slootpeil niet verder wegzakt dan circa 15 à 20 cm onder de laagste terreindelen, deze situatie voldoende te realiseren is.

Wat betreft het peilbeheer van maand tot maand, dat afgestemd is op weidevogelbeheer en wintergasten, is het van belang dat in de winter voorkomende hoge peilen in het voorjaar geleidelijk aan dalen tot aan de minimum peilen in de zomer. Enige fluctuatie van het peil rond de aangegeven waarden is hierbij toelaatbaar. Een punt van aandacht bij de streefpeilen door het jaar heen is dat voor het uitvoeren van beheerswerkzaamheden (bv. mest uitrijden en maaien en afvoeren) mogelijk tijdelijk lagere peilen gewenst zijn.

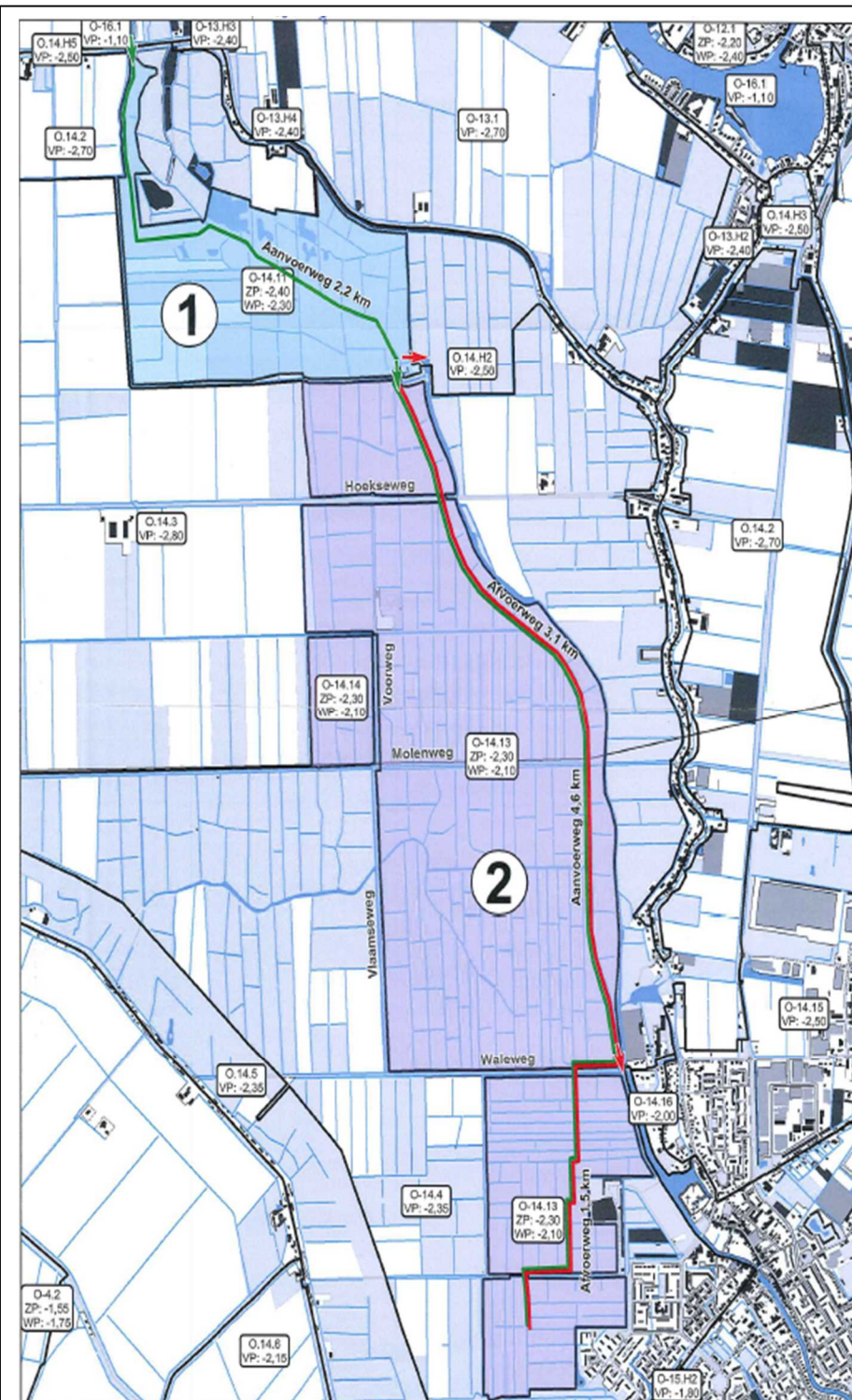
Navolgende afbeelding geeft een overzicht van de nieuwe peilreservaatgebieden zoals die in het nieuwe peilbesluit zullen worden opgenomen. Dat betekent dat enkele peilreservaatgebieden bij elkaar worden samengevoegd (in de huidige situatie zijn er vijf peilgebieden binnen het reservaat). Onderstaande voorstellen zijn echter nog niet geformaliseerd. Navolgende tabellen geven samen een overzicht van de nieuwe grondwaterpeilen conform het (voorlopig) ontwerp peilbesluit.

Voorstellen voor het nieuwe peilbesluit voor peilvak 1 binnen het SBB-reservaat (zie navolgende figuur voor de ligging van het peilvak).

Peilvak 1	
Naam	Peilvak 1
Type peilbeheer	Natuurlijk zomer- en winterpeil
Zomerpeil	-2,40 NAP (15 april)
Winterpeil	-2,30 NAP (1 november)
Beheersmarge	+ 10 cm & -10 cm t.o.v. streefpeil

Nieuw peilbesluit voor peilvak 2 binnen het SBB-reservaat (zie navolgend figuur voor de ligging van het peilvak).

Peilvak 2	
Naam	Peilvak 2
Type peilbeheer	Natuurlijk zomer- en winterpeil
Zomerpeil	-2,30 NAP (15 juni)
Winterpeil	-2,10 NAP (1 november)
Beheersmarge	+ 10 cm & -10 cm t.o.v. streefpeil

Overzicht toekomstige reservaatpeilgebieden.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het huidige peilbeheer (anno 2015) binnen het reservaatgebied is grotendeels afgestemd op de natuurfunctie. Alleen de recente toegevoegde (compensatie)gronden kennen nog een peilbeheer dat is afgestemd op de landbouw. Voor zowel de Natura-2000 doelen als de EHS doelen is binnen het reservaat een afwisseling gewenst van vochtige tot matig natte graslanden met in de winter en het vroege voorjaar

lokaal inundatie. In de praktijk worden de streefpeilen niet overal in het reservaat gehaald en wordt dus ook het gewenste streefbeeld niet overal gehaald. Daarnaast mist het huidige peilbeheer enige flexibiliteit waardoor de uitvoering van beheermaatregelen niet altijd (op het juiste moment) mogelijk is. Door dit laatste neemt de verruiging in het gebied toe. Buiten het reservaatgebied is het peilbeheer afgestemd op de landbouwfunctie. Aanwezige graslanden zijn hier relatief droog en inundaties komen niet of slechts beperkt en relatief kortstondig voor. De graslanden vormen desondanks geschikt foerageergebied. Dit dankzij het intensieve agrarisch gebruik dat hier plaatsvindt. Ook de akkers vormen voor een aantal ganzensoorten een geschikt foerageergebied. Het aanbod van voldoende voedsel is hier niet afhankelijk van het peilbeheer.

Niet overal in het natuurreservaat worden de gewenste streefpeilen gehaald. Daarnaast ontbreekt enige flexibiliteit in dit peilbeheer, met als gevolg o.a. een toenemende verruiging in het gebied. Hierdoor heeft het huidige peilbeheer een beperkt negatief effect op de aanwezige doelsoorten die in een ongunstige staat van instandhouding verkeren. Een uitzondering hierop geldt voor de smient. Deze soort zal een nadelig effect ondervinden van verruiging, aan de andere kant heeft het huidige peilbeheer in de afgelopen beheerplanperiode geleid tot een toename van het areaal plas-dras (zie ook hierna) wat gunstig is voor de soort. Het peilbeheer wordt voor deze soort dan ook als neutraal beoordeeld. De brandgans ondervindt, gezien de positieve trend, geen nadelige effecten van het huidige peilbeheer.

Om de toenemende verruiging een halt toe te roepen is het van belang dat het nieuwe peilbeheer op korte termijn wordt ingesteld. Het nieuwe peilbeheer volgt een meer natuurlijke situatie met hogere peilen in de winter die in het voorjaar geleidelijk uitzakken en is daarmee beter afgestemd op de wintergasten en het weidevogelbeheer. De beheerafspraken over tijdelijk lagere peilen zorgen voor een verbeterde uitvoerbaarheid van de beheerwerkzaamheden. Daarmee wordt onder meer de verruiging in het gebied aangepakt wat nu een belangrijk knelpunt vormt.

Het peilbeheer is niet van invloed op de landschappelijke samenhang. Het areaal plas-dras situaties kan wel worden beïnvloed door het gevoerde peilbeheer. In de afgelopen jaren is het areaal plas-dras situaties toegenomen. Dit heeft vooral te maken gehad met ontoereikend greppelonderhoud, maar deels ook met het gevoerde peilbeheer (vooral in het noordelijk deel van het reservaat) wat als positief wordt beoordeeld. Toekomstige ontwikkelingen in het gebied, zoals het instellen van het nieuwe peilbeheer, kunnen direct van invloed zijn op het areaal plas-dras in het gebied. Het nieuwe peilbeheer maakt dat beheermaatregelen, zoals het greppelonderhoud, beter uitgevoerd kunnen worden. Naar verwachting zal hierdoor het areaal plas-dras situaties afnemen. Aan de andere kant zorgt het nieuwe peilbeheer ook voor een hoger waterpeil in de winter en het vroege voorjaar waardoor meer (en langer) inundaties kunnen optreden dan nu het gevolg is. Het is vooralsnog niet te voorspellen of en in welke mate het areaal aan plas-dras situaties zal veranderen als gevolg van het nieuwe peilbeheer. Om bij eventuele nadelige effecten op het areaal plas-dras tijdig te kunnen ingrijpen is het nodig dat monitoring plaatsvindt.

Tabel 7 Synthese effectbeoordeling peilbeheer op de relevante Natura 2000- ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas-dras situaties
Huidige peilbeheer (anno 2015)	0	-	-	0	n.v.t.	+

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige peilbeheer in categorie 2b: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepalingen zijn:

- Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen drie jaar wordt een nieuw peilbeheer gerealiseerd, dat het mogelijk maakt om ruigtekruiden beter te bestrijden en dat meer hooiland mogelijk maakt.
- De oppervlakte plas-dras situaties wordt jaarlijks gemonitord.

9.4.3 SLOOTBEHEER

Beschrijving huidig gebruik

Het Waterschap Hollandse Delta is verantwoordelijk voor het beheer van de brede (hoofd)watergangen de dijk- en wegsloten, de gemalen en enkele grotere wateren bij de gemalen. De kleine watergangen (de tussensloten) zijn in onderhoud bij de eigenaren. In het reservaatgebied is dit Staatsbosbeheer die het onderhoud via pachtcontracten heeft ondergebracht bij de pachters van de gronden. In de rest van het gebied wordt het slootonderhoud van de tussensloten uitgevoerd door de agrariërs. Het beheer in en rondom de watergangen is onder te verdelen in jaarlijks onderhoud (= maaien), groot onderhoud (= baggeren) en peilbeheer (zie voorgaande paragraaf). De aanleg van baggerdepots behoort niet tot het huidig gebruik en dient apart te worden getoetst.

Jaarlijks onderhoud

Alle sloten vallen onder de Keur van het waterschap. Dit betekent dat de sloten jaarlijks moeten worden geschoond (= maaien van het natte profiel en op de kant brengen). Het schonen van sloten wordt (conform de gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen) in beginsel uitgevoerd in de periode 15 juli tot 1 november. In het reservaatgebied wordt ernaar gestreefd de jaarlijkse onderhoudsbeurt zoveel mogelijk voor 15 oktober uit te voeren. Het schonen van sloten in de periode 15 maart tot 1 juni is niet toegestaan. Buiten de voorkeursperiode is het schonen toegestaan, mits schadebeperkende maatregelen worden getroffen. Vaak gaat dit in overleg met een ecooloog die maatregelen kan voorschrijven om de ecologie zoveel mogelijk te sparen.

De baggerwerkzaamheden worden zoveel mogelijk met de baggerpomp uitgevoerd en de bagger wordt uitgespoten over het land. Dit vindt plaats in de periode na de eerste snee. Deze vorm van baggeren gaat verruiging, door braakligging bagger in de winter-voorjaarsmaanden, tegen.

Groot onderhoud

Eenmaal in de zes jaar moeten de watergangen worden gebaggerd. De verantwoordelijkheid voor uitvoering van het jaarlijkse en groot onderhoud ligt bij de aangelanden. Het waterschap controleert elk jaar op de naleving van de jaarlijkse- en grootonderhoudsverplichting (schouw). De jaarlijkse schouw

betreft maximaal één dag per jaar, in de laatste week van november, en vindt plaats vanaf de openbare weg.

Binnen het reservaatgebied worden de tussensloten door SBB zelf gebaggerd, terwijl het waterschap zelf de hoofdwatgangen en de dijk- en wegsloten onderhoudt. In de rest van het gebied wordt het baggeren eveneens door het waterschap gedaan. Het baggeren vindt in de periode 1 - 15 maart en/of 15 juli - 1 december plaats. In de praktijk worden de baggerwerkzaamheden vooral in de maand oktober uitgevoerd. Binnen het reservaatgebied wordt na 15 oktober niet meer gebaggerd.

Het SBB reservaat is in vijf blokken verdeeld. Elk jaar laat Staatsbosbeheer in één blok groot onderhoud uitvoeren (baggeren met de baggerpomp). In het zesde jaar wordt door het waterschap het groot onderhoud aan de hoofdwatgangen en de dijk- en wegsloten (zie ook hiervoor) uitgevoerd en worden er dus geen tussensloten gebaggerd.

Het baggeren in het reservaatgebied wordt uitgevoerd met een baggerpomp of kraan. De baggerpomp zuigt de bagger op en spuit dit over de aanliggende percelen. De smalle sloten worden met de kraan uitgebaggerd, waarbij de bagger direct op de kant wordt gedeponneerd. Hierbij worden zwanenmosselen door vrijwilligers weer teruggezet in de watgang. Ook buiten het reservaat worden op de kant gedeponeerde zwanenmosselen door vrijwilligers teruggezet in de watgang.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Voor het beheer en onderhoud van de watgangen gaat het waterschap te werk conform de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). De schonings- en baggerwerkzaamheden vinden grotendeels buiten de gevoelige winterperiode plaats. Vooral in de maanden september en oktober kan echter overlap plaatsvinden tussen de werkzaamheden en het arriveren van de eerste overwinteraars. Voor baggeren is daarnaast in de huidige situatie in principe uitloop tot 1 december toegestaan. Gezien het moment van arriveren van de soorten, gaat het hierbij voornamelijk om de dwerggans, kolgans en smient en in mindere mate om de brandgans die wat later in het gebied arriveert. De vogels kunnen lokaal worden verstoord door de werkzaamheden. Effecten zijn beperkt, doordat de werkzaamheden lokaal en gefaseerd plaatsvinden. Aanwezige vogels kunnen uitwijken naar een andere rust- en foerageerplaats binnen het gebied. Dit laatste geldt echter niet voor de dwerggans. Dwergganzen zijn zeer selectief en honkvast in hun perceelkeuze binnen het Oudeland van Strijen. Bij eventuele verstoring bestaat dan ook de kans dat de dwergganzen het gebied verlaten. Effecten op de dwerggans als gevolg van jaarlijks onderhoud kunnen optreden wanneer schonings- of baggerwerkzaamheden plaatsvinden ter hoogte van de vaste percelen van de dwergganzen, terwijl de soort hier op dat moment aanwezig is. Door bij de planning van de werkzaamheden hier echter rekening mee te houden (uitvoering ten minste voor 1 oktober) zijn significante effecten op de dwerggans te voorkomen.

Een groot deel van de baggerwerkzaamheden in het reservaatgebied vindt plaats met de kraan. Hierbij wordt het bagger op de kant gedeponneerd. Gezien het tijdstip van baggeren (in oktober) is het voor Staatsbosbeheer vaak niet meer mogelijk om de bagger binnen het gebied verder te verspreiden. Als gevolg hiervan treedt ter plekke van de gedeponeerde bagger verruiging op. Dit gaat ten koste van het areaal aan geschikt foerageergebied voor de doelsoorten. Gezien het beperkte areaal is het effect op de doelsoorten te verwaarlozen. Belangrijker is dat het baggeren zelf verstorend kan werken op de dwergganzen in het gebied, die al rond 1 oktober aankomen. Verstoring van andere soorten is daarentegen uit te sluiten, omdat de ganzen en smienten in oktober nog maar in kleine aantallen aanwezig zijn en er nog veel gras in de polder is en er dus voldoende uitwijkmogelijkheden zijn.

Het slootbeheer is niet van invloed op de kernopgaven van het gebied door het ontbreken van een relatie.

Tabel 8 Synthese effectbeoordeling slootbeheer op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Jaarlijks onderhoud (schonen, inclusief baggeren met de baggerpomp)	0	0	--	0	n.v.t.	n.v.t.
Groot onderhoud (baggeren)	0	0	--	0	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige slootbeheer in categorie 2b: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepaling is:

- Uitvoering van jaarlijks of groot onderhoud aan watergangen in het natuurreservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans (zie Afbeelding 17) buiten de periode 1 oktober – 31 maart.

9.4.4 LANDBOUW EN AGRARISCH GEBRUIK BUITEN HET RESERVAATGEBIED

Beschrijving huidig gebruik

Reguliere agrarische activiteiten

Het agrarisch gebruik binnen het Oudeland van Strijen is vooral gericht op de productie van melk (koe en geit), vlees (rund, schaap, geit) en akkerbouwgewassen. Een deel wordt gebruikt voor intensieve volleggronstuinbouw. Het grootste deel van het Oudeland van Strijen wordt gebruikt voor veeteelt (weide), met een relatief extensief gebruik. Akkerbouw en tuinbouw vinden voornamelijk in het noordwesten plaats.

In het gangbare agrarische gebruik vinden onder andere de onderstaande activiteiten ten behoeve van de opbrengsten plaats:

- het weiden van vee;
- bemesten;
- grasbewerking (o.a. maaien)
- zaaien, oogsten en grondbewerking;
- uitvlakken van gedempte greppels;
- onderhouden en vervangen van drainages en greppels;
- overige activiteiten.

Greppels die door ruilverkaveling in het verleden in graslandpercelen vrij kwamen te liggen daarom destijds zijn gedempt moeten periodiek worden opgevuld en uitgevlakt. Dit is nodig om plas-drassituaties en daarmee gezondheidsklachten aan de poten van het vee en vermindering van de kwaliteit van het gras voor vee (en ook voor ganzen en smienten) te voorkomen.

Bij overige activiteiten moet gedacht worden aan zaken zoals aanplanten of rooien van erfbeplanting bij veehouderijen, afrasteren van percelen met prikkeldraad e.d., reguliere aan- en afvoer (melk, mest, voer, etc.), lozen op het riool en opslag van brandstoffen, bestrijdingsmiddelen etc.

Agrarisch natuurbeheer

Binnen het Oudeland van Strijen (buiten het SBB-reservaat) vindt op een aantal percelen agrarisch natuurbeheer plaats:

- Weidevogelbescherming en -beheer: Op een aantal cultuurgraslanden vindt vrijwillige weidevogelbescherming plaats door de leden van de subgroep weidevogelbescherming van de Vogelwerkgroep van het Hoeksche Waards Landschap. Daarnaast ontvangt een aantal agrariërs een (SNL) subsidie voor weidevogelbeheer. Dit beheer betekent in de praktijk dat er vooral later wordt gemaaid. De volgende beheerpakketten worden in het Oudeland van Strijen uitgevoerd:
 - A01.01.01a : uitgestelde maai datum 1 juni;
 - A01.01.01b : uitgestelde maai datum 8 juni;
 - A01.01.01c : uitgestelde maai datum 15 juni;
 - A01.01.04a2 : legselbeheer op grasland.

Het weidevogelbeheer wordt anno 2015 geregeld door de gebiedscoördinator van Voorne-Putten. De Hoeksche Waard wil een eigen collectief gaan vormen, waarbij met ingang van 2016 het weidevogelbeheer onder verantwoordelijkheid van de Coöperatie Collectief Hoeksche Waard (CCHW) komt te vallen.

- Akkerrandenbeheer: Een aantal boeren voert in het Oudeland van Strijen akkerrandenbeheer uit in het kader van de regeling 'Hoeksche Randen'. Per jaar kan het aantal deelnemers variëren, omdat het om 1- jarige overeenkomsten gaat. Het merendeel van de huidige randen in het Oudeland van Strijen betreft meerjarig gras, andere randen bestaan uit eenjarige bloemen, meerjarige graskruiden of 1 jarig wintervogelakker(rand). De regeling 'Hoeksche Randen' die in 2014 en 2015 loopt, is ter overbrugging van de periode tussen de Agrorandregeling die inmiddels is beëindigd (looptijd 2008 – 2013) en de inwerkingtreding van het agrarisch natuurbeheer in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vanaf 2016.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het huidige agrarisch gebruik zorgt voor een ruim aanbod van preferent voedsel voor de overwinterende ganzen en smienten: eiwitrijk gras, graan(resten), nog niet gerooide suikerbieten en oogstresten. Ook draagt het bij aan de gewenste openheid. Daar staat tegenover dat door het agrarisch gebruik ook sprake is van enige verontrusting en daarmee conflicterend met de randvoorwaarde rust. Deze verontrusting weegt echter niet op tegen het aanbod van voedsel. Verstoring treedt vooral op tijdens het bewerken van het land of het inzaaien/planten van nieuwe gewassen in het najaar (oktober/november). Het merendeel van de werkzaamheden vindt echter plaats buiten de gevoelige winterperiode. De mate van verstoring is dan ook beperkt, daarnaast zijn de werkzaamheden lokaal van aard waardoor de vogels gemakkelijk kunnen uitwijken. Eventuele nadelige effecten zijn te verwaarlozen. Per saldo is het huidige agrarische gebruik positief voor het halen van de Natura 2000-doelen. Een uitzondering hierop vormt de dwerggans. De vaste rust- en verblijfplaatsen van de dwerggans bevinden zich hoofdzakelijk in het reservaatgebied, waar het natuurbeheer gericht is op de opvang van wintergasten en weidevogels. Agrarische activiteiten buiten het reservaatgebied zijn zodoende weinig van invloed op de dwerggans.

Een agrarische activiteit die (in theorie) wel tot aanzienlijk nadelige effecten kan leiden op de doelsoorten betreft het omzetten van permanent grasland. Op grond van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) mag binnen Natura 2000-gebied echter geen grasland worden omgezet, waardoor deze activiteit niet aan de orde is binnen het Oudeland van Strijen.

Na het beëindigen van het opvangbeleid voor overwinterende ganzen en smienten per 1 september 2014 is het agrarisch natuurbeheer dat in het gebied plaatsvindt uitsluitend gericht op weidevogels en akkervogels en niet of nauwelijks op de doelsoorten. Van de doelsoorten profiteert alleen de smient van het agrarisch natuurbeheer en dan specifiek van het akkerrandenbeheer. De randen zorgen voor beschutting langs de watergangen en leveren een bijdrage aan de waterkwaliteit. Dit wordt als een positief effect voor de smient beschouwd. Aan de andere kant neemt door de randen het (potentiële) oppervlak aan foerageergebied voor de ganzen af, dit oppervlak is echter te verwaarlozen ten opzichte van het totale aanbod van geschikt foerageergebied.

Het landbouwkundig gebruik drukt een belangrijke stempel op het landschap van het Oudeland van Strijen, aangezien het gebied vooral uit grasland- en akkerbouwpercelen bestaat. Het is niet voor niets dat het gebied tot voor kort, als onderdeel van de Hoeksche Waard, tot een Nationaal Landschap behoorde (thans zijn de nationale landschappen binnen de Provincie Zuid-Holland geschrapt als nationale beleidscategorie, zie ook paragraaf 8.4.5). Kernkwaliteiten van het landschap binnen de Hoeksche Waard (alsook het Oudeland van Strijen) zijn de historische landschapselementen van polderpatroon: kreekruggen en dijken en de grote mate van openheid. Het landbouwkundig gebruik draagt hier zeker aan bij en wordt dan ook als positief beoordeeld met betrekking tot de kernopgave landschappelijke samenhang. Het landbouwkundig gebruik heeft geen relatie met het de kernopgave plas-dras situaties. Het peilbeheer dat is afgestemd op het landbouwkundig gebruik wel, maar dat is reeds in paragraaf 9.4.2 separaat beoordeeld.

Tabel 9 Synthese effectbeoordeling landbouw en agrarisch (natuur)beheer op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas-dras situaties
Reguliere agrarische activiteiten	+	+	0	+	+	n.v.t.
Agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer en akkerranden)	0	0	0	+	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige agrarisch beheer in categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

9.4.5 WILDBEHEER EN SCHADEBESTRIJDING

Beschrijving huidig gebruik

Binnen het Natura 2000-gebied vindt uitsluitend beheer en schadebestrijding plaats. 'Beheer' heeft betrekking op de aantalsregulatie van potentiële plaagsoorten en schadebestrijding op het voorkomen van schade aan –bijvoorbeeld – gewassen. Jacht uitsluitend om te oogsten is niet toegestaan in Vogelrichtlijngebieden.

De Faunabeheereenheid (FBE) Zuid-Holland behartigt de belangen van de wildbeheereenheden (WBE's), waarin o.a. de jagers zijn georganiseerd. Binnen het Oudeland van Strijen is de WBE Hoeksche Waard actief.

De FBE stelt faunabeheerplannen op, op grond waarvan de FBE een ontheffing kan aanvragen. Met behulp van de door de FBE aangevraagde ontheffing kan een jager uitvoering geven aan het beheer en de schadebestrijding.

Beheer en schadebestrijding

Voor beheer en schadebestrijding is op basis van artikel 65 respectievelijk 67 en 68 van de Flora- en faunawet een vrijstelling, aanwijzing of ontheffing noodzakelijk.

1. Landelijke vrijstelling (artikel 65 lid 3 Flora- en faunawet).

In het kader van de landelijke vrijstelling mag een aantal diersoorten opzettelijk verontrust en gedood worden om belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of schade aan flora en fauna te voorkomen. Op dit moment gaat het om de volgende diersoorten: Canadese gans, houtduif, konijn, kauw, vos, zwarte kraai. Ter voorkoming van belangrijke schade mogen deze soorten opzettelijk verontrust en gedood worden.

2. Ontheffingen (artikel 68 van de Flora- en faunawet)

In het gebied gelden diverse ontheffingen op basis van artikel 68 ter voorkoming van landbouwschade. Deze ontheffingen worden verleend door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH).

Er zijn ontheffingen verleend voor het opzettelijk verontrusten en doden van wilde eend, fazant, haas, knobbelswaan en meerkoet. Voor wilde eend, knobbelswaan en meerkoet zijn algemene ontheffingen aan de FBE verleend voor de gehele Provincie Zuid-Holland. Deze kunnen ook worden gebruikt in het Oudeland van Strijen. In deze ontheffingen zijn geen specifieke voorwaarden verbonden aan het optreden in Natura 2000-gebieden. Wel is het uitgangspunt dat het beheer- en schadebestrijding na 12:00 uur plaatsvindt. Ook moet er een afstand van ten minste 500 meter tot foeragerende ganzen en smienten in acht worden genomen. Er worden aparte ontheffingen afgegeven voor het beheer van hazen en fazanten in de periode oktober t/m december gericht op het verlagen van de stand van hazen en fazanten in het Oudeland van Strijen. In deze ontheffingen zijn de bovengenoemde tijd- en locatiebeperking concreet als voorwaarden opgenomen. Voor wilde eenden is naast de algemene ontheffing, ook een aparte ontheffing afgegeven voor het Oudeland van Strijen.

Voor reeën is binnen de Provincie Zuid-Holland aan de FBE een algemene ontheffing verleend voor het opzettelijk verontrusten en doden in het belang van de openbare veiligheid en ter voorkoming van onnodig lijden van zieke en gebrekkige dieren. Ook zijn verschillende ontheffingen verleend voor het zoeken, rapen en bewerken van nesten /eieren van o.a. ganzen en knobbelswanen.

Ook voor het doden van grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen is een ontheffing afgegeven. Conform deze ontheffing is beheer en schadebestrijding van overzomerende (stand)ganzen in de zomerperiode toegestaan. Daarbij is het niet noodzakelijk om de hierboven genoemde voorwaarden (ten aanzien van afstand en tijd) in acht te houden, aangezien de wintergasten waarvoor het Oudeland van Strijen is aangewezen dan niet aanwezig zijn. In de winterperiode is beheer en schadebestrijding in het Oudeland van Strijen niet toegestaan. Voor het doden van smienten zijn in het verleden ook ontheffingen afgegeven. De laatste ontheffing is inmiddels verlopen, waardoor er in de huidige situatie (anno 2015) geen ontheffing voor het doden van smienten is.

Beheer en schadebestrijding van ganzen dient plaats te vinden conform het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland (zie ook paragraaf 8.4.3). De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de

ganzenpopulatie zijn vastgelegd in het Faunabeheerplan Ganzen. Dit faunabeheerplan is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor beheer en schadebestrijding van ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het Faunabeheerplan is tevens de basis voor de vergoeding van schade door ganzen en smienten.

3. Aanwijzingen (art. 67 Flora- en faunawet)

In het Oudeland van Strijen geldt een aanwijzingsbesluit voor beheer en schadebestrijding van exoten en verwilderde dieren (PZH-2012-349284462). In dit besluit is bepaald dat de volgende diersoorten opzettelijk verontrust of gedood mogen worden: Nijlgans, gedomesticeerde grauwe gans (soepgans), Indische gans, rosse stekelstaart, gedomesticeerde rotsduif, Amerikaanse nerts, marterhond, wasbeer, beverrat en muskusrat. Voor het doden van reeën in het belang van de openbare veiligheid en ter voorkoming van onnodig lijden geldt een aparte aanwijzing van art. 67 van de Flora- en faunawet in Zuid-Holland.

Muskusrattenbestrijding

Muskusrattenbestrijding is nodig vanuit het oogpunt van veiligheid van de waterkeringen. In het Oudeland van Strijen is de muskusrattenbestrijding uitbesteed aan het Waterschap Rivierenland.

Om uitbreiding en verspreiding van de muskusrat vanuit het reservaatgebied te voorkomen, vindt jaarlijks in zowel de winter- als zomerperiode een gebiedsdekkende controle plaats op de aanwezigheid van muskusratten. De controle neemt ongeveer 20 werkdagen in beslag. De benodigde tijd is afhankelijk van het aantal bestrijders dat wordt ingezet en het aantal muskusratten dat moet worden gevangen. De bestrijding vindt vooral in de winterperiode plaats, omdat de bestrijder dan voldoende zicht heeft en de slootkanten toegankelijk zijn. De aantallen weg te vangen muskusratten zijn in de winterperiode daarnaast nog beperkt (de voortplantingstijd van muskusratten duurt van maart tot november). Tevens is in de winterperiode de kans op het vangen of klemmen van muskusratten het grootst, want de winterperiode kent aan het begin en aan het eind een trekperiode van muskusratten.

De bestrijding in het natuurreservaat vindt hoofdzakelijk te voet plaats, dit om de rust van overwinterende ganzen en smienten en andere fauna in het gebied zo min mogelijk te verstoren. De controle wordt bloksgewijs aangepakt. Wanneer er aanwijzingen zijn dat er muskusratten aanwezig zijn, worden deze volgens de vigerende voorschriften (PZH-2012-349284462) bestreden. Er wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van klemmen, zodat betreding van het gebied als gevolg van controle van de vangmiddelen tot een minimum wordt beperkt.

De bestrijding van de muskusrat buiten de winterperiode vindt plaats op de reguliere wijze (dus met voertuig).

Bestrijding bruine rat

Per 1 januari 2015 mogen bruine ratten buiten alleen nog met klemmen worden bestreden. Het waterschap doet dit niet, waardoor er feitelijk geen bestrijding van bruine rat plaatsvindt.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Beheer en schadebestrijding

Voor beheer en schadebestrijding van ganzen is een ontheffing ex. artikel 68 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Nieuwe ontheffingen worden onder voorwaarden, zoals vastgelegd in het (nog op te stellen) Faunabeheerplan Ganzen, verleend. Dit faunabeheerplan moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid: het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland (2015). Conform het ganzenbeleidskader is beheer- en schadebestrijding binnen het Natura 2000-gebied niet toegestaan in de periode 1 november tot 15 februari. Buiten deze periode mag alleen bestrijding van overzomerende (stand)ganzen plaatsvinden. Er

vindt in het kader van beheer- en schadebestrijding dus geen afschot van doelsoorten in het Natura 2000-gebied plaats. Er is echter overlap tussen de periode waarin overzomerende (stand)ganzen (zoals grauwe gans) mogen worden bestreden en de aanwezigheid van overwinterende doelsoorten. In het geval van bestrijding van overzomerende ganzen in de maanden september, oktober, februari en maart is er dan ook een gereede kans op verstoring van trekkende en overwinterende doelsoorten. Door in deze periode geen afschot van overzomerende ganzen in het Oudeland van Strijen uit te voeren, blijven de effecten van verstoring op de kolgans, dwerggans en smient beperkt. Het bewerken van nesten en eieren in deze periode is wel toegestaan. Dit vindt hoofdzakelijk in het rietmoeras langs de Keen plaats en leidt in de huidige situatie niet tot verstoring. Effecten op de brandgans zijn, gezien de positieve aantalsontwikkeling, bij voorbaat uitgesloten.

Schadebestrijding van andere soorten in het Oudeland van Strijen vindt conform de verleende ontheffingen alleen plaats na 12.00 uur, en er wordt een afstand van ten minste 500 meter tot de foeragerende ganzen en smienten in acht genomen (dit geldt alleen voor de winterperiode)²⁰. Mits deze werkwijze in acht wordt genomen kunnen effecten van beheer- en schadebestrijding op de doelsoorten worden uitgesloten.

Bestrijding muskusratten

Muskusrattenbestrijding is nodig vanuit het oogpunt van veiligheid van de waterkeringen. De noodzakelijke betreding bij controles en bestrijding in de winterperiode conflicteert beperkt met de randvoorwaarde rust. De verstoring is door de gehanteerde aanpak (controle wordt te voet uitgevoerd, er wordt gebruik gemaakt van klemmen en bijvangsten van watervogels worden zoveel mogelijk voorkomen door stokjes voor de klemmen) beperkt en wordt als een beperkt negatief effect beoordeeld voor de kolgans en smient. Door bij de betreding van het gebied voldoende afstand te bewaren tot foeragerende of rustende groepen ganzen en smienten kan de verstoring verder worden beperkt. Effecten op de brandgans kunnen gezien de positieve aantalsontwikkeling bij voorbaat worden uitgesloten.

Indien bestrijding van muskusratten in de winterperiode plaatsvindt ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans kunnen significante effecten op deze soort niet worden uitgesloten. De dwergganzen zijn in het Oudeland van Strijen (sterk) gebonden aan een aantal vaste locaties en kunnen, in tegenstelling tot de andere doelsoorten, niet of nauwelijks uitwijken naar ander rust- en foerageergebied in het geval van verstoring. Door ter hoogte van de verblijfplaatsen van de dwerggans (en omgeving) in de winterperiode geen bestrijding te laten plaatsvinden kan verstoring van deze soort grotendeels worden voorkomen. Significante effecten op de dwerggans zijn onder die voorwaarde uitgesloten.

Beheer en schadebestrijding van ganzen en overige soorten alsook muskusrattenbestrijding hebben geen relatie met de kernopgaven.

²⁰ Deze werkwijze is als voorwaarde in verleende ontheffingen opgenomen of geldt als uitgangspunt voor beheer- en schadebestrijding op basis waarvan ontheffingen zijn verleend.

Tabel 10 Synthese effectbeoordeling wildbeheer en schadebestrijding op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Beheer- en schadebestrijding ganzen in het Natura 2000-gebied	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
Beheer- en schadebestrijding overige soorten	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Muskusrattenbestrijding	0	-	--	-	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige beheer- en schadebestrijding in categorie 2b: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepalingen zijn:

- Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen²¹ vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
- Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- en dwergganzen en smienten, behoudens dreigende calamiteiten (i.c. dreigende verzakking van waterkeringen).
- Controle en bestrijding van muskusratten nabij de percelen die frequent door de dwergganzen worden gebruikt (zie Afbeelding 17) vindt in de periode 1 oktober – 31 maart uitsluitend plaats nadat contact is geweest met Staatsbosbeheer (eigenaar/beheerder van het gebied) alsmede de Wetlandwacht en/of de dwergganzendeskundigen van de Stichting Hoekschevaards Landschap en dit gebied door deze laatste organisaties is vrijgegeven. Deze regel geldt niet als sprake is van een (dreigende) calamiteit.

9.4.6 VISSERIJ

Beschrijving huidig gebruik

Beroepsvisserij

Er is één binnenvisser actief in het gebied (Van der Waal). Er wordt in drie wateren in het gebied (De Keen, Afwatering Oudeland Strijen en watergang parallel aan De Keen) gevisst op brasem en karper. De verwijderde vissen worden direct na het onttrekken teruggezet in andere wateren buiten het Oudeland van Strijen. Deze bemonstering (door middel van electrovisserij) vindt plaats in de periode december – januari. De totale bemonstering van de drie wateren duurt drie dagen. Verder wordt (op initiatief van de binnenvisser of de plaatselijke hengelsportvereniging) blankvoorn, zeelt en snoek uitgezet.

Visstandonderzoek

Waterschap Hollandse Delta is verplicht om, in het kader van de KRW, monitoring uit te voeren in de zogeheten KRW-waterlichamen: de grotere watergangen in het gebied. Onderdeel van deze monitoring, die ten minste één keer per zes jaar plaatsvindt, is onderzoek naar vissen.

Sportvisserij

Binnen het Oudeland van Strijen zijn in de afgelopen jaren alleen visrechten of –vergunningen afgegeven voor de hoofdwatgangen die vanaf de verharde wegen te bevissen zijn. Hieronder vallen de watgangen rondom het gebied en de wateren aan de Voorweg, Molenweg, Vlaamseweg, Waleweg, Bovenweg en de Hoekseweg. Er mag conform de visrechten en vergunningen dus op verschillende plekken in het gebied worden gevisst. In de praktijk wordt alleen langs de wegen en langs de Keen gevisst. Staatsbosbeheer geeft geen toestemmingen voor het betreden van percelen, waardoor het niet mogelijk is om in het reservaat te vissen, uitgezonderd (die delen van) de watgangen die vanaf de weg bereikbaar zijn.

In het gebied mogen alleen leden van hengelsportverenigingen vissen die zijn aangesloten bij de hengelsportfederatie 'Hoekse Waard'. Dit zijn anno 2015 de hengelsportverenigingen 'Ons genoeg' (Oud-Beijerland), 'Binnenmaas' (Mijnsheerenland), 'Ons plezier' (Heinenoord), 'Hoekse waard' (Numansdorp), 'De Rietvoorn' (Strijen) en 'De Torrepickers' (Mijnsheerenland). Alleen leden van de hengelsportvereniging 'De Rietvoorn' mogen in dit gebied vissen op roofvis.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

De beroepsvisser is enkele dagen aanwezig in de winterperiode. Op de Keen wordt het vissen aan het zicht onttrokken door het tussengelegen rietmoeras. Het vissen vindt hoofdzakelijk langs de rand van het gebied plaats, is kortdurend en lokaal van aard. Verstoring is niet aan de orde of is zeer beperkt en zal niet tot effecten leiden.

Visstandonderzoek in het kader van de KRW vindt in de winterperiode plaats. Dit is in de zomerperiode namelijk niet mogelijk, omdat in deze periode de kans op vissterfte het grootst is. Aard en omvang van het onderzoek is echter zeer beperkt; gedurende de gehele winterperiode wordt slechts op drie plaatsen gedurende één tot enkele dagen gevisst. De verstoring is dan ook marginaal.

Sportvissen vindt alleen langs de randen van het gebied plaats. Dit leidt niet tot verstoring van ganzen en smienten in het gebied. Sportvisserij heeft in de huidige situatie geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 11 Synthese effectbeoordeling visserij op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte).

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerlgans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Beroepsvisserij	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Visstandonderzoek	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Sportvisserij	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij de huidige drie vormen van visserij in categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

9.4.7 RECREATIE

Beschrijving huidig gebruik

Extensieve recreatie

In het gebied vinden verschillende extensieve vormen van recreatie plaats: wandelen, hond uitlaten (niet toegestaan in SBB-reservaat, daarbuiten conform de APV gemeente Strijen), joggen, fietsen (vooral in de zomer), vogels kijken (al dan niet met een auto), bezoek aan het vogelobservatiepunt van Staatsbosbeheer, bezoek aan het koffiepunt (voorheen een theehuis) op Oudendijk nummer 40 en in de vorm van door Staatsbosbeheer of het Hoekschewaards Landschap georganiseerde excursies en natuurwandelingen.

Kartbaan

Midden in het Natura 2000-gebied, aan de Voorweg, bevindt zich een kartbaan. De kartbaan heeft een oppervlakte van circa 2,2 ha. De baan is hier sinds de begin jaren '60 gevestigd. Het gebruik van de kartbaan is in de afgelopen beheerplanperiode niet veranderd. De kartbaan wordt in de weekenden en op woensdagmiddag overdag uiterlijk tussen 9:00 en 18:00 uur gebruikt. In de weekenden vinden wedstrijden en trainingen plaats; op woensdagmiddag wordt er ook getraind. De wedstrijden vinden in de periode maart tot en met oktober plaats, de trainingen het hele jaar door.

De wedstrijden zijn voor het publiek toegankelijk. Er komen 500-750 toeschouwers op een wedstrijd af. Op het terrein van de kartbaan is parkeergelegenheid voor de deelnemers aan de wedstrijden. De toeschouwers parkeren op de volgende locaties:

- het terrein van de kartbaan (binnen het hek): 140 auto's;
- de grond aan de buitenkant langs het hekwerk van de kartbaan aan de Voorweg (in eigendom van de kartbaan): 40 auto's;
- in de berm langs de Voorweg in het verlengde van de kartbaan: 20 auto's;
- in de berm langs de Hoekseweg: 20 auto's.

Nadat de Raad van State in 2010 goedkeuring heeft onthouden aan het bestemmingsplan Polder het Oudeland, 1e herziening), heeft de gemeente Strijen recentelijk een nieuw ontwerp bestemmingsplan (Kartbaan 2014) opgesteld. Dit plan heeft van 01-12-2014 tot 12-01-2015 ter inzage gelegen. Op 29 september 2015 heeft de gemeenteraad van Strijen het definitieve bestemmingsplan Kartbaan 2014 gewijzigd vastgesteld. Dit is ter inzage gelegd van 6 november tot 21 december 2015. Het bestemmingsplan is opgesteld om de bestaande kartbaan planologisch in te passen.

De milieuvergunning uit 2004 is nog steeds vigerend, hierin staan voorschriften ten aanzien van het gebruik van de kartbaan (aantal en type karts, aantal trainingen en wedstrijddagen) geluid, veiligheid, bodem, afvalstoffen, stookinstallatie, bovengrondse brandstofopslag en instructies en onderhoud. De belangrijkste voorschriften zijn:

- de terreinverlichting mag slechts branden tijdens de openingstijden en vanaf een half uur daarvoor tot een half uur daarna;
- er mag uitsluitend met vijf onderscheiden typen karts een bepaald aantal keren per jaar (gespecificeerd naar typen trainingen en wedstrijden) een maximaal totaal aantal uren gereden worden. Dit moet vastgelegd worden in een logboek;
- de Voorweg moet te allen tijde vrij toegankelijk zijn.

Tabel 12 Vergund gebruik van de kartbaan volgens de Wm-vergunning uit 2004. Voor iedere bedrijfssituatie gelden de maximale aantallen voertuiguren en het maximum aantal malen dat deze bedrijfssituatie per kalenderjaar op mag treden. (bron: Wm-vergunning).

Type kart	Aantallen voertuiguren per situatie				
	Maximale wedstrijddag	Trainingsdag t.b.v. maximale wedstrijddag	Overige wedstrijddagen	Normale weekendtraining	Normale woensdagmiddag-training
Mini junioren	20	16,7	15	16,7	10
Nationaal junioren	20	16,7	15	8,3	-/-
ICA+PROMO 95	20	16,7	15	8,3	-/-
125 Cross	20	16,7	15	8,3	-/-
125 CC	20	16,7	15	8,3	-/-
# per jaar	5	5	6	50	25

Recreatief vliegen met kleine sportvliegtuigjes

In de weekenden en tijdens helder weer is vaak sprake van langdurige aanwezigheid van particuliere sportvliegtuigjes boven het Oudeland van Strijen. Conform de Luchtvaartwet geldt als minimale vlieghoogte boven onbebouwd gebied 500 ft (circa 150 meter). In de gedragscode voor recreatieve vliegers van de KNVvL (2013) is opgenomen dat bij de planning en tijdens de vluchtuitvoering natuurbeschermingsgebieden (waaronder Natura 2000-gebieden) zoveel mogelijk worden vermeden. In die gevallen waarin het overvliegen van deze gebieden niet valt te vermijden wordt een vlieghoogte van minimaal 1.000 ft aangehouden, behoudens wanneer sprake is van een beroepsmatige noodzaak om lager te vliegen. De geconstateerde frequente aanwezigheid van sportvliegtuigjes boven het Oudeland van Strijen is strijdig met de genoemde gedragscode.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

In de huidige situatie is sprake van verschillende vormen van recreatie. Alle recreatievormen veroorzaken een bepaalde mate van verstoring. Er is sprake van extensieve recreatie die voor weinig verstoring zorgt en intensievere vormen van recreatie (gebruik kartbaan en sportvliegtuigen) waar meer verstoring van uit gaat.

Extensieve recreatie

Verstoring van overwinterende ganzen en smienten door natuurrecreanten (vogel- en ganzenexcursies, individuele vogelaars), joggers, wandelaars en fietsers in het gebied is marginaal. In het gebied (loslopende) honden kunnen in potentie echter wel voor verstoring zorgen.

Loslopende honden vormen in potentie vooral een versturende factor indien ze zich meer nabij essentiële onderdelen van het leefgebied van de doelsoorten bevinden, bijvoorbeeld op de Molenweg nabij de dwergganzen. Dit is echter niet het geval. Op de officiële wandelpaden in het gebied (pad naar de vogelkijkhut, pad langs de Keen en op de percelen van Staatsbosbeheer) zijn daarnaast honden verboden.

Door de verschillende (extensieve) recreatievormen is sprake van enige verstoring. Vanwege het extensieve karakter van de recreatie, de zonering door de wegenstructuur in het gebied en de omvang van het gebied zijn effecten echter uitgesloten.

Kartbaan

Door de voorschriften in de vigerende milieuvergunning zijn versturende effecten op de Natura 2000-doelen beperkt en in omvang begrensd. Daarnaast treden de versturende effecten slechts in een beperkt deel van de kwetsbare winterperiode op door het gebruik van de kartbaan; wedstrijden zijn het meest versturend vanwege de aanwezigheid van publiek. In de periode november tot en met februari vinden echter geen wedstrijden plaats. In die periode vinden alleen trainingen plaats. Bovendien worden de meeste auto's op het terrein van de kartbaan geparkeerd en is er nauwelijks sprake van voorbij wandelende mensen. Alleen bij een maximaal aantal toeschouwers staan mogelijk in totaal 40 auto's buiten het terrein (op loopafstand) van de kartbaan geparkeerd.

In het kader van de bestemmingsplanprocedure heeft Bureau Waardenburg onderzoek uitgevoerd naar de effecten op de aangewezen ganzensoorten en de smienten (Boudewijn, 2012). Hieruit bleek dat de ganzen op dagen dat er met karts gereden wordt een grotere afstand bewaren tot de kartbaan dan op dagen dat er niet wordt gereden. Na het karten foerageren de ganzen weer dicht bij de kartbaan. Er is dus een tijdelijke invloed van de kartbaan, maar geen significant negatief effect.

Recreatief vliegen met kleine sportvliegtuigjes

Vliegtuigen hebben een groot versturend effect op vogels (Lensink et al., 2011). Door de combinatie van hoogte en afstand treedt verstoring al dan niet op. Uit de verschillende studies komt een algemeen beeld naar voren waaruit blijkt dat tot een vlieghoogte van 1000 meter (3.000 ft) versturende effecten kunnen optreden en tot een gemiddelde afstand van 2 km (Lensink et al., 2011). De range van vlieghoogtes waarbij reacties werden waargenomen bij ganzen varieert tussen 140-3100 m. De range van vliegafstanden waarbij gedragsveranderingen werden waargenomen bij ganzen ligt tussen de 1000-3200 m (Krijgsveld et al., 2008). In een onderzoek naar vluchtgedrag van kolganzen en smienten bij vliegveld Eelde (Lensink et al., 2007) werd gevonden dat minder dan 10% van de foeragerende ganzen opvloog door landende vliegtuigen. Het gros van de reacties had plaats wanneer het vliegtuig binnen een afstand van 1 km passeerde. Vliegtuigen vlogen tussen de 150 en 650 m hoogte over het gebied. De gemiddelde vlieghoogte van overkomende vliegtuigen waarbij ganzen opvlogen lag op 230 m. Hoe hoger het vliegtuig passeerde, hoe minder versturend effect het had. Smienten vlogen niet op, ook niet groepen die direct onder de aanvliegroute zaten.

De minimale vlieghoogte van sportvliegtuigjes conform de gedragscode van de KNVvL (1000 voet = 300 m) ligt buiten de verstoringsgevoelige hoogtecontour van overwinterende ganzen en smienten (uitgaande van Lensink et al, 2007). De afstand tot op waar ganzen en smienten worden verstoord door passerende vliegtuigen en de vliegwijze is naar verwachting echter belangrijker voor de mate van verstoring (zie ook hiervoor).

In de winterperiode leiden laagvliegende sportvliegtuigjes in het Oudeland van Strijen tot ernstige verstoring van de aanwezige overwinterende ganzen en smienten, temeer uit de praktijk blijkt dat regelmatig vliegtuigjes zich niet aan de voorgeschreven vlieghoogte houden. Daarnaast zijn verschillende waarnemingen gedaan van vliegtuigjes die langdurig boven het gebied manoeuvres uitvoerden. Deze verstoring kan worden beperkt wanneer de sportvliegtuigjes de gedragscode eerbiedigen (Natura 2000-gebieden vermijden en minimale vlieghoogte van 300 meter). Hiervan is in de praktijk echter lang niet altijd sprake, waardoor significant negatieve effecten waarschijnlijk zijn.

Tabel 13 Synthese effectbeoordeling recreatie op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Extensieve recreatie	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Gebruik kartbaan	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Recreatief vliegen met kleine sportvliegtuigjes	--	--	--	--	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

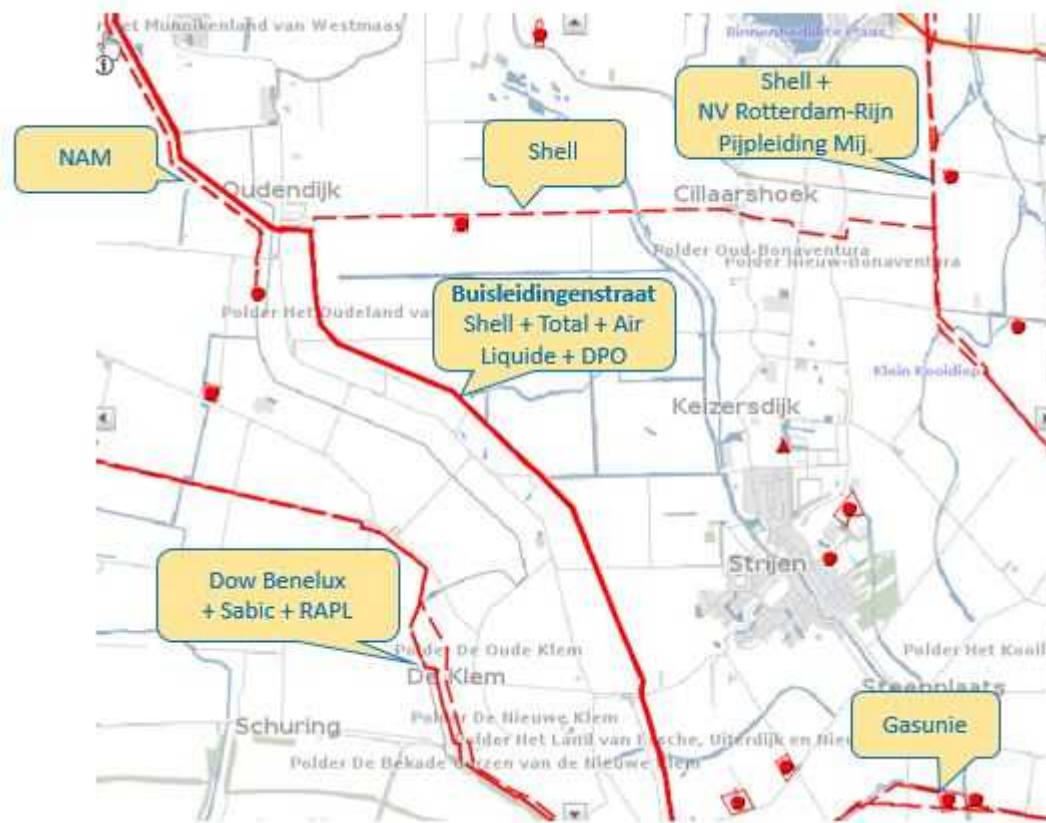
Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige recreatief gebruik als volgt:

- Wandelen, de hond uitlaten, joggen, fietsen, vogels kijken, bezoek aan het vogelobservatiepunt van Staatsbosbeheer, bezoek aan het koffiepunt op Oudendijk nummer 40, deelname aan excursies en natuurwandelingen en andere vormen van extensieve recreatie met een vergelijkbaar gering effect behoren tot categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.
- Het gebruik van de kartbaan (conform de huidige voorschriften van de milieuvergunning) behoort tot categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.
- Recreatief vliegen behoort tot categorie 3: Gebruiksvorm niet in beheerplan.

9.4.8 BEHEER BUISLEIDINGEN

Beschrijving huidig gebruik

In en in de omgeving van het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen liggen verschillende buisleidingen (zie Afbeelding 36). De buisleidingenstraat in het Natura 2000-gebied is een specifiek voor het leggen van leidingen ingericht tracé van Pernis, via Moerdijk, naar Antwerpen, met een aftakking richting Zeeland. De buisleidingenstraat is circa 100 meter breed en ligt in het westelijke en zuidwestelijke deel van het Oudeland van Strijen. In de buisleidingenstraat liggen pijpleidingen van Shell, Total, Air Liquide en DPO. In de omgeving van het Natura 2000-gebied liggen leidingen van Gasunie, Dow Benelux, NAM, Sabic, RAPL en de NV Rotterdam – Rijn Pijpleiding Mij.

Afbeelding 36 Buisleidingen in en rond het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen (bron: www.risicokaart.nl).

Leidingenstraat Nederland (LSNed; met als handelsnaam Stichting Buisleidingenstraat Zuidwest Nederland) heeft de gehele strook in eeuwigdurende erfpacht (en beheer) van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. LSNed verpacht de gronden van de buisleidingstraat aan akkerbouwers en veehouders..

Regulier onderhoud

Bij kleinschalig jaarlijks onderhoud (onderhoud van rasters, onverharde weg, gemaaltjes, doorspuiten van drainage en duikers, maaien van slootranden) wordt de gedragscode buisleidingenstraat (welke in 2010 door het ministerie van LNV is goedgekeurd) in acht genomen. Dat betekent dat alle werkzaamheden buiten de broedperiode²² en voor de winterperiode plaatsvinden. De data die hiervoor worden aangehouden zijn 15 juli tot 15 oktober.

Inspectievluchten

LSNed laat boven de buisleidingenstraat inspectievluchten uitvoeren voor Shell en Total (en voor Dow Benelux). Dit vindt gemiddeld één keer per week plaats. Daarnaast is er één keer per week een inspectie vanaf de grond. DPO en Air Liquide vliegen momenteel niet boven het Oudeland van Strijen. DPO inspecteert de omgeving van de leiding wekelijks vanaf de weg.

²² Indien uit controle is vast komen te staan dat zich in de directe omgeving geen broedende vogels of nesten bevinden, is uitvoering van onderhoudswerkzaamheden in het broedseizoen toegestaan.

Aanleg nieuwe leidingen

De buisleidingenstraat is bestemd voor het aanleggen van leidingen. In 2006 en 2007 zijn de laatste nieuwe leidingen gelegd en er zijn anno 2016 (nog) geen nieuwe aanlegprojecten voorzien. De aanleg van een nieuwe leiding wordt beschouwd als een nieuw project waarvoor een Nbw vergunning nodig is. Doordat de aanleg van nieuwe leidingen niet tot het huidige gebruik worden gerekend vindt hierna voor dit onderdeel geen verdere beoordeling plaats.

Calamiteiten en ongewone voorvallen

Wanneer tijdens een inspectievlucht calamiteiten of ongewone voorvallen (zoals illegale graafwerkzaamheden) worden waargenomen, kan het noodzakelijk zijn om direct maatregelen te treffen. Daarbij kan gedacht worden aan reparatie- of herstelwerkzaamheden aan buisleidingen. In de praktijk komen dergelijke werkzaamheden zelden voor. Alle bedrijven met buizen in de buisleidingenstraat volgen de door de Minister goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet van LSned. Preventieve maatregelen, zoals corrosie-inspecties en -bestrijding, worden conform deze gedragscode buiten de kwetsbare perioden van de doelsoorten uitgevoerd. Bij echte calamiteiten, zoals lekkage, wordt de regie onmiddellijk overgenomen door de Veiligheidsregio.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Regulier onderhoud

Het regulier onderhoud vindt hoofdzakelijk buiten de winterperiode plaats en leidt daarom niet of nauwelijks tot verstoring. Hoogstens is in eerste helft van oktober sprake van enige overlap tussen werkzaamheden en aanwezigheid van groepen overwinterende ganzen en smienten. De reguliere onderhoudswerkzaamheden zijn lokaal en kleinschalig van aard en weinig verstrend. Effecten daarvan op de instandhoudingsdoelen zijn dan ook niet aan de orde.

Inspectievluchten

In de huidige situatie laat LSned boven de buisleidingenstraat gecombineerde inspectievluchten uitvoeren voor drie bedrijven. Daarbij wordt één richting op gevlogen (geen heen-en-weer bewegingen) en wordt gevlogen op minimaal 800 voet. Tijdens de vluchten wordt de westelijke contour van de buisleidingenstraat aangehouden. Gemiddeld vindt één inspectievlucht per week plaats. Door DPO en Air Liquide worden geen inspectievluchten gehouden.

Vlieginspecties worden als noodzakelijk gezien voor de veiligheid en worden vanuit het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Ministerie van I&M) gestimuleerd. Van helikopters is echter bekend dat deze tot aanzienlijke verstoring (meer dan vliegtuigen) van vogels kan leiden (Krijgsveld et al., 2008). Er is dan ook sprake van enige spanning tussen de inspectievluchten voor deze buisleidingenstraat en de rust die nodig is voor de aangewezen ganzensoorten en smienten. Het inspectievliegen met helikopters kan dus tot een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de kolgans, dwerggans en smient leiden (opvliegen van de ganzen en smienten gedurende enkele minuten en verminderde energieopname). De kolgans en smient bevinden zich in de huidige situatie onder het instandhoudingsdoel. Het instandhoudingsdoel van de dwerggans wordt in het Oudeland van Strijen nog wel gehaald, maar de marge is gering en de tendens is dalende²³.

In de praktijk vindt er gemiddeld één inspectievlucht per week plaats. Deze (gemiddelde) frequentie is in dit beheerplan als uitgangspunt genomen voor het huidige gebruik. Voortzetting van de helikoptervluchten wordt in dit beheerplan vrijgesteld van de vergunningverlening onder de voorwaarden dat de

²³ Het aantal brandganzen maakt in het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen een sterke groei door (als gevolg de groei van internationale populatie). Effecten op de brandgans kunnen dan ook op voorhand worden uitgesloten.

inspectievluchten in de huidige frequentie plaatsvinden op minimaal 800 voet en langs de westelijke rand van het gebied (westelijke contour van de buisleidingenstraat) en voorts boven de Shell-leiding die in het gebied bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek en dat heen- en-weer vliegen zo veel mogelijk wordt voorkomen. Hiermee kunnen significante effecten worden uitgesloten.

Eventuele uitbreiding van het aantal inspectievluchten in de toekomst is per definitie vergunningplichtig, voor zover de veranderingen 'in betekende mate' zijn.

Calamiteiten en ongewone voorvallen

Preventieve maatregelen, waaronder corrosiebestrijding, worden, conform de gedragscode van LSned, buiten de kwetsbare perioden van de doelsoorten uitgevoerd. Werkzaamheden aan de buisleidingen als gevolg van calamiteiten, zoals lekkage, vinden op onregelmatige basis plaats en kunnen in elke periode van het jaar nodig zijn. Indien in de winterperiode een calamiteit optreedt en als gevolg daarvan de nodige werkzaamheden plaatsvinden, is er sprake van verstoring van (individuele van) soorten. De verstoring kan ernstig zijn, maar is doorgaans kortdurend (enkele dagen onrust) in een beperkt deel van het Natura 2000-gebied en daardoor over langere tijd genomen niet van grote invloed op de instandhoudingsdoelen. Wij beoordelen het effect als negatief voor de kolgans, dwerggans en smient, maar een significant effect kan worden uitgesloten. Bovendien loopt de buisleidingenstraat langs de rand van het Natura 2000-gebied. Daarbij komt dat de gevolgen van een eventuele calamiteit dermate groot kunnen zijn dat sprake is van bedreiging van de volksgezondheid en/ of openbare veiligheid. Hiermee is dus sprake van een bij wet genoemd groot maatschappelijk belang. Voor de brandgans kunnen effecten, gezien de positieve aantalsontwikkeling, bij voorbaat worden uitgesloten.

Tabel 14 Synthese effectbeoordeling beheer buisleidingen op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte).

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Regulier onderhoud	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Inspectievluchten	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
Bestrijden of voorkomen van calamiteiten	0	+/-	+/-	+/-	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Het beheer van de buisleidingen delen wij als volgt in:

- Regulier beheer onderhoud van de buisleidingenstraat valt onder categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.
- De huidige inspectievluchten zijn vrijgesteld onder de volgende voorwaarden:
 - boven het Natura 2000-gebied wordt op tenminste 800 voet hoogte gevlogen
 - bij het vliegen wordt zoveel mogelijk de westelijke contour van de buisleidingenstraat gevolgd alsmede boven de Shell-leiding die in het gebied bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek
 - Heen-en-weer vliegen wordt voorkomen (behoudens bij het constateren van 'verdachte' situaties).

De inspectievluchten vallen daarmee in de categorie 2b: vrijgesteld onder voorwaarden. Deze voorwaarden komen overeen met de huidige praktijk van vliegen van de door LSNed gecoördineerde vluchten. De vrijstelling betreft de huidige (gemiddelde) frequentie van maximaal één inspectievlucht per week. Uitbreiding van het aantal inspectievluchten 'in betekenende mate' wordt niet gezien als 'huidig gebruik' en is vergunningplichtig.

- Calamiteitenbestrijding is een activiteit die noodzakelijk is om (verdere) schade te voorkomen. De gevolgen van een eventuele calamiteit kunnen dermate groot zijn dat sprake is van bedreiging van de volksgezondheid en/ of openbare veiligheid. Hiermee is dus sprake van een bij wet genoemd juridisch en maatschappelijk belang. Aanvullende voorwaarden voor de eigenaren om effecten te beperken zijn niet mogelijk, aangezien bij echte calamiteiten (zoals lekkage) de regie onmiddellijk wordt overgenomen door de Veiligheidsregio. Deze gebruiksvorm valt daardoor onder categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

9.4.9 BEHEER HOOGSPANNINGSTRACÉ

Beschrijving huidig gebruik

Langs de Molenweg loopt door het Oudeland van Strijen een bovengronds hoogspanningstracé. Het tracé wordt beheerd door Stedin. In het Oudeland van Strijen staan 13 hoogspanningsmasten. Het beheer bestaat uit de volgende werkzaamheden:

- Jaarlijks wordt een schouw uitgevoerd. Daarbij worden de geleiders, de ophanging, de aardelektrodecontrole en de bebouwing bij de hoogspanningslijn gecontroleerd. Ook worden oude vogelnesten verwijderd. De schouw vindt plaats door twee medewerkers met behulp van verrekijkers en/of door de mast in te klimmen. Het Oudeland wordt in één à twee dagen gecontroleerd.
- 5-jaarlijks wordt een kleine onderhoudsbeurt uitgevoerd. Dit betekent dat naast de schouw, ook bevestigingsmaterialen worden gecontroleerd en indien nodig worden vervangen. De werkzaamheden worden door twee mensen uitgevoerd en nemen per mast ongeveer een halve werkdag in beslag.
- 10-jaarlijks wordt een grote onderhoudsbeurt uitgevoerd.

De schouw en beheer- en onderhoudswerkzaamheden worden in het najaar/ winter in overleg met eigenaar van de grond uitgevoerd, zodat schade aan landbouwgewassen zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In geval van calamiteiten vinden ook werkzaamheden buiten de hierboven beschreven onderhoudscycli plaats.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het hoogspanningstracé door het Oudeland van Strijen conflicteert ogenschijnlijk met de gewenste openheid zonder verticale objecten. Toch komen de ganzen ook rond het hoogspanningstracé voor. De openheid van het landschap is voor ganzen vooral van belang om goed zicht op mogelijke predatoren te houden. Mogelijk biedt de open structuur van de masten dit zicht voldoende en zijn de masten dus geen versturende elementen. De aanwezigheid van het hoogspanningstracé heeft in elk geval geen negatieve effecten op de Natura 2000-waarden.

De jaarlijkse schouw en 5- en 10-jaarlijkse beheer- en onderhoudswerkzaamheden zijn nodig vanuit het oogpunt van veiligheid. Verstoring van ganzen en smienten welke als gevolg van de aanwezigheid van enkele onderhoudsmedewerkers in de winterperiode langs de openbare weg optreedt is relatief beperkt. Dit ook vanwege de al aanwezige verstoring als gevolg van regulier verkeer op de Molenweg. Aanwezige vogels zullen bij betreding van de percelen voor het onderhoud van de masten opvliegen en elders

neerstrijken. Nadelige effecten op de kolgans, dwerggans en smient zijn beperkt, maar kunnen verder worden beperkt door enige afstand te bewaren tot aanwezige grote groepen ganzen en/of smienten. Voor de brandgans kunnen effecten, gezien de positieve aantalsontwikkeling, bij voorbaat worden uitgesloten.

Indien zich calamiteiten aan het hoogspanningstracé in de winterperiode voordoen, leiden de daaruit voortkomende (langdurigere) werkzaamheden (als daar meer/ zwaarder materieel bij nodig is) mogelijk tot aanzienlijke verstoring van de overwinterende ganzen en smienten. De verstoring kan ernstig zijn, maar is doorgaans kortdurend (enkele dagen onrust) in een beperkt deel van het Natura 2000-gebied en daardoor over langere tijd genomen niet van grote invloed op de instandhoudingsdoelen. Na afloop is het beïnvloedde gebied opnieuw beschikbaar voor ganzen en smienten. Wij beoordelen het effect op de kolgans, smient en dwerggans als negatief, maar een significant effect kan worden uitgesloten. De hoogspanningsmasten vormen binnen het open landschap van de Hoeksche Waard opvallende objecten. De kernopgave met betrekking tot de landschappelijke samenhang betreft het behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden. De doelsoorten hebben in de huidige situatie ogenschijnlijk weinig tot geen hinder van de hoogspanningsmasten. De masten lijken dan ook geen effect op deze kernopgave te hebben.

Tabel 15 Synthese effectbeoordeling beheer hoogspanningstracé op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte).

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas/dras-situaties
Aanwezigheid hoogspanningsmasten	0	0	0	0	0	n.v.t.
Beheer- en onderhoudswerkzaamheden	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
Bestrijden of voorkomen van calamiteiten	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Het beheer van de hoogspanningsmasten en -lijnen delen wij als volgt in:

- De aanwezigheid van hoogspanningsmasten en -lijnen valt onder categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen. Dit geldt alleen voor het bestaande hoogspanningstracé langs de Molenweg. Nieuwe hoogspanningsmasten en -lijnen zijn en blijven vergunningplichtig (categorie 3).
- Beheer- en onderhoudswerkzaamheden valt onder categorie 2b: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepaling is: bij onderhoud in de winterperiode (1 oktober – 31 maart) wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwerggans en smienten, behoudens dreigende calamiteiten.
- Het bestrijden of voorkomen van calamiteiten valt onder categorie 2b. De aanvullende bepaling is dat uiterlijk op 1 januari 2017 een protocol is vastgesteld (of bestaande protocollen of calamiteitenplannen worden aangepast) om onnodige schade aan het Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelen als gevolg van calamiteiten te voorkomen.

9.4.10 BEHEER WEGEN

Beschrijving huidig gebruik

De wegendichtheid in het Oudeland van Strijen is vrij gering. Onder het reguliere beheer van wegen wordt verstaan het maaien van bermen, schoonhouden van de weg en opvullen van gaten in het wegdek. Het reguliere beheer van wegen in het gebied wordt door het waterschap uitgevoerd conform de bepalingen uit de Gedragscode Flora en faunawet voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). Dit betekent dat maaiwerkzaamheden, die niet in het belang zijn van de verkeersveiligheid, buiten de broedperiode (15 maart - 15 juli) worden uitgevoerd. Daarnaast worden in de periode 15 juli tot 15 oktober (indien nodig) gaten in de grindwegen gevuld. Indien er na 15 oktober gaten ontstaan in waterschapswegen, zal het waterschap deze in het kader van verkeersveiligheid in dezelfde periode herstellen.

Grootschalige onderhoudswerkzaamheden (zoals het aanbrengen van nieuwe verharding of plaatsen van oeverbeschoeiing wanneer een weg dreigt te verzakken) worden niet tot het jaarlijks terugkerend onderhoud gerekend en vinden periodiek plaats.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het merendeel van de reguliere werkzaamheden vindt plaats buiten de gevoelige winterperiode. Indien er incidentele herstelwerkzaamheden noodzakelijk zijn, worden deze in het kader van de veiligheid wel gedurende de winterperiode uitgevoerd. Werkzaamheden zijn echter kortstondig en lokaal van aard. Eventuele verstoring is dan ook beperkt. Grootschalige onderhoudswerkzaamheden kunnen, afhankelijk van de duur en locatie in het gebied, tot aanzienlijke verstoring leiden. Door deze werkzaamheden ten minste buiten de gevoelige winterperiode uit te voeren zijn effecten op de kolkans, dwerggans en smient uitgesloten.

Tabel 16 Synthese effectbeoordeling beheer wegen op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte).

Omschrijving	brandgans	kolkans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas-dras situaties
Regulier beheer en klein onderhoud wegen	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Grotere herstelwerkzaamheden en wegconstructies	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

De werkzaamheden rond het wegbeheer delen wij als volgt in:

- Regulier beheer en klein onderhoud van wegen valt onder categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen
- Grotere herstelwerkzaamheden en wegconstructies vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart (categorie 2b), behoudens verkeersonveilige situaties met een spoedeisend karakter.

9.4.11 MILIEUHANDHAVING

Beschrijving huidig gebruik

Toezicht OZHZ

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) voert de omgevings- en milieutaken in het Oudeland van Strijen uit. OZHZ zorgt voor de toezicht in het gebied en neemt daarnaast de reguliere controle in het kader van de Flora- en faunawet mee. Hierbij wordt nauw samengewerkt met Staatsbosbeheer en de politie. Staatsbosbeheer voert ook regelmatig controle uit in het gebied. Daarbij fungeren zij tevens als oor en oog voor OZHZ en/of treden zij zelf op. Toezicht vindt per auto of te voet plaats in het gebied. Het toezicht is gericht op tegengaan van activiteiten in strijd met de groene wetgeving en zijn per saldo dus altijd positief voor de natuurwaarden binnen het gebied. Versturende activiteiten worden zoveel mogelijk tegengegaan en de OZHZ handhaaft de voorwaarden uit dit beheerplan. Nadere beoordeling van deze activiteit is dan ook niet nodig.

Inspectievluchten milieupolitie

Naast toezicht door OZHZ vliegt de milieupolitie circa drie keer per vier weken boven de regio Zuid-Holland Zuid. De milieupolitie controleert op zowel grijze als groene wetgeving. Afhankelijk van de opdrachten (aanleidingen) vliegen zij wel of niet boven het Oudeland van Strijen. Tijdens de vluchten van de milieupolitie staat ook een grondploeg paraat. Als er aanleiding is geeft de helikopterbestuurder aan de grondploeg opdracht om per auto naar een locatie te gaan voor nadere inspectie of er wordt contact opgenomen met de beheerder Staatsbosbeheer.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

De luchtinspecties door de milieupolitie vinden per helikopter plaats. Van helikopters is bekend dat deze tot aanzienlijke verstoring (meer dan vliegtuigen) van vogels kan leiden (Krijgsveld et al., 2008). De milieupolitie vliegt op minimaal 500 voet (150 m) en indien daar aanleiding voor is, vliegen zij lager. Iedere inspectievlucht boven het Oudeland van Strijen zorgt voor een beperkt negatief effect door het opvliegen van de ganzen en smienten gedurende enkele minuten en verminderde energieopname. Door in de winterperiode geen milieu-inspecties boven het gebied uit te voeren, tenzij daar strikt aanleiding toe is, blijft de verstoring beperkt en kunnen significant negatieve effecten op de kolgans, dwerggans en smient worden uitgesloten. Voor de brandgans kunnen effecten, gezien de positieve aantalsontwikkeling, bij voorbaat worden uitgesloten.

Tabel 17 Synthese effectbeoordeling beheer wegen op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' = onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas-dras situaties
Inspectievluchten milieupolitie	0	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij de milieuhandhaving (inspectievluchten) in categorie 2b: Gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen. De aanvullende bepaling is:

- Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober - 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is.

9.4.12 GEBRUIK EN BEHEER HOLLANDS DIEP

Beschrijving huidig gebruik

Het huidige gebruik van het Hollands Diep dat in dit beheerplan wordt beschreven en getoetst betreft het gebruik en beheer door Rijkswaterstaat (RWS). Het (Natura 2000-gebied) Hollands Diep is een onderdeel van het voormalig estuarium van de delta van Rijn en Maas en kent naast de rijke natuur een groot aantal gebruiksfuncties, de belangrijkste daarvan is beroepsscheepvaart. Rijkswaterstaat voert het nautisch beheer van het hoofdvaarwegennet uit, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer. Daarnaast worden (primaire) waterkeringen onderhouden, het watersysteem en kunstwerken. Verder wordt actief natuurbeheer uitgevoerd. Onderdeel van dit beheer en onderhoud zijn de volgende werkzaamheden:

- Maaien en afvoeren van kruidachtige vegetatie;
- Snoeien/dunnen/verwijderen en afvoeren van houtachtige vegetatie;
- Onderhoud aan de waterbodem (baggeren);
- Onderhoud baggerdepot Hollandsch Diep;
- Onderhoud aan steenachtige objecten en verhardingen (o.a. oevers, kribben, strekdammen);
- Onderhoud aan vaarwegmeubilair, informatieborden en verlichting;
- Onderhoud Moerdijkbrug;
- Onderhoud Volkeraksluizencomplex.

Ecologische beoordeling in relatie tot de instandhoudingsdoelen

Het Hollandse Diep is voor de doelsoorten van het Oudeland van Strijen vooral van belang als slaapplek in de herfst. Naarmate de winter vordert en de dagen korter worden, blijven de ganzen echter meer in het Oudeland van Strijen zelf slapen. Een deel van de smienten uit het Oudeland van Strijen gebruikt de Hoogezandsche Gorzen (overdag) als slaapplek. Daarnaast worden de buitendijkse natuur(ontwikkelings)gebieden langs de oevers gebruikt als foerageerplaats (zie verder ook paragraaf 4.2.5).

Gezien de afstand en de aard van de beheermaatregelen is geen sprake van verstoring in het Oudeland van Strijen zelf. De werkzaamheden kunnen echter in theorie via verstoring van de doelsoorten in het Hollands Diep indirect wel tot een effect leiden (externe werking). De voorgenoemde beheermaatregelen van RWS vinden op verschillende plekken in het Hollands Diep plaats. De werkzaamheden zijn over het algemeen kortstondig, lokaal van aard en vinden (voornamelijk) overdag plaats. Eventuele verstoring van aanwezige doelsoorten is dan ook beperkt. Daarnaast zijn voldoende ongestoorde gebieden voorhanden waar naartoe kan worden uitgeweken. Eén van de belangrijkste foerageer- en rustgebieden voor de doelsoorten uit het Oudeland, de Hoogezandsche Gorzen, is daarnaast in beheer bij Staatsbosbeheer. Hier voert RWS geen beheermaatregelen uit, daarnaast is het (natuur)beheer van Staatsbosbeheer hier afgestemd op de aanwezige natuurwaarden, waaronder overwinterende ganzen, eenden en zwanen. Effecten van het beheer van RWS in het Hollands Diep zijn dan ook uitgesloten.

Tabel 18 Synthese effectbeoordeling beheer RWS van het Hollands Diep op de relevante Natura 2000 ISHD (type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect, '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte.

Omschrijving	brandgans	kolgans	dwerggans	smient	landschappelijke samenhang	Plas-dras situaties
Maaien en afvoeren van kruidachtige vegetatie	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Snoeien/dunnen/verwijderen en afvoeren van houtachtige vegetatie	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud aan de waterbodem (baggeren)	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud baggerdepot Hollandsch Diep	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud aan steenachtige objecten en verhardingen (o.a. oevers, kribben, strekdammen)	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud aan vaarwegmeubilair, informatieborden en verlichting	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud Moerdijkbrug	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Onderhoud Volkeraksluizencomplex	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.

Indeling in categorieën vergunningverlening

Op grond van deze herbeoordeling delen wij het huidige beheer van RWS van het Hollands Diep in categorie 1: Gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen.

9.5 CUMULATIE

De netto effecten van de hiervoor getoetste activiteiten zijn in deze paragraaf in cumulatie met elkaar aan de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen getoetst. In Tabel 19 zijn alleen de beschreven en beoordeelde effecten en gevolgen weergegeven.

Tabel 19 Cumulatieve effecten van relevant huidig gebruik op de aanwijzingssoorten. Type effecten: '0' = geen effect, '-' = niet significant negatief effect. '--' = significant negatief effect, '?' onbekend, '+' = positief effect, n.v.t. = niet van toepassing door ontbreken relatie of overlap tijd en ruimte. Bruto effect: effect als gevolg van huidig gebruik en beheer (al dan niet als gevolg van voorwaarden). Netto effect: effect van huidig gebruik en beheer na aanvullende maatregelen of voorwaarden.

Omschrijving	Bruto effecten				Aanvullende voorwaarden/maatregelen	Netto effecten			
	brandgans	kolgans	dwerggans	smient		brandgans	kolgans	dwerggans	smient
Natuurbeheer	+	+	+	+		+	+	+	+
Peilbeheer	0	-	-	0	Binnen drie jaar nieuw peilbeheer. Oppervlakte plas-dras wordt jaarlijks gemonitord.	+	+	+	0
Jaarlijks onderhoud (schonen) van sloten	0	0	--	0	Onderhoud aan watergangen in het natuurreservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	0	0	0	0
Groot onderhoud (baggeren) van sloten	0	0	--	0		0	0	0	0
Beheer- en schadebestrijding ganzen in het Natura 2000-gebied	0	-	-	-	Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	0	0	0	0
Beheer- en schadebestrijding overige soorten	0	0	0	0	Conform bestaande voorschriften verleende ontheffingen en ganzenbeleidskader Provincie Zuid-Holland (2014)	0	0	0	0
Muskusrattenbestrijding	0	-	--	-	Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten. Controle en bestrijding van muskusratten nabij de vaste percelen van de dwerggans vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart	0	0	0	0
Gebruik kartbaan	0	0	0	0	Conform bestaande voorwaarden verleende milieuwetvergunning (2004)	0	0	0	0

Omschrijving	Bruto effecten				Aanvullende voorwaarden/maatregelen	Netto effecten			
	brandgans	kolgans	dwerggans	smient		brandgans	kolgans	dwerggans	smient
Inspectievluchten buisleidingenstraat	0	-	-	-	Inspectievluchten vinden in maximaal de huidige frequentie op tenminste 800 voet plaats en volgen de westelijke contour van de buisleidingenstraat (of boven de leiding die bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek). Heen-en-weer vliegen wordt voorkomen.	0	-	-	-
Bestrijden en voorkomen calamiteiten buisleidingenstraat	0	+/	+/	+/-		0	0-	0-	0-
Beheer- en onderhoudswerkzaamheden hoogspanningstracé	0	-	-	-	Afstand van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen.	0	0	0	0
Bestrijden en voorkomen calamiteiten hoogspanningsleiding	0	-	-	-	Vaststellen protocol om onnodige schade te voorkomen.	0	0	0	0
Grotere herstelwerkzaamheden en wegreconstructies	0	-	-	-	Grotere herstelwerkzaamheden en wegreconstructies vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	0	0	0	0
Inspectievluchten milieupolitie	0	-	-	-	Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober – 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is.	0	0	0	0
Totale netto effect op het onderdeel 'rust'	0	-	-	-	Totale netto effect op het onderdeel 'rust'	0	-	-	-
Totale netto effect op de overige onderdelen	+	-	-	-	Totale netto effect op de overige onderdelen	+	+	+	+

Uit bovenstaand schema blijkt dat de in dit beheerplan opgelegde voorwaarden voldoende zijn om de negatieve effecten te mitigeren. De voorwaarden zijn niet voldoende om ten aanzien van het aspect 'rust' elke verstoring weg te nemen, maar gezien het incidentele karakter van deze gebruiksvorm en omdat de verstoring over het algemeen van korte duur is en wordt echter een *significant* negatief effect uitgesloten als de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd. Temeer daar uit de evaluatie is gebleken dat oorzaken van de achteruitgang van de kolgans, dwerggans en smient hoofdzakelijk buiten het gebied zijn gelegen. In aanvulling op de gestelde voorwaarden hoeven na toetsing van het cumulatieve effect van alle gebruiksvormen geen nadere voorwaarden te worden gesteld.

9.6 CONCLUSIES

In tabel 20 staan de resultaten van de toetsing van het huidig gebruik aan de instandhoudingsdoelen. De conclusie is dat het merendeel van het huidige gebruik de realisatie van de Natura 2000-doelen niet in de weg staat. Dit gebruik valt in de categorieën 1 en 2b en kan in beginsel vergunningvrij worden uitgevoerd. Voor de activiteiten in categorie 2b gelden wel voorwaarden; deze zijn hieronder beschreven. Naast deze voorwaarden uit het beheerplan zijn eventuele voorwaarden uit reeds verleende vergunningen, ontheffingen of beschikkingen onverminderd van kracht.

Tabel 20 Overzicht aanvullende mitigerende voorwaarden waaronder het huidig gebruik in beginsel zonder vergunning voortgang kan vinden.

Huidig gebruik	cat.	Aanvullende mitigerende voorwaarde
Natuurbeheer	1	
Peilbeheer	2b	Binnen drie jaar nieuw peilbeheer. Oppervlakte plas-dras wordt jaarlijks gemonitord.
Slootbeheer		
Jaarlijks onderhoud (schonen)	2b	Schonen van watergangen in het natuureservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
Groot onderhoud (baggeren)	2b	Baggeren van watergangen in het natuureservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
Landbouw en agrarische activiteiten		
Reguliere agrarische activiteiten	1	
Agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer en akkerranden)	1	
Wildbeheer en schadebestrijding		
Beheer- en schadebestrijding ganzen in het Natura 2000-gebied	2b	Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
Beheer- en schadebestrijding overige soorten	1	
Muskusrattenbestrijding	2b	Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten. Controle en bestrijding van muskusratten nabij de vaste percelen van de dwerggans vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
Visserij		
Beroepvisserij	1	
Visstandonderzoek	1	
Sportvisserij	1	
Recreatie		
Extensieve recreatie	1	
Kartbaan	1	
Recreatief vliegen met kleine sportvliegtuigjes	3	
Beheer buisleidingen		
Regulier onderhoud	1	
Inspectievluchten	2b	Inspectievluchten vinden op tenminste 800 voet boven het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen plaats, daarbij wordt de

Huidig gebruik	cat.	Aanvullende mitigerende voorwaarde
		meest westelijke contour van de buisleidingenstraat gevolgd alsmede de contour van de leiding die bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek Heen-en-weer vluchten worden voorkomen (behoudens bij 'verdachte' situaties).
Bestrijden of voorkomen van calamiteiten	1	geen nadere voorwaarden
Beheer hoogspanningstracé		
Aanwezigheid hoogspanningsmasten	1	
Beheer- en onderhoudswerkzaamheden	2b	Afstand van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten.
Bestrijden of voorkomen van calamiteiten	2b	Vaststellen protocol om onnodige schade te voorkomen.
Beheer wegen		
Regulier beheer en klein onderhoud wegen	1	
Grotere herstelwerkzaamheden en wegreconstructies	2b	Grotere herstelwerkzaamheden en wegreconstructies vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.
Milieuhandhaving		
Inspectievluchten milieupolitie	2b	Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober – 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is.
Beheer RWS Hollands Diep	1	

10

Uitvoeringsprogramma

10.1 MITIGERENDE VOORWAARDEN EN MAATREGELEN

In Tabel 21 en is een overzicht gegeven van de aanvullende mitigerende maatregelen en voorwaarden die dit beheerplan oplegt. De maatregelen en voorwaarden vloeien voort uit de analyses in de hoofdstukken 7 en 9. De maatregelen hebben tot gevolg dat een handeling moet worden uitgevoerd met als doel effecten op de doelsoorten te voorkomen en/of de situatie voor de doelsoorten te verbeteren. Daarnaast zijn voorwaarden gesteld waaronder bepaalde vormen van huidig gebruik kunnen worden voorgezet.

Tabel 21. De voorgeschreven aanvullende mitigerende maatregelen en voorwaarden in dit beheerplan

Mitigerende maatregelen (M) en voorwaarden (V)	Verantwoordelijk
(M) Binnen drie jaar nieuw peilbeheer.	Waterschap Hollandse Delta
(M) Oppervlakte plas-dras wordt jaarlijks gemonitord.	Staatsbosbeheer
(M) In de periode 1 oktober – 31 maart vinden inspectievluchten plaats met een maximale gemiddelde frequentie van 1 maal per week	LSNed
(V) Inspectievluchten boven het gebied vinden op tenminste 800 voet plaats, daarbij wordt de westelijke contour van de buisleidingenstraat gevolgd alsmede de buisleiding die bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek. Heen-en-weer vluchten worden voorkomen (behoudens bij 'verdachte' situaties).	Alle partijen die inspectievluchten boven het gebied uitvoeren
(M) Vaststellen protocol voor calamiteiten om onnodige schade te voorkomen.	Stedin
(V) Schonen en baggeren van watergangen in het natuurreervaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	Waterschap Hollandse Delta, Staatsbosbeheer
(V) Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	WBE Hoekse Waard
(V) Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten.	Waterschap Rivierenland
(V) Controle en bestrijding van muskusratten nabij de vaste percelen van de dwerggans vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart	Waterschap Rivierenland
(V) Bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan de hoogspanningsmasten wordt een afstand van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten aangehouden	Stedin
(V) Grotere herstelwerkzaamheden en reconstructies aan wegen vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart	Waterschap Hollandse Delta
(V) Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober – 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is	Milieupolitie Zuid-Holland

10.1.1 VERANTWOORDELIJKHEDEN

De Provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor de regie op de uitvoering van de maatregelen in dit beheerplan. De Provincie zal daarvoor het overleg over het beheerplan Oudeland van Strijen met de diverse partners in de Projectgroep, gericht op de uitvoering, continueren. Daarnaast hebben specifieke partners ook hun eigen verantwoordelijkheden. Zo is en blijft Staatsbosbeheer verantwoordelijk voor het beheer van het reservaat in lijn met de gestelde instandhoudingsdoelen. Het Waterschap Hollandse Delta is op vergelijkbare wijze verantwoordelijk voor een adequaat peilbeheer. De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving in het gebied en wordt daarin bijgestaan door de politieambtenaren en de bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) van Staatsbosbeheer.

10.1.2 BORGING

De maatregelen in dit beheerplan zijn geborgd, zowel qua uitvoering als financieel. De Provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor de regie op de uitvoering van dit plan voor alle planperiodes. De Provincie zal daarom in overleg met beheerders en andere direct betrokkenen zorgen dat de maatregelen worden uitgevoerd.

10.1.3 EVALUATIE EN MONITORING

Het doel van de monitoring

Het monitoringprogramma voor de Natura 2000-doelen van het Oudeland van Strijen is gebaseerd op het Natura 2000-aanwijzingsbesluit, de maatregelen in dit beheerplan en de profieldocumenten voor de aangewezen doelen. Er is gekozen om aan te sluiten bij de beheerplancyclus met looptijd van 6 jaar; de monitoringfrequentie is daarom 3 of 6 of 12 jaar. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande monitoring-programma's. De nulmeting is gebaseerd op gegevens in het Evaluatierapport (ARCADIS, 2015).

De monitoring is bedoeld om aan na drie jaar en het eind van de volgende beheerplanperiode dient de onderstaande informatie beschikbaar te hebben voor de evaluatie:

Evaluatie van de instandhoudingsdoelen:

- Gegevens over de kernopgaven
- Gegevens over de aangewezen soorten (kolgans, brandgans, dwerggans en smient)
- Evaluatie van activiteiten en de maatregelen:
- Gegevens over de uitvoering van de maatregelen, het gebruik en het beheer van het terrein
- Gegevens over de waterstanden in het gebied (hydrologisch meetnet)

Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten en functionele eisen zijn van toepassing:

- Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande monitoringssystemen
- De monitoring levert de informatie die nodig is voor de evaluatie van de maatregelen en van de ontwikkelingen t.a.v. de instandhoudingsdoelen in de eerste beheerplanperiode van 6 jaar en de tussentijdse evaluatie na 3 jaar.
- Het monitoringsprogramma is praktisch uitvoerbaar en sluit zoveel mogelijk aan bij lopende monitoringsactiviteiten.
- Zo nodig worden lopende monitoringsprogramma's bijgesteld om beter aan te sluiten bij de voor Natura 2000 gewenste monitoring.
- Het monitoringsprogramma is financieel uitvoerbaar. Voor extra monitoring (d.w.z. extra ten opzichte van de lopende monitoringsprogramma's) worden annex aan het beheerplan afspraken gemaakt over uitvoering en financiering.

Monitoringsopgave 2016 - 2021

De monitoringsopgave voor de 2e beheerplanperiode is als volgt:

Tabel 22. Monitoringsopgave voor de beschreven beheerplanperiode

Parameter	Methode	Omvang opgave	Trekker	Bron van de financiering
Plas-dras situaties voor smienten en weidevogels	Schatting van het areaal plas-dras op basis van globale kartering in GIS	- Jaarlijks in november en in maart. - Alleen reservatsdeel	Staatsbosbeheer	SNL
Kolgans	Aantallen, trends en terreingebruik conform SOVON-methodiek	- Maandelijks, in de periode november – maart. - Hele gebied - Onderscheid in telgebieden en binnen/buiten reservaat	Provincie ZH	In het kader van het project wintervogel-tellingen van de Provincie ZH
Brandgans	Aantallen, trends en terreingebruik conform SOVON-methodiek	- Maandelijks, in de periode november – maart. - Hele gebied - Onderscheid in telgebieden en binnen/buiten reservaat	Provincie ZH	In het kader van het project wintervogel-tellingen van de Provincie ZH
Dwerggans	Aantallen, trends en terreingebruik conform SOVON-methodiek	- Maandelijks, in de periode november – maart. - Hele gebied - Onderscheid in telgebieden en binnen/buiten reservaat	Provincie ZH	In het kader van het project wintervogel-tellingen van de Provincie ZH
Smient	Aantallen, trends en terreingebruik conform SOVON-methodiek	- Maandelijks, in de periode november – maart. - Hele gebied - Onderscheid in telgebieden en binnen/buiten reservaat	Provincie ZH	In het kader van het project wintervogel-tellingen van de Provincie ZH
Maatregelen terreinbeheer en peilbeheer	Voortgang van de maatregelen, op basis van interviews	In jaar 3 en 6	Provincie ZH	In kader van budget (tussentijdse) evaluatie
Peilen en waterkwaliteit	Bestaand meetnet	Conform protocol WSHD	Waterschap Hollandse Delta	WSHD
Vergunningverlening	Afgegeven vergunningen, op basis van beknopt overzicht	In jaar 3 en 6	Omgevingsdienst Haaglanden	ODH
Handhaving	Aantal optredens, op basis van beknopt overzicht	Jaarlijks	Omgevingsdienst ZHZ	ODZHZ

Tussentijdse evaluatie

In 2019 vindt een tussentijdse evaluatie van de ontwikkelingen van de Natura 2000-waarden plaats. Tijdens deze evaluatie worden de vorderingen in het instandhoudingsbeheer beschouwd en worden de eerste resultaten hiervan uit de monitoringsresultaten afgeleid.

10.2 VERVOLGONDERZOEK

In paragraaf 6.7 zijn de kennislacunes benoemd die een goede uitvoering van het beheer in de weg staan. In deze paragraaf geven wij richting aan het noodzakelijke onderzoek om deze kennislacunes in te vullen.

10.2.1 DE PRECIEZE OORZAKEN VAN HET EERDER WEGTREKKEN VAN DE KOLGANS

Anders dan in het landelijke beeld van aankomst, verblijf en wegtrek van overwinterende kolganzen, blijken kolganzen het Oudeland van Strijen al vanaf december te verlaten. Dat is ongebruikelijk vroeg en een eenduidige verklaring is er niet. Het zou hierbij kunnen gaan om klimaatverandering waardoor de kolganzen al eerder in het seizoen richting pleisterplaatsen in het noorden van het land trekken. Verder spelen voedselconcurrentie met de sterk in aantal toegenomen brandganzen, lokale verstoring, afname aanbod voedsel door verschraving en verruiging van het reservaat en schadebestrijding mogelijk een rol. Verder onderzoek naar deze factoren is, hoewel niet urgent, in het vervolg van het beheerplanproces dan ook gewenst. Omdat het eerder wegtrekken ook in andere gebieden in Zuid-Holland plaatsvindt, verdient het aanbeveling om een dergelijk onderzoek in regionaal verband op te pakken.

10.2.2 IS DE BRANDGANS EEN VOEDSELCONCURRENT VOOR DE KOLGANS EN SMIENT?

De exponentiele toename van het aantal overwinterende brandganzen in het Oudeland van Strijen valt samen met een achteruitgang van het aantal overwinterende kolganzen en smienten, waarbij de instandhoudingsdoelen van de laatste twee niet meer gehaald worden. Aangezien brandganzen hoog-kwalitatieve (agrarische) graslanden met een hoge bemestingsgraad en eiwitgehalte prefereren en deze zeer kort kunnen afgrazen, is het mogelijk dat vooral de kolgans en wellicht ook de smient onvoldoende beschikking hebben over (kwalitatief goed) voedsel om de gehele winter in het gebied te verblijven en dus uitwijken naar andere overwinteringsgebieden. Vragen die beantwoord moeten worden zijn:

1. Wordt de draagkracht van agrarische en 'natuur'-graslanden in het Oudeland van Strijen, uitgedrukt in standaardgansdagen per hectare, door alle herbivore watervogels tezamen overschreden en zo ja, in welke mate?
2. Is uit terreingebruik (perceelkeuze) van de verschillende soorten op te maken dat de soorten elkaar in enige mate mijden?

Verder onderzoek om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden is, hoewel niet urgent, in het vervolg van het beheerplanproces dan ook gewenst. Ook dit onderzoek dient bij voorkeur in regionaal verband te worden opgepakt.

10.2.3 HOE IS DE GEDETAILEERDE VERSPREIDING VAN BRANDGANS, KOLGANS EN SMIENT OVER HET N2000-GEBIED IN RUIMTE EN TIJD?

De ligging en begrenzing van de ganzenelgebieden is ongelukkig gekozen en te grofmazig. Er is op basis van de huidige telgegevens geen enkele vergelijking mogelijk van benutting van 'natuurgrasland', agrarisch grasland en akkerland (en verschillende gewassen daarbinnen) in ruimte en tijd. Dit betekent dat er geen analyse gemaakt en oorzakelijke verbanden gevonden kunnen worden van aantalsveranderingen

van ganzen en smienten, noch dat een evaluatie kan worden gemaakt van het gevoerde en eventueel aangepaste beheer in het natuurreservaat.

Om vergelijking met voorgaande jaren mogelijk te maken is een aanpassing van de telgebieden niet gewenst. Wel zal de Provincie de tellers vragen om onderscheid te maken tussen waarnemingen in het reservaat er daarbuiten.

10.3 TOEZICHT EN HANDHAVING

Bij het opstellen van het Natura 2000-beheerplan Oudeland van Strijen is er van uit gegaan dat activiteiten in het Natura 2000-gebied plaats vinden binnen de kaders van vigerende wet- en regelgeving. Overtreding van de wet- en regelgeving heeft mogelijk negatieve gevolgen voor Natura 2000-waarden, bijvoorbeeld via verstoring, vermesting of verontreiniging. Uitgangspunt voor het Natura 2000 beheerplan is adequaat toezicht en handhaving.

Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de handhaving van de toegangsbeperkingen die van toepassing zijn op haar terreinen. De handhaving van de Natuurbeschermingswet 1998 en de bepalingen in dit beheerplan worden in het Natura 2000 gebied Oudeland van Strijen uitgevoerd door de afdeling Toezicht en Handhaving van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ). De te handhaven bepalingen zijn opgenomen in

Tabel 20 (paragraaf 9.6) van dit beheerplan. De Omgevingsdienst stelt voor het toezicht en de handhaving van de bepalingen voor de kleine recreatieluchtvaart in het eerste jaar van dit beheerplan een (eenvoudig) protocol op.

Voor de eenduidigheid is door Provincie Zuid-Holland een centraal meldpunt voor niet toegestane activiteiten in het Natura 2000-gebied ingesteld:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Team Groen

Postadres ***Postbus 550, 3300 AN Dordrecht***

Telefoon ***078 - 770 8585***

Fax ***078 - 770 8584***

e-mailadres ***meldingNBwet@ozhz.nl***

10.4 **OVERZICHT KOSTEN EN FINANCIERING**

De meeste mitigerende voorwaarden kunnen budgetneutraal worden ingepast in het bestaande beheer van het gebied. De additionele kosten van de voorwaarden zijn derhalve beperkt. Ze zijn als volgt (globaal) geraamd:

Tabel 23. Globale kostenraming mitigerende maatregelen en voorwaarden 2^e beheerplanperiode Oudeland van Strijen (alleen additionele kosten)

Maatregelen	Geraamde additionele kosten	Te financieren door
Mitigerende maatregelen (M) en voorwaarden (V)		
(M) Binnen drie jaar nieuw peilbeheer.	--	--
(M) Oppervlakte plas-dras wordt jaarlijks gemonitord.	< € 5.000	Staatsbosbeheer via SNL
(V) Inspectievluchten boven het gebied vinden op tenminste 800 voet plaats, daarbij wordt de westelijke contour van de buisleidingenstraat gevolgd alsmede de buisleiding die bij Oudendijk aftakt richting Cillaarshoek.	--	--
(M) Vaststellen protocol voor calamiteiten om onnodige schade te voorkomen.	--	--
(V) Schonen en baggeren van watergangen in het natuurreservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	--	--
(V) Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart.	--	--
(V) Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten.	--	--
(V) Controle en bestrijding van muskusratten nabij de vaste percelen van de dwerggans vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart	--	--
(V) Bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan de hoogspanningsmasten wordt een afstand van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten aangehouden	--	--
(V) Grotere herstelwerkzaamheden en reconstructies aan wegen vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart	--	--
(V) Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober – 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is	--	--
Evaluatie en monitoring		
Monitoring: diverse aspecten (zie tabel 22)	--	Provincie Zuid-Holland, Staatsbosbeheer Waterschap, ODZHZ
Evaluatie (tussentijdse en eind-)	PM	Provincie Zuid-Holland
Vervolgonderzoek		
Diverse kennisvragen (zie par. 10.2)	PM	Provincie Zuid-Holland, eventueel in landelijk verband

Maatregelen	Geraamde additionele kosten	Te financieren door
Handhaving		
Opstellen toezicht- en handhavingsplan (protocol recreatief vliegen)	< € 5.000	ODZHZ

10.5 COMMUNICATIE

Voor het behalen van de doelen van het beheerplan is het van belang dat gebruikers, ondernemers, omwonenden, maatschappelijke organisaties en overheden op de hoogte zijn van het belang van het Natura 2000-gebied en de mogelijke gevolgen die het beheerplan voor hen heeft. Om draagvlak voor de maatregelen uit het beheerplan te krijgen en medewerking aan de uitvoering te krijgen is communicatie van groot belang.

10.5.1 DOELEN

Het Natura 2000-beheerplan is voor velen een nog onbekend fenomeen, dat mogelijk consequenties heeft. Voorlichting is dus gewenst. Omgekeerd is communicatie met de bestuurders, omwonenden en gebruikers nodig om het gebied conform de doelstellingen van het Natura 2000 aanwijzingsbesluit te kunnen besturen.

Met bovenstaande zijn ook de belangrijkste doelgroepen benoemd:

- bestuurders die betrokken zijn bij het gebied
- in- en omwonenden
- gebruikers van het gebied, waaronder de beherende instanties

De communicatie rond het beheerplan richt zich op:

- inzicht in de gevolgen van het beheerplan voor de eigen situatie
- weten waar men met vragen terecht kan en waar informatie is te krijgen
- weten waarom de maatregelen worden genomen
- respons op de uitvoering van de Natura 2000 maatregelen

Inzicht van doelgroepen in de gevolgen van het beheerplan begint met de bekendheid van Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet 1998 in het algemeen en over de specifieke instandhoudingsdoelen voor dit gebied. Daarnaast dienen gebruikers van het gebied geïnformeerd te worden over de gevolgen van inrichtingsmaatregelen en vergunningplicht en –verlening. In de bijeenkomsten van de projectgroep die bij de voorbereiding van dit beheerplan was betrokken, is hier reeds een eerste begin mee gemaakt.

10.5.2 TAAKVERDELING

Het Ministerie van Economische Zaken zorgt voor de algemene informatievoorziening rond Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet 1998. De Provincie is als eerstverantwoordelijke overheid het aanspreekpunt voor het beheerplan. Staatsbosbeheer en het Informatiecentrum Nationaal Hoekschevaards Landschap geven publieksvoorlichting over de waarden van het gebied en over de inrichtings- en beheermaatregelen.

De Provincie Zuid-Holland verzorgt de communicatie over de specifieke gevolgen van het beheerplan voor de gebruikers van het gebied en de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet. De

Provincie werkt de communicatie rond dit aspect verder uit. Daarbij maakt de Provincie zo goed mogelijk gebruik van de bestaande informatiekkanalen, zoals die van het Informatiecentrum Hoekschewaards Landschap. In ieder geval worden betrokkenen geïnformeerd door middel van de provinciale website. Ook kunnen gebruikers van het gebied voor informatie terecht bij de Provincie Zuid-Holland.

Op de websites www.hwl.nl en www.natura2000beheerplannen.nl zal onder het kopje 'Natura 2000 beheerplan Oudeland van Strijen' steeds een overzicht aanwezig zijn van de belangrijkste documenten, alsmede een agenda van komende bijeenkomsten.

10.6 PLANNING

De maatregelen in dit beheerplan zijn gebonden aan termijnen. Onderstaand overzicht geeft deze verdeling over de tijd weer. Startpunt is de datum waarop het beheerplan van kracht wordt.

Tabel 24. Planning van de maatregelen.

Maatregelen	Binnen:				
	1 jaar	2 jaar	3 jaar	6 jaar	12 jaar
Mitigerende maatregelen (M) en voorwaarden (V)					
(M) Nieuw peilbeheer					
(M) Monitoring oppervlakte plas-dras					
(M) Vaststellen protocol voor calamiteiten a.g.v. het hoogspanningstracé om onnodige schade te voorkomen					
(V) Schonen en baggeren van watergangen in het natuurreservaat ter hoogte van de vaste percelen van de dwerggans buiten de periode 1 oktober – 31 maart					
(V) Beheer- en schadebestrijding in de vorm van afschot van overzomerende (stand)ganzen vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart					
(V) Bij de bestrijding van muskusratten wordt een afstand aangehouden van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten					
(V) Controle en bestrijding van muskusratten nabij de vaste percelen van de dwerggans vindt plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart					
(V) Bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan de hoogspanningsmasten wordt een afstand van minimaal 500 m tot groepen foeragerende of rustende kol-, brand- of dwergganzen en smienten aangehouden					
(V) Grotere herstelwerkzaamheden en reconstructies aan wegen vinden binnen het Natura 2000-gebied plaats buiten de periode 1 oktober – 31 maart					
(V) Geen milieu-inspecties boven het gebied in de periode 1 oktober – 31 maart, tenzij daartoe strikte aanleiding is					
Evaluatie en monitoring					
Monitoring: diverse aspecten (zie tabel 22)	*	*	*	*	*
Tussentijdse evaluatie					
Eindevaluatie gehele beheerplanperiode					
Vervolgonderzoek					
Diverse kennisvragen (zie par. 10.2)					
Handhaving					
Opstellen toezicht- en handavingsplan (protocol recreatief vliegen)					

*Er vindt monitoring van diverse aspecten plaats. In tabel 22 is in detail weergegeven wanneer welke monitoring plaatsvindt.

11

Sociaaleconomische gevolgen

11.1 RESULTATEN

De maatregelen en afspraken in dit beheerplan zorgen voor een betere bescherming van enkele doelsoorten uit het Europese natuurbeleid, waaronder de zeer zeldzame dwerggans. Andere soorten zullen meeprofiteren van de strikte bescherming die daarvoor nodig is. Daarnaast levert het gebied in beperkte mate zogeheten ecosysteemdiensten, zoals mogelijkheden voor extensieve recreatie. Door de vorgenommenen peilverhoging in het reservaat wordt meer water vastgehouden.

11.2 SOCIAALECONOMISCHE GEVOLGEN

De sociaaleconomische gevolgen van de maatregelen en afspraken uit het voorliggende beheerplan zijn beperkt. Aan de inrichting van het gebied hoeft weinig te worden veranderd. Er worden geen nieuwe beperkingen gesteld aan het agrarisch gebruik en er zullen op grond van dit beheerplan geen gronden worden aangekocht voor het reservaat. Het meeste huidige gebruik kan doorgang vinden, mits het zich niet in betekenende mate wijzigt. Het Natura 2000 beheerplan streeft ernaar het beheer beter af te stemmen op het faciliteren van de ganzen met een instandhoudingsdoelstelling. Het gebied wordt door de voorgestelde maatregelen en voorwaarden geschikter voor ganzen. Deze zullen daardoor naar verwachting minder landbouw- en structuurschade veroorzaken in de omgeving. Tegelijkertijd biedt het beheerplan de ruimte om zomerganzen te bestrijden. Vergoeding van schade door winterganzen vindt plaats op basis van de gangbare regeling van het Faunafonds (zie 8.4.3).

12

Ruimte voor toekomstige ontwikkelingen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in hoe toekomstige activiteiten (handelingen, projecten of plannen) door de Provincie Zuid-Holland zullen worden getoetst.

Definitie activiteiten

Met 'activiteiten' worden in dit hoofdstuk bedoeld: projecten of andere handelingen zoals bedoeld in artikel 19d Nbw 1998 en plannen zoals bedoeld in artikel 19j Nbw 1998.

12.1 AFWEGINGSKADER VERGUNNINGVERLENING TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

In het algemeen geldt de regel dat alle ontwikkelingen die verslechterend of significant verstorend voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelen zijn, alleen kunnen plaatsvinden met een geldige vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998. Projecten en plannen die (potentieel) van invloed zijn op de instandhoudingsdoelen moeten door initiatiefnemer worden getoetst en door bevoegd gezag beoordeeld. Indien maatregelen expliciet bedoeld zijn om de instandhoudingsdoelen te realiseren, dan is in beginsel geen Nbw vergunning nodig. Voor de overige projecten en plannen geldt:

- indien met zekerheid kan worden vastgesteld dat vanuit de directe handeling/activiteit geen verstoring van soorten en/of verslechtering van beschermde habitats of habitats van soorten optreedt, er geen Nbw vergunning nodig is.
- indien op grond van een natuurtoets met zekerheid kan worden vastgesteld dat vanuit de handeling/activiteit met de voorgenomen wijze van uitvoering er ook in cumulatie met de effecten van andere projecten of plannen geen significante verstoring van soorten en/of verslechtering van beschermde habitats of habitats van soorten optreedt, er geen Nbw vergunning nodig is²⁴.
- indien uit de toetsing blijkt dat niet is uit te sluiten dat significante verstoring van soorten zal optreden en/of dat er verslechtering van beschermde habitats en/of habitats van soorten optreedt, er een vergunningplicht ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 geldt.

Het afwegingskader bij vergunningverlening richt zich expliciet op mogelijke aantasting van de kwaliteitscriteria en de consequenties daarvan voor de instandhoudingsdoelen. Hierbij wordt gekeken naar zowel tijdelijke (tijdens uitvoering) als permanente effecten.

²⁴ Op basis van de beoordeling van de natuurtoets kan, in geval van twijfel bij de initiatiefnemer, een bestuurlijk oordeel door Gedeputeerde Staten worden afgegeven over de handeling/activiteit met de voorgenomen wijze van uitvoering. Het bestuurlijk oordeel wordt afgegeven met de kanttekening dat indien duidelijk wordt dat voorafgaand moet worden afgeweken van de uitvoering zoals die is getoetst, er opnieuw een toets dient plaats te vinden. Indien wordt afgeweken gedurende de uitvoering is er mogelijk sprake van een overtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 en zal uit een handhavingprocedure moeten blijken of dit het geval is.

Voor meer informatie over de vergunningprocedure van de Natuurbeschermingswet 1998 kunt u contact opnemen met de afdeling vergunningen van de Omgevingsdienst Haaglanden:

bezoekadres Zuid-Hollandplein 1, Den Haag
postadres Postbus 14060, 2501 GB Den Haag
telefoon 070 21 899 02
E-mail: info@odh.nl
Website omgevingsdiensthaaglanden.nl

12.2 WAT IS ER BELANGRIJK VOOR HET OUDELAND VAN STRIJEN?

Een Nbw vergunning mag niet in strijd zijn met een of meer van de kernopgaven en instandhoudingsdoelen uit het Aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.

Als kernopgaven gelden volgens het Aanwijzingsbesluit:

1. Behoud en herstel van samenhang tussen slaappleatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels;
2. Voldoende plas/dras-situaties voor smienten en broedvogels.

Daarnaast er gelden instandhoudingsdoelen voor:

- Kolgans,
- Brandgans
- Dwerggans
- Smient

Zie voorts hoofdstuk 4 van dit beheerplan voor een toelichting.

12.3 CRUCIALE MILIEUFACTOREN

In dit beheerplan worden de volgende milieufactoren essentieel genoemd voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen en kernopgaven (zie hoofdstuk 7):

- Voldoende eiwitrijk gras;
- Rust;
- Behoud permanent grasland;
- Voorkómen onnodige sterfte (dwerggans);
- Behoud van de openheid van het landschap;
- Behoud van de landschappelijke samenhang;
- Behoud voldoende plas-drassituaties

Het criterium 'voldoende eiwitrijk gras' en 'behoud voldoende plas-dras situaties' hoeft alleen in het natuureservaat te worden getoetst.

In beginsel zijn alle nieuwe projecten en plannen vergunningplichtig die mogelijk van invloed zijn op de rust in het gebied. Daarbij zij aangetekend dat effecten op de instandhoudingsdoelen alleen kunnen optreden in de periode van 1 oktober tot 31 maart. Activiteiten die alleen buiten deze periode overlast geven, hoeven niet aan de Nbw 1998 te worden getoetst (maar mogelijk wel aan andere wetgeving). De toetsingsplicht geldt ook voor huidig gebruik, indien dit in betekenende mate wordt gewijzigd of geïntensiveerd. Bij legalisatie van bestaande situaties wordt getoetst als ware het een nieuwe activiteit.

12.4 DE VERGUNNINGPROCEDURE

Aanhaken bij omgevingsvergunning of aparte procedure?

De vereiste toestemming in het kader van de Nbw 1998 kan worden gevraagd door een omgevingsvergunning aan te vragen óf door een eigenstandige vergunning in het kader van de Nbw 1998 aan te vragen. Als een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, dient de aanvrager te vermelden of de Nbw 1998 al-dan-niet aan de orde is. In het geval dat u het vermoeden heeft of zou kunnen weten dat dit het geval is, dan dient u dit dus te melden. U 'haakt' als het ware de Nbw vergunning 'aan' bij de omgevingsvergunning, waardoor u slechts met één procedure te maken heeft. In de praktijk zal de gemeente een 'verklaring van geen bedenkingen' vragen van het bevoegd gezag van Nbw 1998 (de Provincie). De aanvrager van de vergunning hoeft dat niet zelf te doen. De gemeente mag de omgevingsvergunning pas verlenen als deze verklaring is afgegeven. De gemeente is voorts verplicht om de voorwaarden uit de verklaring van geen bedenkingen één op één over te nemen.

De alternatieve route is dat er een separate procedure in het kader van de Nbw 1998 wordt doorlopen. In dat geval vraagt u de Nbw 1998 vergunning rechtstreeks aan bij de Provincie. Het is dan van belang dat de aanvraag voor de vergunning in het kader van de Nbw 1998 eerder wordt ingediend dan uw aanvraag van een omgevingsvergunning.

In beide gevallen moet aan dezelfde inhoudelijke eisen worden voldaan. Een aanvraag moet voorzien zijn van een (ecologische) effectbeoordeling waarin eventuele effecten op instandhoudingsdoelen inzichtelijk worden gemaakt. Daarnaast moet inzichtelijk worden gemaakt of er mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen om effecten te voorkomen (verminderen) of te compenseren. Het is aan te raden de aanvraag en bijhorende (inhoudelijke) informatie documenten in overleg met de behandelend ambtenaar op te stellen.

NB. Wet- en regelgeving zijn aan verandering onderhevig. Het verdient aanbeveling om bij twijfel altijd contact op te nemen met het bevoegd gezag. De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is namens de Provincie Zuid-Holland belast met de uitvoering van de vergunningverlening o.g.v. de Nbw 1998 en ontheffingsverlening schadebestrijding o.g.v. artikel 67 Flora- en faunawet. In de toekomst, in de Wet natuurbescherming, wordt de hele uitvoering van de Ff-wet bij de Provincie en dus de gehele ontheffingsverlening Flora- en faunawet bij de ODH gelegd.

Ecologische effectbeoordeling

Als blijkt dat een activiteit of project waarvoor zo'n omgevingsvergunning nodig is gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied, is er in aanvulling op de omgevingsvergunning een ecologische beoordeling vereist. De gemeente kan de omgevingsvergunning dan niet afgeven zonder een verklaring van geen bedenkingen van Gedeputeerde Staten of de Minister van EZ.

Bij twijfel of effecten van een activiteit of project op voorhand zijn uit te sluiten, is het verstandig om tijdig contact op te nemen met het bevoegd gezag (i.c. de Provincie Zuid-Holland, al dan niet via de gemeente). Het bevoegd gezag kan hierop aangegeven of een (ecologische) effectenbeoordeling noodzakelijk is of dat effecten op voorhand uit te sluiten zijn en/of dat de activiteit of project niet vergunningplichtig is (dit heet een 'bestuurlijk rechtsoordeel').

In overleg met de behandelend ambtenaar wordt door de initiatiefnemer informatie over de activiteit en mogelijke effecten aangeleverd die nodig is voor de beoordeling. Binnen ongeveer 6 weken wordt het resultaat van de beoordeling medegedeeld met een formele brief. Deze brief is een formele beoordeling van de Provincie over de vergunningplicht. Als door andere overheden of derden wordt gewezen op de

Nbw 1998, kunt u met deze brief aantonen dat u aan de verplichtingen in het kader van de Nbw 1998 hebt voldaan.

Het detailniveau waarop de (ecologische) effectbeoordeling uitgevoerd dient te worden is per activiteit en project verschillend en is onder meer afhankelijk van de mate waarin effecten te verwachten zijn en wat de omvang van de activiteit en project is in ruimte en tijd.

Waar let de vergunningverlener op?

Bij de toetsing van nieuwe projecten of handelingen zal de vergunningverlener specifiek letten of aangetoond wordt dat het project of handeling het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen zoals in dit beheerplan uitgewerkt niet belemmert. Dit gebeurt aan de hand van eventuele invloed op de ecologische vereisten die in hoofdstuk 9 en hierboven zijn geformuleerd, de cruciale milieufactoren. Daarbij dient te worden gebruik gemaakt van de meest recente informatie over de kwaliteit en voorkomen van de habitattypen en soorten in het gebied én de laatste stand van zaken met betrekking tot dosis-effectrelaties. De vergunningverlener kan rekening houden met de natuurlijke ontwikkelingen binnen het gebied. Ook mag de effectiviteit van de maatregelen die in dit beheerplan zijn beschreven niet worden beperkt door nieuwe activiteiten.

Wat wordt er van u, als initiatiefnemer verwacht?

De eerste, aan te bevelen, stap in de beoordeling is een vooroverleg tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag (oriëntatiefase). De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase is of er een kans op een (significant) negatief effect bestaat. Een 'voortoets' is een globaal onderzoek dat daar inzicht in kan geven. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Als het project of de handeling niet van invloed is op ecologische vereisten zoals beschreven in Hoofdstuk 9 (afzonderlijk of in combinatie met andere projecten) dan is er zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er op grond van de Nbw 1998 geen vergunning nodig is.
2. Er kan ook sprake zijn van een negatief effect, zonder dit een significant negatief effect is. Om zeker te zijn dat de negatieve effecten niet significant zijn, kan een aanvullende toetsing gevraagd worden in de vorm van een zogenaamde 'verslechteringstoets'. Indien sprake is van verslechtering van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, kan vergunningverlening aan de orde zijn.
3. Een significant negatief effect kan niet worden uitgesloten. Als het plan of project niet zodanig wordt aangepast dat significante effecten alsnog kunnen worden uitgesloten, is vergunningverlening zeker aan de orde. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een 'passende beoordeling' vereist. In een passende beoordeling worden alle gevolgen van de activiteit voor het gebied in kaart gebracht. Het bevoegd gezag kan een vergunning verlenen als uit de passende beoordeling blijkt dat er zekerheid is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast. Als deze zekerheid er niet is, dan kan er alleen een vergunning worden verleend als er aan de ADC-criteria (alternatieven, dwingende redenen en compensatie) wordt voldaan: alleen als alternatieven ontbreken en de activiteit doorgang moet vinden om dwingende redenen van groot openbaar belang kan een activiteit alsnog doorgang vinden. Er kan dan een vergunning worden verleend onder de voorwaarde dat tijdig (lees: vooraf) compenserende maatregelen worden getroffen. Voor prioritaire soorten en habitattypen geldt aanvullend dat bij significante effecten voor projecten met sociaaleconomische belangen, er eerst advies gevraagd moeten worden aan de Europese Commissie. Overigens komen in het Aanwijzingsbesluit voor het Oudeland van Strijen dergelijke prioritaire soorten en habitattypen niet voor.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het aanleveren van de informatie die het bevoegd gezag nodig heeft om de effecten goed te kunnen beoordelen en eventueel een vergunning te kunnen verlenen,

inclusief een eventuele passende beoordeling. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of de diepgang van het onderzoek van de initiatiefnemer naar de effecten voldoende is.

Meer informatie

Meer informatie over de vergunningprocedure van de Nbw 1998 is te vinden op de website van de rijksoverheid (onderwerp natuur). Via deze website zijn verschillende handreikingen en is andere relevante informatie beschikbaar. Ook de 'Algemene Handreiking Nbw 1998' van het Ministerie van LNV (september 2005) kan van nut zijn bij het aanvragen van een vergunning. Bedenk daarbij wel dat de Nbw 1998 inmiddels een aantal wijzigingen heeft ondergaan. Via de website van het rijk zijn ook de aanwijzingsbesluiten en andere relevante achtergrondinformatie over habitattypen en soorten te vinden. Zie daarvoor <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>.

13

Bronnen

Rapporten en boeken:

- ARCADIS, 2015. Evaluatierapport Natura 2000-beheerplan Oudeland van Strijen 2010 - 2015
- Bekker, D.L., 2014. Onderzoek naar het voorkomen van de noordse woelmuis in een aantal Natura 2000 gebieden langs de Oude Maas, het Haringvliet, het Hollandsch Diep en het Krammer-Volkerak in 2014. Zoogdiervereniging. Rapport van het Bureau van de Zoogdiervereniging, in opdracht van Provincie Zuid-Holland
- Boudewijn, T.J., R.C.W. Strucker, D. Beuker & M.J.M. Poot, 2012. Onderzoek naar de effecten van de kartbaan op het gebiedsgebruik van ganzen in het Oudeland van Strijen. Verkennend onderzoek winter 2011-12. Bureau Waardenburg bv.
- De Molenaar, 2007. Mogelijke effecten van verlichting vanuit Vierkenshof II, gemeente Rijnwaarden, op kwalificerende en andere vogelsoorten in de Bijland e.o. Alterra, Wageningen.
- Foppen R.P.B., Lemaire, A.J.J., van Kleunen A.F. & van Roomen, M. 2009. Voortoets landelijke Natuurbeschermingswetvergunning militaire vliegactiviteiten: Vogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland. SOVON-informatierapport 2009/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Fox, A.D., Ebginge, B.S., Mitchell, C., Heinicke, T., Aarvak, T., Colhoun, K., Clausen, P., Dereliev, S. Faragó, S., Koffijberg, K., Krückenberg, H., Loonen, M.J.J.E., Madsen, J., Mooij, J., Musil, P., Nilsson, L., Pihl S. & H. van der Jeugd, 2010. Current estimates of goose population sizes in western Europe, a gap analysis and an assessment of trends. *Ornis Svecica* 20: 115–127.
- Gemeente Strijen, 2010. Bestemmingsplan buitengebied Strijen.
- Hornman, M., Hustings, F., Koffijberg, K., Klaassen, O., Kleefstra, R., Van Winden, E., Sovon Ganzen en Zwanengroep & L. Soldaat, 2013. Watervogels in Nederland 2011/2012. SOVON Rapport 2013/66.
- Keuper, D.D.J. & A. Visser, 2014. Integrale telling zomerganzen Zuid-Holland 2014. Resultaten en aanbevelingen. CLM Onderzoek en Advies.
- Koffijberg, K., Cottaar, F. & H. van der Jeugd, 2005. Pleisterplaatsen van Dwergganzen *Anser erythropus* in Nederland. SOVON Rapport 2005/06.
- Koffijberg, K. & E. van Winden, 2013. Lesser White-fronted Geese in The Netherlands: a review of trends, phenology, distribution patterns and origin. SOVON Rapport 2013/48.
- Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart, 2013. Gedragscode voor recreatieve vliegers. GC versie 2013.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie.
- Krückenberg, H., & C. Kowallik, 2008. Verdrängen Weißwangengänse *Branta leucopsis* die Blässgänse *Anser albifrons* aus ihren Nahrungsgebieten am Dollart? *Vogelkd. Ber. Niedersachs.* 40: 417-426. Kleefstra, 2010. Reactie op het themanummer 'Ganzen in Nederland en Vlaanderen': Slaapplaatsen van ganzen: casus Witte en Zwarte Brekken (De Levende Natuur, jaargang 111, uitgave 3, mei 2010).

- Lensink, R., B.G.W. Aarts & L.S. Anema, 2011. Bestaand gebruik kleine luchtvaart en beheerplannen Natura 2000. Naar een uniforme en transparante behandeling van dit onderwerp in alle beheerplannen. Rapport 10-180. Bureau Waardenburg, Culumborg.
- Lensink, R., H. Steendam & K.L. Krijgsveld, 2007. Gedrag van watervogels in relatie tot vliegverkeer van en naar Groningen Airport Eelde. Onderzoek naar mogelijk verstorende effecten. Rapport 07-039. Bureau Waardenburg, Culumborg.
- Linders, C.E. & R.A.J. Pahlplatz, 2011. Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet. Bureau Meervelt, Ecologisch onderzoek en advies.
- Madsen, J., Cracknell, G. & Fox, A.D. Eds, 1999. Goose Populations of the Western Palearctic. A review of status and distribution. Wetlands International Publ. 48, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands. National Environmental Research Institute, Rønde, Denmark. 344 pp.
- Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2008. Profielendocument Vogels (versie 1 september 2008).
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1998. Vierde Nota Waterhuishouding.
- Ministerie van Verkeer & Waterstaat, ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta 2009 - 2015
- Ouweneel, G., Van der Linden, A., Van der Linden, L. & K. Koffijberg, 2008. Terreingebruik van Dwergganzen in het Oudeland van Strijen. Limosa 81: 17-23.
- Provincie Zuid-Holland, 2009. Provinciaal Waterplan 2010 – 2015.
- Provincie Zuid-Holland, 2010: Beheerplan Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen.
- Provincie Zuid-Holland, 2014. Ganzenbeleidskader Zuid-Holland.
- Provincie Zuid-Holland, 2014a. Visie ruimte en mobiliteit;
- Provincie Zuid-Holland, 2014b. Verordening Ruimte 2014.
- Provincie Zuid-Holland, 2015. Natuurbeheerplan Zuid-Holland 2016
- SOVON, 2014. Vogelbalans 2014 – Wetlands
- Unie van Waterschappen, 2012. Gedragscode Flora- en faunawet Voor waterschappen.
- Waterschap Hollandse Delta, 2015. Gebiedsanalyse Overwater & de Oude Klem. Concept versie 14 januari 2015.

Websites:

www.ahn.nl

www.bij12.nl

www.risicokaart.nl

www.sovon.nl

www.strijen.nl

www.waarneming.nl

www.wpe.wetlands.org

www.hwl.nl

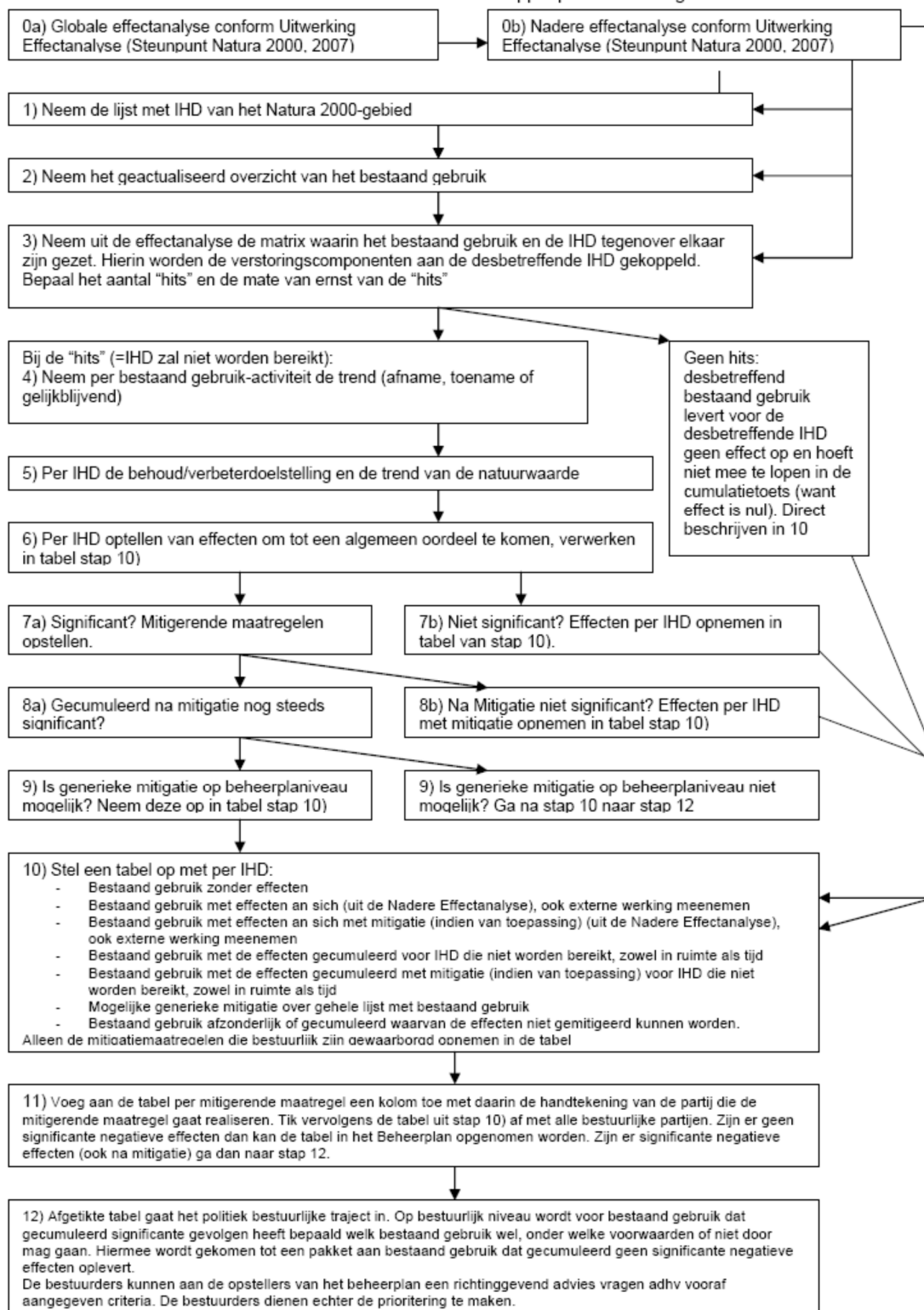
www.natura2000beheerplannen.nl

Bijlage 1

Stappenplan cumulatietoets

Stappenplan cumulatietoets

Aan de hand van onderstaand schema wordt het stappenplan nader toegelicht.

Colofon

ONTWERP BEHEERPLAN BIJZONDERE NATUURWAARDEN OUDELAND VAN STRIJEN 2016 - 2021

DIT BEHEERPLAN IS IN OPDRACHT VAN DE PROVINCIE ZUID-HOLLAND
OPGESTELD DOOR ARCADIS NEDERLAND B.V.

OPDRACHTGEVER:

Provincie Zuid-Holland

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

Wouter Stempher

GECONTROLEERD DOOR:

Dolf Logemann

VRIJGEGEVEN DOOR:

Eric Schouwenberg

30 oktober 2016

078326965:B.1

ARCADIS EUROPE BV
Beaulieustraat 22
Postbus 33
6800 LE Arnhem
Tel +31 26 3778 575
Fax +31 26 3778 560
www.arcadis-global.com
Handelsregister 09071363